LITERA 1997

CZU 859.0-1
L 12

Textele au fost reproduse dup[:

Nicolae Labi=. *Moartea c[prioarei. Poezii*. Prefa\[de Gheorghe Tomozei. Editura pentru literatur[. Colec\ia „Biblioteca pentru to\i“. Bucure=ti, 1964.

Nicolae Labi=. *Versuri*. Cuv`nt]nainte de Zoe Dumitrescu-Bu=ulenga. Colec\ia „Cele mai frumoase poezii“. Editura tineretului. Bucure=ti, 1964.

Nicolae Labi=. *Descrierea chipurilor*. Prefa\[de Virgil Cu\itaru. Editura Junimea. Ia=i, 1982.

Nicolae Labi=. *Poezii*. Cu o precuv`ntare *(Nicolae Labi=)* de G. C[linescu. Selec\ie, text stabilit =i *}nsemnare final[* de Gheorghe Tomozei. Seria „Mari scriitori rom`ni“. Editura Cartea rom`neasc[. Bucure=ti, 1984.

Nicolae Labi=. *Poezii*. Edi\ie]ngrijit[, prefa\[, tabel cronologic =i addenda de Antoaneta T[n[sescu. Colec\ia „Lyceum“. Editura Albatros. Bucure=ti, 1985.

Nicolae Labi=. Moartea c[prioarei. Poezii. Colec\ia „Biblioteca =colarului“. Editura Litera, Chi=in[u, 1997.

Textele, cu unele excep\ii \in`nd de limba =i stilul autorului, respect[normele ortografice]n vigoare.

Coperta: *Isai C`rmu*

ISBN 9975-904-29-7
© LITERA, 1998

TABEL CRONOLOGIC

1935 *2 decembrie*. Se na=te Nicolae Labi=,]n Poiana M[rului, comuna M[lini, raionul F[lticeni, jude\ul Suceava (pe teritoriul fostului jude\ Baia). Mama, Ana-Profira,]nv[\[toare, este din Topoli\a, sat vecin cu Humule=tii, =i bunica ei, Zamfira Blendea, era]nrudit[cu +tefan sin Petrea Ciubotariul, tat[l lui Ion Creang[. Tat[l Anei-Profira, \[ran, a murit]n luptele de la M[r[=e=ti. Surorile Anei-Profira au fost]nv[\[toare. Tat[l, Eugen Labi=, fiu de brigadier silvic, este absolvent al +colii Normale din Ia=i,]ndeplinind, din 1931, de-a lungul]ntregii vie\i, menirea de]nv[\[tor. Combatant]n cel de al doilea r[zboi mondial.[...] }n afar[de Nicolae, familia Labi= mai are dou[fete: Margareta =i Dorina.

1935—1942 Nicolae Labi=]nva\[s[citeasc[, pe la 5 ani, de la elevii mamei sale. }ntre primele lecturi, *Capra cu trei iezi*. „P`n[ la 7 ani — ]=i aminte=te Eugen Labi= — citise multe c[r\i.“ }ncepe s[ deseneze, anun\`nd o pasiune =i o voca\ie.

1942—1946 +coala primar[ ]n satul natal (]n clasa mamei), apoi,]n refugiu,]n comuna Mih[ile=ti, satul V[carea (l`ng[ C`mpulung Muscel), unde va urma clasa a III-a, ob\in`nd numai note de 9 =i 10. Colegii de atunci]=i amintesc c[scria poezii =i scenete =i]i pl[cea s[apar[ ]n public ca recitator. }n mai, 1945, familia se]ntoarce acas[=i se stabile=te la M[lini.

1946—1951 Se]nscrie la Liceul „N. Gane“ din F[lticeni. Bune rezultate =colare (medii finale peste 9,00). |ine un jurnal, *Antologie =i informa\ii literare* (g`nduri, conspecte, rezumate), atest`nd un orizont =i un ritm de lectur[impresionante. Dintre scriitorii prefera\i: Creang[(evocat]n *Str[bunul meu*, poem[din 1947) =i Sadoveanu, a c[ror amintire sau prezen\[ ]n F[lticeni o urm[re=te, str[b[t`nd itinerarele literare ale ora=ului. Excelent la orele de rom`n[, compunerile sale impresion`nd

at`t pe colegi c`t =i pe profesori. Particip[, ca elev, la organizarea de conferin\e =i =ez[tori literare, la 13 ani juc`nd, chiar ]n *Femeia ]nd[r[tnic[* de Shakespeare, pe o scen[ improvizat[ din Poiana M[rului. Noi ]ncerc[ri literare (caietele de teme p[streaz[, pe ultimele file, numeroase poeme) =i dorin\a de a „ie=i ]n public“. }n 1949, trimite „Sc`nteii Tineretului“ *Slove de ziar* =i la *Po=ta redac\iei* se observ[c[t`n[rul corespondent are „mult sim\ artistic“. }n noiembrie, acela=i an, ]ncepe s[ scrie (pe un caiet de =coal[, descoperit 30 ani mai t`rziu) nuvela *C[r[ri spre victorie*. }n august 1950 (la 15 ani), poezia *Muntele c`nt[*, din caietul pe care l-a intitulat *C`ntecul unui adolescent*, este trimis[„Vie\ii rom`ne=ti“. Revista confirm[ primirea manuscrisului, not`nd,]n r[spunsul semnat de Cristian S`rbu, Mihu Dragomir =i Eugen Jebeleanu c[ „numai din aceste versuri nu ne-am putut, ]ns[, forma o p[rere asupra posibilit[\ilor dumitale“ =i cere lui Nicoale Labi= preciz[ri biografice suplimentare. *Muntele c`nt[* va vedea lumina tiparului]n 1972,]n *Moartea unui poet*.

1950 *noiembrie*. Consf[tuirea tinerilor scriitori moldoveni. Labi= este cel mai t`n[r dintre tinerii participan\i. Prezent ca o „minune local[“, el uime=te pe cei de fa\[ prin cultura vast[, solid[ =i se impune tuturor prin sever[ st[p`nire de sine. La festivitatea final[recit[propria sa poezie, *Fii d`rz =i lupt[, Nicolae!* (publicat[, o lun[ mai t`rziu,]n „Ia=ul nou“, unde va semna]n continuare sau Nicolae Labi= sau Niculai M[lin), dar, neimpresionat de succesul ob\inut, „p[r[se=te scena triumf[tor =i glacial“, cum]=i aminte=te Lucian Raicu, aflat =i el]n asisten\[. Relat`nd episodul, ]ntr-o scrisoare din decembrie 1950, Labi= p[streaz[ aceea=i deta=are: „Acum vreo dou[ s[pt[m`ni am fost trimis la Ia=i, la o consf[tuire a scriitorilor din Moldova. Am m`ncat la una din cele mai bune cantine din Ia=i, am dormit la un hotel destul de bun =i am stat vreo patru zile. }n timpul acesta am fost la Teatrul Na\ional, pe gratis,]mpreun[cu ceilal\i scriitori. Ce s[-\i spun, sala e minunat[, una din cele mai frumoase din Balcani. Tavanul =i cortina pictate feeric. Aur mult pe sus, o lumin[pl[cut[=i cald[, iar b[ncile plu=ate cu plu= ro=u. Loja =i galeria tot at`t de frumoase... Conferin\a s-a \inut]n sala Bibliotecii Centrale. N-are nici un geam ca s[p[trund[soarele, ci doar tavanul uria= e din sticl[

mat[, vopsit[=i desenat[cu negru. Seara nu se aprind becuri care s[-\i strice ochii, ci lumina intr[pe cr[p[turi, alb[=i curat[ca ziua. Am v[zut teiul lui Eminescu, legat cu fier ca s[nu se rup[. […] Am uitat s[-\i spun: din Ia=i m-am]ntors plin de c[r\i.“ Atent]n primul r`nd la detaliul pur cultural al lumii ]n care p[trunde, Labi= pare a-=i estompa cu lucid[ obstina\ie prezen\a, compl[c`ndu-se a fi observator =i nu protagonist]ntr-o aren[cu legi de inefabil[inflexibilitate cum este arena literar[. Cam din aceea=i perioad[dateaz[=i versificarea traducerii literale f[cut[de profesorul Litvinenco dup[*C[lu\ul coco=at* de P. P. Er=ov.

1951 *mai*. Seria succeselor continu[. Bucure=ti, Concursul de limba =i literatura rom`n[, matematic[ =i fizic[, faza pe \ar[. Elevul de la F[lticeni ob\ine premiul I la limba rom`n[=i f[r[„nici cea mai mic[urm[de emo\ie vizibil[“ ia cuv`ntul ]n numele tuturor concuren\ilor la festivitatea de ]nchidere. Profit[ de venirea ]n capital[ pentru a trece =i pe la redac\ia „Vie\ii rom`ne=ti“, unde este]nt`mpinat cu bucurie =i afec\iune. Un portret *Labi= 1951,*]n viziunea lui Mihai Gafi\a: „Negricios,]ndesat — copil de munte —]mbr[cat cu un cojocel din piele de oaie, alb cu benzi ro=cate, mai late]n fa\[, la]ncheietoare =i]n dreptul cing[torii, mai]nguste la tivuri. E haina]ngrijit[a muntenilor m[linari =i din jur, pe timp de toamn[=i de iarn[. […] Labi= ar[ta ca un om de la munte, un p[durean, nu un cioban. Purta =i c[ciul[, avea =i ta=c[. Nu traist[, ci ta=c[, adic[un fel de tolb[sau geant[cu baier[, f[r[s[imite mediocru lucrul de t`rg, dar nefiind nici de sat — e lucrat[ ]n sat, iar purt[torul ei reprezint[un strat de oameni care nu mai sunt \[rani, f[r[a fi nici dezr[d[cina\i. Un fel de lume aleas[a satului — vornicii vechi, p[durarii mai noi, a=a se purtau; a=a umblau haiducii, oierii, oamenii cu interese =i]ndeletniciri deosebite de cele ale culturii p[m`ntului. Labi= era]mbr[cat]n armonie cu ce era el, cu ce-i erau tat[l =i mama: lume dintr-un strat de cinste — pu\in numeros — al unui sat moldovenesc din munte. […] Era un copil atunci, f[r[ ]ndoial[. Nu avea =aisprezece ani. }ns[era ager, f[r[panica =i nesiguran\a copilului de \ar[picat la ora=, dimpotriv[, =tiind bine ce e cu el =i cu rostul lui“.

1951 *iunie*. Debut bucure=tean: *Gazeta de strad[* apare]n „Via\a rom`nesc[“, nr. 6.

1952 *ianuarie.* Transferat la Liceul „M. Sadoveanu“ din Ia=i. Conduc[tor al cenaclului literar din =coal[. Aici, Labi=]l cunoa=te pe George M[rg[rit, poet =i publicist de autentic[fine\e intelectual[, a c[rui prietenie]l va]nso\i toat[via\a. Continu[seria „prelucr[rilor“, de aceast[dat[din Lenau (pornind de la varianta literar[f[cut[de +tefan Siklody) =i dou[traduceri vor ap[rea]n „Ia=ul nou“. Vara, Labi=]ntrerupe cursurile liceului, pe care]l va urma, din 1953, la f[r[frecven\[pentru a da,]n august 1954, la F[lticeni, examenul de maturitate, c`nd ob\ine la limba rom`n[nota maxim[.

1952 *15 septembrie.* }n urma unui examen de admitere, Nicolae Labi= intr[la +coala de literatur[„Mihai Eminescu“ din Bucure=ti. „V[d un b[iat de 16 ani, foarte bine legat, mai mult scund, cu o frunte limpede]ncadrat[din toate p[r\ile de un p[r hirsut, neobi=nuit de mobil, dar de o mobilitate particular[, st[p`nit[ de o distinc\ie nativ[, un b[iat care z`mbe=te tot timpul, cu]ntreaga]nf[\i=are,]ndeosebi cu ochii, =i]n sur`sul c[ruia ingenuitatea se contope=te suav cu o =iretenie ironic[“ (D. Micu). Face parte din a treia serie de „elevi“ ai +colii, al[turi de Ion Gheorghe, Radu Cosa=u, Mihai Negulescu, Gheorghe Tomozei, Florin Mugur, Lucian Raicu, Doina S[l[jan... Cursurile sunt deschise de Petre Iosif, directorul +colii. La festivitate particip[, ca invitat de onoare, Mihail Sadoveanu ce spune tinerilor]nv[\[cei: „Dac[dintre domniile voastre vor ie=i doi sau trei scriitori, atunci va fi bine“. Atmosfera]nceputului de an va fi evocat[, dup[25 de ani, de Lucian Raicu: „C`nd citea Labi= o poezie, el ]nchidea ochii =i asculta ]ntr-un fel de somnolen\[ ]nc`ntat[, desigur cu totul neatent la firul logic, la „compozi\ia“ probabil naiv[, total dezinteresat de calitatea fiec[rui vers]n parte, dar]n stare s[cuprind[, poate tocmai de aceea, amplitudinea, tonalitatea, muzica]ntregului, iar acestea nu l[sau nici o]ndoial[. Labi= — e=ti aici? a r[sunat deodat[glasul lui Sadoveanu la festivitatea deschiderii cursurilor =colii, =i, la r[spunsul afirmativ al cuiva din r`ndul 12—13, uria=ul a confirmat din cap, semn c[totul e]n regul[, adunarea, altfel plicticoas[, se poate considera legal constituit[. Poetul era *aici* =i totul c[p[ta deodat[un]n\eles. Sim\eai c[de la Sadoveanu la Labi=,]ntre fotoliul s[u =i sal[, se stabilea un acord, peste capul celorlal\i, care se sim\eau]n acea clip[—

istoric[— pu\in jicni\i, destul de mult ca ni=te intru=i, dar foarte emo\iona\i.“ Labi=, despre care, dup[cum se vede, at`t unii colegi, c`t =i scriitorii =tiau c[este poet,]nva\[la clasa de m[iestrie a Veronic[i Porumbacu. Al\i profesori din +coal[: Mihai Gafi\a (seminarul de crea\ie), Eusebiu Camilar, Mihai Beniuc, Nina Cassian, Mihu Dragomir (catedra de m[iestrie artistic[), Tudor Vianu (prelegeri de literatur[universal[), D. Micu, Ion Oan[. Labi= este redactor la sectorul de poezie din redac\ia „Anilor de ucenicie“, revista +colii. Din aceast[perioad[dateaz[*Minimale,* caiet incluz`nd lecturi considerate ca fiind absolut obligatorii pentru un t`n[r poet: Rilke, Arghezi, Valéry, Ion Barbu, Descartes, Hegel, Heraclit, Kant, Hora\iu, Proust, Keats, Lukács... Mitul lecturii =i al bibliotecii, constituit]nc[din copil[rie, devine dominant]n universul spiritual al adolescentului.

1953 *2 ianuarie.* Dintr-o scrisoare c[tre p[rin\i: „Am petrecut Anul Nou]ntr-o atmosfer[spumoas[de petrecere, de euforie. La noi la =coal[au venit scriitori =i studen\ii din anii trecu\i, aproape to\i prietenii mei mai buni, am benchetuit =i-am dansat — am petrecut]n cele mai bizare chipuri. Totu=i mi-era tare dor de acas[,]mi]nchipuiam jocul cel mare cu caprele s[lt`nd maiestrit ]n ritmul tobei, cu strig[tele r[gu=ite =i vulgare, cu c`ntecele triviale \[r[ne=ti ale masca\ilor, cu beteala =i hurmuzul, cu oglinzile]mp[ra\ilor, cu inimile]mb[tate slobozind chiote ro=ii. Mi se pare c[noaptea, t`rziu, am ie=it din larma petrecerii cu cineva. }n Bucure=ti nu era z[pad[, parc[nu era iarn[. Cu toate acestea,]n l[rmuirea strunelor =i al[murilor]ndep[rtate, ni se p[rea c[auzim nel[murit =i vag cum umbl[cu colinda =i uratul copiii din V[leni, de Anul Nou. Era lini=tea relativ[a ora=ului, pe jos putrezeau frunzele nev[zute =i ude ale nop\ii, =i noi parc[sim\eam aproape pe oamenii de departe; oricum, chiar dac[ast[zi r[utatea dospe=te]n toate ungherele p[m`ntului, chiar dac[ trufia necinstit[ ]ncearc[ fiecare suflet, la noi oamenii sunt oleac[ mai simpli =i mai buni. La noi, Gheorghe Pan\`ru c`nd se ]mbat[, uit[ de toate, crede c[ via\a e frumoas[, i se pare c[-i fericit =i vrea s[-l s[rute pe tata pe obraz. +i aici be\ivii ]=i dau s[ruturi, dar sunt perfide; aici un ochi, ]mb[tat de arome =i forme, caut[ =i mai iscoditor dec`t unul treaz mijloace de parvenire, ocazii de lingu=ire, ori cuvinte subtile cu care

se tr[deaz[altul, ca s[poat[da la cap. Eu trec printre aceast[lume, cu z`mbetul meu dureros, p[strat de c`nd eram copil, de acas[. Eu trec printre aceast[lume, r`njesc cu col\ii mei c`ine=ti care mi-s mai lungi dec`t la al\ii, =i lumea nu vede c[ r`njesc =i lumea crede c[r`d. Ai, ce-am s[-mi mai ]mpl`nt eu odat[col\ii]n [=tia! E p[cat c[oamenii buni — oameni buni sunt numai]n\elep\ii =i nebunii — e p[cat c[oamenii buni sunt mai rari dec`t florile negre. C[ oamenii simpli, care au fost buni de voce, s-au ]nr[it =i vorbesc despre r[utate: E dreptul meu! +i ]nghit r[utatea distribuit[ egal fiec[ruia, cum distribuia odat[ tata — zah[rul =i bumbacul ra\ionalizat. Totu=i e mai bine la V[leni dec`t]n alte par\i. Acolo se mai \in, c`t-de-c`t, obiceiurile vechi, iar cele care vin sunt proaspete =i sincere. Nu pot vorbi de asta]n absolut, dar]n mare parte a=a-i. Aici]ns[, cele noi mor ca ni=te copii]nainte de facere. Totul e plin de cadavrele fragede =i firave ale noului, peste care se]ngroa=[, ca un abur puternic, prezentul. }n aceast[p`cl[ se mai prelinge rareori c`te o umbr[de floare =i de aceea te ag[\i atunci cu dezn[dejde de ea. +i e groaznic s[b[nui c[ ]ntr-o zi viermii vor roade =i floarea la care \ii... Primul An Nou petrecut]n alte p[r\i,]nseamn[c[am intrat definitiv,]nt`ia oar[, ]ntr-o via\[ str[in[. Oricum, tot Nicolae mi se mai spune, =i nu uit c[ ]n Poiana M[rului am supt din gurguiul p[m`ntului, c[acolo am aruncat din arcul de carpen cea dint`i s[geat[ a n[dejdii c[tre t[ria albastr[, c[ s[geata s-a dus peste cas[, mai sus dec`t cire=ul cel amar, =i nu s-a mai v[zut dac[a c[zut sau nu. }n bo\uri de m[m[lig[putrezit[, risipi\i peste pietricele,]n spatele casei b[tr`ne, albesc to\i din\ii mei de copil, pe care nici o cioar[ n-a ]ndr[znit vreodat[ s[-i ]nghit[, cu toate zicalele magice rostite demult, cu guri\a str`mb[. Din\ii mei p[r[si\i, de copil, r`d =i pl`ng =i acum]ntre pietricelele negre pe care le aruncam odinioar[de sub strea=in[p`n[ la geamurile sparte ale viitorului. Acolo, ]n ograda din spate, l`ng[un foc pe care clocotea un cazan, am t[iat odat[cu bomfaierul picioarele berzii ce se]nv`rtea prim[vara deasupra casei, pe care a ]mpu=cat-o tata ]ntr-o toamn[ ploioas[, curm`ndu-i zborul av`ntat spre sud. |in minte c[-mi p[rea r[u, c[-mi era mil[ de visul meu omor`t, m`nuiam ]nd[r[tnic lama de o\el ca s[-mi fac fluier din piciorul cocost`rcului. P`n[la urm[

fluier nu mi-am putut face, a r[mas piciorul stricat degeaba... [...] De aceea]n noaptea de „Anul Nou“, c`nd sub t[lpi ]n gr[din[ ]mi putrezeau frunzele ude de umbr[, c`nd departe o lume de prieteni str[ini, o lume str[in[ ]n care m[ ]nv`rt, clincotea din pocale =i d[n\uia pe firul strunelor, eu eram sc`rbit de-o sup[rare ascuns[. Cineva, l`ng[ mine, m[ ]ntreba ]n chip absent ceva, =i probabil c[ ]n\elegea de ce r`njesc cu din\ii albi]n noapte, de ce ochii albi cu]ntuneric negru]n mijloc caut[ ]ntr-o parte. Prin inima mea curgea fluviul galben =i fluviul ro=u =i pe creasta valului treceau cor[bii din lemn albastru =i cineva, l`ng[ mine, cu degetele arse, le num[ra. Atunci c`nd amintirea mea-i bogat[cu at`tea toate c`te-au fost, c`nd port ]n mine at`tea daruri dragi, ce mai pre\uie=te un dans =i un c`ntec? Este pu\in ceea ce-mi d[ via\a, de aceea, cu m`ndrie codrean[am s[caut s[dau eu]nsumi vie\ii ceva. Dac[ghemul fatal, c`ntat de str[mo=i, va \ine]ndeajuns, voi da eu vie\ii ceva, paharul ei! [...] V-am scris o scrisoare lung[=i neobi=nuit[. Cu alte cuvinte, am vrut s[spun c[-s s[n[tos =i c[mi-i dor de cas[.“

1953 *februarie.* Pus]n discu\ia colectivului pentru „abateri de la morala =i disciplina +colii“. M[rturia lui Al. Hoaj[, profesor atunci de filosofie: „Motivul cel mai frecvent al =edin\elor de analiz[ ]l constituiau abaterile de la disciplina =colii, de la programul de internat destul de sever dealtfel, cu care at`t Labi= c`t =i al\i studen\i nu se puteau acomoda. Dar motivul discut[rii lui Labi= se datora =i altor pricini =i anume lecturii unor c[r\i socotite pe atunci primejdioase pentru tinerii scriitori. Labi= — ca =i al\i studen\i ai =colii de literatur[— citea cu nesa\ pe Blaga, Barbu, Bacovia, din Mallarmé, Rimbaud, Baudelaire, Valéry etc. Labi= c[uta prin anticariate =i biblioteci =i venea de fiecare dat[cu o tolb[doldora de c[r\i, pe care apoi le sorbea cu setea-i de lectur[ce-i era caracteristic[. [...] Labi= a recunoscut]n parte lipsurile de la disciplina =colii, dar nu a fost de acord cu imputa\ia ce i s-a f[cut]n leg[tur[cu lectura poeziilor decadente =i nici c[ar avea prietenii compromi\[toare. Era agitat =i nervos, v[dind o stare sufleteasc[deosebit[. A recunoscut c[s-a sim\it]n =coal[ ]ncol\it =i urm[rit =i ca atare a r[spuns la toate acestea printr-o atitudine contrar[, de frond[. [...] }mi amintesc c[ ]n urma acelei =edin\e,

Labi= a fost sanc\ionat pentru abatere de la disciplin[cu consemnarea]n =coal[pe o perioad[de dou[s[pt[m`ni =i nebeneficierea pe aceast[perioad[de spectacolele de teatru sau concerte la care studen\ii mergeau cu =coala."

1953 *august.* Sub semn[tura Nicolae M[lin,]n „Ia=ul nou“, poemul *Cuv`nt tovar[=ului Vladimir Maiakovski:* „Nu te imit rup`nd la vers ca al\ii“ sau „Mi-i drag Esenin, ce s[-i faci, =i Blok / Da' m[tot bate g`ndul c[ de-ai =ti-o / Aceasta nu te-ar sup[ra deloc“. }n manuscris — traducerea unui catren de Villon. Cite=te enorm =i ]=i cheltuie=te to\i banii ]n libr[rii sau anticariate. O mare descoperire este edi\ia Eminescu f[cut[ de Perpessicius pe care o cerceteaz[, ]mpreun[ cu c`\iva colegi prieteni, sub puterea unei fervori intelectuale ie=ite din comun.

1953 *1 septembrie.* De acum dateaz[o scrisoare de dragoste (neexpediat[,]ns[), interesant[ ]n primul r`nd pentru felul matur ]n care t`n[rul Labi=]=i observ[=i m[rturise=te „]ndep[rtarea“ eului liric de cel biografic: „Drag[Lucica, pentru c[pe oameni]i intereseaz[orice se petrece cu d`n=ii, afl[ c[ te iubesc ne]ng[duit de mult. Nu te speria, \i-am substituit toate g`ndurile =i de aceea nu cer reciprocitate. Scrisoarea aceasta \i-o pot scrie]ntr-o clip[de total[ ]ndep[rtare de mine. Este, dac[vrei, o fars[pe care cel care judec[o joac[celui]ndr[gostit. El este romantic =i, asemeni lui Faust din Lenau, se mul\ume=te cu imaginile. Se spune c[cei mai mari satirici erau foarte duio=i. Sunt duios =i eu cu obiectul hazului meu, Nicolae Labi=. De aceea, nu te purta prea milos cu el. Poate s[-l jicneasc[. Nu-l l[uda prea mult, din polite\[. Poate s[-l supere. Dar]nt`lne=te-l din c`nd]n c`nd. Poate ]n clipele lui de mare turburare ]\i va citi sumedenie din versurile lui scrise pentru tine. S[ nu te temi c[ am s[ r`d de situa\ia aceasta ridicol[. C`nd se afl[ el ]n hainele noastre, =i aceasta se ]nt`mpl[ ]ntotdeauna de-o vreme]ncoace — eu nu mai exist. Ve\i fi deci singuri. Nu te speria, \i-am substituit toate g`ndurile =i vezi, de aceea, nu cer reciprocitate. Pentru c[ pe oameni ]i intereseaz[ orice se petrece ]n leg[tur[ cu ei, afl[ c[ te iubesc ne]ng[duit de mult. Nicolae Labi=. *P.S.* Scrisoarea aceasta o trimit eu, cel care judec, rup`nd o foarte lung[scrisoare de-a lui. Amenin\`nd cu degetul,]\i spun la revedere, c[ci se pare c[eu am s[dorm un somn cam lung“.

1951—1954 O extrem de]ntins[produc\ie liric[, g[zduit[ ]n principalele publica\ii culturale =i literare ale vremii, v[r[m`ne doar acolo, ]ntruc`t nici *Primele iubiri*, nici *Lupta cu iner\ia*, =i nici una dintre edi\iile ap[rute]ntre 1958 — 1985 nu o vor re\ine. Sunt poezii urm`nd, confirm`nd tematica =i retorica liric[a deceniului =ase, dar care, citite ast[zi, fac totu=i not[aparte. }n monografia sa, Ion B[lu observ[c[versul]n discu\ie „sun[altfel, vocea lui este mai catifelat[, mai suav[, privirea senin[, sufletul candid“, a=a]nc`t „semnele poetului ]nzestrat nativ sunt vizibile ]n crisp[rile antiromantice, ]ndreptate ]mpotriva sentimentalismului enun\iativ, ]n efortul de a scoate expresia artistic[ de sub ]nr`urirea jurnalismului prozaic“.

1954 *prim[vara*. Pus]n discu\ia organiza\iei U.T.M. =i, cu 1 vot contra, se hot[r[=te excluderea sa din organiza\ie. Sanc\iunea nu este,]ns[, confirmat[de organele superioare. Dese vizite la Mihail Sadoveanu.

1954 *iunie*. La banchetul de absolvire, Labi= recit[poemul *V`rsta de bronz*, tip[rit postum, ]n 1962. Este angajat ]n redac\ia „Contemporanului“, apoi a „Gazetei literare“. O evocare-portret semnat[ de Mihail Petroveanu: „Pe Nicoale Labi= l-am «uitat» o vreme (a= zice: provizoriu), c[ci ]n momentul ]n care l-am re]nt`lnit]n redac\ia „Gazetei literare“, unde, dup[absolvirea =colii, fusese angajat, n-a fost nevoie s[modific nici una din tr[s[turile acelui chip sedimentat]n mine =i re]nsufle\it acum]n integritatea sa. Trecuse un an sau doi, Nicolae Labi= era neschimbat. Ba, ciudat, tocmai ceea ce era de a=teptat s[se fi dizolvat, se pronun\ase: ingenuitatea. Din coama p[rului des, pletos, de un castaniu b[t`nd ]n negru, aluneca o =uvi\[ moale =i lung[ pe dup[ ureche. Sub nasul de calmuc at`rna o musta\[neverosimil de abundent[, grea, cu col\urile r[sucite à la Taras Bulba. Chipul mic =i rotund, cu pome\ii ie=i\i asiatic, caracter acuzat prin]ncre\iturile nea=teptat de str`nse, ivite ori de c`te ori poetul z`mbea, ]=i ]nt[rise pielea fraged[. Ochii de un verde albastru lini=tit ca o ap[ de iezer, de lac de munte, se intensificau la r[stimpuri inegale, ]n tonuri mai aprige, aproape o\elii, semn de ]ncordare =i chiar de m`nie, sau se]ntunecau p`n[la un verde compact, ca acela al p[durilor]ntunecate]n care versurilor lui le pl[ceau s[se piard[, cuprinse de nostalgii sadoveniene, ori mai]napoi, eminesciene. Era vizibil[sfor\area, nu

at`t de a p[rea adult, c`t de a gr[bi, printr-o colaborare con=tient[cu biologia, metabolismul v`rstelor, instaurarea unei maturit[\i c[tre care]l]ndemna luciditatea, capacitatea lui sporit[de]n\elegere a adev[rurilor dureroase din jur, de care]l]ndep[rta natura lui esen\ial[, f[cut[din spontaneitate,]ncredere, d[ruire. De aceea,]n ciuda ostenelii, de a-=i compune o masc[de haidamac — purta =i un fel de ruba=c[neagr[,]ncheiat[la g`t, — de voinic viforos =i ]n acela=i timp st[p`n pe gesturile lui,]mi era imposibil s[-l concep altfel dec`t ca un copilandru, un fl[c[ia=, pe fa\a c[ruia musta\a se lipea posti=[, umerii obrajilor se]n[l\au]nadins, iar unda amestecat[de melancolie, de suferin\[, de revolt[, ce-i n[v[lea, ca s[se retrag[repede, mi se p[rea o spum[efemer[, un ghem de nouri sumbri, sorti\i s[dispar[de cum soseau, fiindc[nu apar\ineau cerului s[u, sufletului s[u iremediabil virginal“.

1954 *octombrie.* }n „Via\a Rom`neasc[“: *Moartea c[prioarei.* Se]nscrie la Facultatea de filologie, dar o p[r[se=te dup[un semestru.

1955—1956 Anii]n care sunt scrise piesele lirice majore din crea\ia poetului. Multe dintre ele, de=i publicate]n reviste, nu intr[ ]n sumarul *Primelor iubiri.* Altele, vor r[m`ne]n manuscris. Toate,]ns[, vor p[trunde treptat]n con=tiin\a public[, odat[cu edi\iile de dup[1962. Din acea=i perioad[, o traducere par\ial[*(Au lecteur)* =i o traducere integral[*(Harmonie du soir,* cu o splendid[„rezolvare“, precum „Ton souvenir en moi luit comme un ostensoir“ = „Tu mai luce=ti]n mine precum un rug barbar“) din Baudelaire.

1956 *martie.* Conferin\a pe \ar[a tinerilor scriitori la care Labi= roste=te un cuv`nt exemplar.

1956 *toamna. Puiul de cerb,* poem pentru copii, precede cu numai c`teva s[pt[m`ni debutul poetic *Primele iubiri.* }ntreg anul fusese =i continua s[fie „neverosimil de productiv“, c[ci]n timp ce manuscrisul *Iubirilor*]=i urma nu foarte dreptele lui c[i editoriale, Labi= scrie mult, public[, iar proiectul *Luptei cu iner\ia*]l preocup[intens.

1956 *2 decembrie.* La pu\in timp dup[ce,]nconjurat de prieteni, s[rb[torise apari\ia primului s[u volum de poezii, Nicoale Labi=]mpline=te 21 de ani. [...]

1956 *10 decembrie noaptea.* Este accidentat de un tramvai]n sta\ia de vis-à-

vis de Spitalul Col\ea. Transportat imediat la spital, are ca diagnostic (serviciul de chirurgie, ora 2.30): „traumatism cranian =i al coloanei vertebrale; paraplegie?“ Spre ziu[, este transferat la Spitalul de urgen\[. Aici, diminea\a, va dicta prietenului s[u Aurel Covaci cele 11 versuri dintre care primul este: „Pas[rea cu col\ de rubin...“ Eforturile medicilor, enorma mobilizare sufleteasc[a colegilor, cunoscu\ilor =i, bine]n\eles, prietenilor nu pot opri drumul ireversibil al bolii.

1956 *22 decembrie.* Nicolae Labi= moare noaptea, la ora 2.00. Luni, 24 decembrie, ora 12.00, la adunarea de doliu de la Casa Scriitorilor vorbesc Eugen Jebeleanu, Gheorghe Tomozei =i Paul Georgescu, iar Paul Anghel cite=te *Moartea c[prioarei.* Este]nmorm`ntat la cimitirul Bellu dup[ ce convoiul face un ocol prin fa\a morm`ntului lui Mihai Eminescu.

* * *

1958 *]nceput de an.* Apare *Lupta cu iner\ia,* sub]ngrijirea unui colectiv format din Lucian Raicu, Eugen Mandric, Savin Bratu =i Aurel Covaci. Ni se pare util a cita din nou *Nota explicativ[* semnat[de Lucian Raicu la sf`r=itul volumului: „Aceast[carte numit[, potrivit voin\ei lui Nicolae Labi=, *Lupta cu iner\ia* cuprinde poezii publicate dup[apari\ia volumului *Primele iubiri,*]n cursul anului 1956, poezii publicate postum (*Idil[,* [...] *Fior, Epitaf, Sunt dou[zeci de ani..., Poezia* etc.), un mare num[r de poezii inedite aflate printre manuscrisele lui N. Labi= *(Marin[, Balad[, Munca, Umanism,* ciclul *Destinderi* etc.), fragmente din lucr[ri neterminate (*Intima comedie,* pare-se *Morarul* etc.). Volumul fusese contractat cu Editura tineretului]nainte de moartea poetului. }n decembrie 1956, luna mor\ii sale =i a anivers[rii celor 21 de ani de via\[, Labi= inten\iona s[trimit[la tipar aceast[carte a c[rei]nsemn[tate]n dezvoltarea sa o socotea decisiv[... }n cele 11 zile care i-au mai r[mas de tr[it, dup[noaptea]nsp[im`nt[toare de nou[ spre zece decembrie, =i-a re]nnoit hot[r`rea de a preda volumul la tipar]n 2—3 s[pt[m`ni, ]ndat[ ce s-ar fi sim\it mai bine =i ar fi fost din nou capabil s[ se a=eze la masa de scris. Voin\a lui de a tr[i era ]n acele zile uluitoare pentru to\i care ne aflam ]n jurul s[u. [...] }n mare parte am urmat inten\iile m[rturisite de Labi= prietenilor s[i ]n pu\inele ]mprejur[ri c`nd poetul obi=nuia s[vorbeasc[despre el]nsu=i =i de-

spre proiectele sale. Volumul ar fi trebuit s[se numeasc[, dup[cum spuneam, *Lupta cu iner\ia*, deoarece aceast[formul[exprim[o idee care-l preocupa mult]n ultima vreme, c`nd Labi= era obsedat — cu acel sim\ al r[spunderilor cople=itoare care-i era propriu — de feluritele manifest[ri ale iner\iei sociale ori intime. }n jurul acestor preocup[ri s-ar fi grupat un num[r de poezii publicate ori g[site de noi, ulterior, printre manuscrisele sale *(Omul comun*, *Genez[*, *Intima comedie* etc.) Ne-am c[l[uzit de asemenea dup[unele indica\ii scrise g[site printre h`rtiile poetului. Cu toate c[ ]n general respect[inten\iile lui Labi=, selec\ia poeziilor =i alc[tuirea pe cicluri a volumului nu-i apar\ine =i, dac[e ceva gre=it ori impropriu, r[spunderea nu-i revine lui, ci nou[. Ne-am permis s[includem]n volum =i poezii asupra c[rora Labi= ar fi st[ruit cu siguran\[. Dar poezia era starea lui fireasc[=i de=i dispre\uia cu orgoliu lucrul mig[los, fragmentat, stilizarea excesiv[, nu e mai pu\in adev[rat c[egal de caracteristic[era pentru Labi= tehnica poetic[, preocuparea pentru efectul poetic urm[rit cu premeditare: „nu sunt poet — noteaz[undeva — sunt un om care trateaz[temele“;]i pl[cea]n acest sens s[ne invoce =i s[-=i invoce exemplul lui Edgar Poe. Totu=i, fiindc[nimic nu mai e de f[cut, =i ceea ce s-a]nt`mplat este ireparabil, ne-am permis s[ introducem ]n volum poezii (mai ales poezii de idei) pe care el nu le consider[ des[v`r=ite]nc[, dar care, dup[noi, ar fi exprimat liniile de for\[ale dezvolt[rii sale viitoare. Fiindc[era evident pentru noi to\i care asistam la miracolul geniului s[u c[Labi= evolua cu repeziciune c[tre o formul[proprie de poet cuget[tor]n]n\elesul profund =i tulbur[tor al acestui cuv`nt.“

1962—1985. Dou[sprezece edi\ii Labi= (cu o spectaculoas[recuperare a manuscriselor), sinteze monografice, studii, articole, numere omagiale]n principalele reviste. O idee comun[ ]n acestea din urm[: at`t pentru contemporani, c`t =i pentru urma=i,]ncep`nd cu genera\ia care va intra]n literatur[dup[1960, Labi= este nu numai un model, ci =i un reper de con=tiin\e.

1985 *2 decembrie*. La aceast[dat[, Nicolae Labi= ar fi]mplinit 50 de ani.

Antoaneta T{ N{ SESCU

PRIMELE IUBIRI
1956

I. LILIACUL TIMPURIU

Me=terul

Me=ter valah, azi nume de f`nt`n[,
Crescut din lutul ce l-ai pl[m[dit
}n sprinten[zidire cu trei turle
+i ìe dantelat[de granit,
Din c`ntece pierdute p`n[ast[zi
+i din puterea visului v`njos
Ai]nchegat, cu palme b[tucite,
Minunea de la Arge= mai]n jos.

Un om b[rbos \inea o floare alb[
}n aspre palme, m`ng`ind-o bl`nd...
C[zut]n iarb[=i secat de vlag[,
O doin[trist[ ]ng`na ]n g`nd.
Priveai. +i-un dor tulbur[tor te-ncinse
Lui s[-i]nchini nemaiv[zut altar,
S[stea pe plaiul aspru, precum floarea
}n palme b[tucite de plugar.

Visai s[vezi sub bol\ile rotunde
+i-n fumul p`lp`it de lum`n[ri,
Pe lemnul zugr[vit cu lut =i soare
Chipul p[lma=ilor acestei \[ri.
}nfrigurat de-un singur g`nd, smulg`ndu-\i

Ca zdren\e vii p[rerile de r[u,
Tu \i-ai strivit sub talpa m[n[stirii
Inima ta, tot ce-ai avut al t[u.

Dar \i-ai sim\it-o ren[sc`nd cu larm[
}n dang[tul de clopot, presim\it
Al veacurilor multe, viitoare,
Tu, prometeu rom`n, purt`nd alt mit
C`nd ridicat pe cea mai-nalt[turl[,
Cu glas profetic, domnului despot,
De-ai s[mai po\i cl[di la fel minune,
I-ai dat r[spunsul r[zvr[tit: — Mai pot!

Orbind cu pirozeaua de pe cu=m[,
+i]ndrept`nd hangerul de la g`t,
Domnul \intea profilul pietrei, fraged,
Cu ochi pizmuitor =i mohor`t.
El jinduia numai a lui s[fie
Tot ce-ai putut, pl[tind din tine, da.
Ca piatra de pe frunte s[-i luceasc[
Rugul unic suit pe jertfa ta.

C`nd schelele curmate se surpar[
P[reai at`t de ne]nvins sub nori,
}nc`t cu slabe aripi de =indril[
Ai fi putut spre alte z[ri s[zbori.
Dar dragostea p[m`ntului =i-a \[rii
Te-a pr[v[lit pe c`mpul fumuriu,
Ca s[\`=ne=ti ]n veci de veci, f`nt`n[,
De jertf[=i de c`ntec pururi viu.

S-a destr[mat sub piatr[-n m[n[stire
Cel ce demult a poruncit ca domn,
F`nt`na curge-n brazde =i-n ulcioare,
F[r[odihn[,
f[r[uitare,
f[r[somn.

}nceputul

B[t[ile versului am prins a deprinde
Nu din c[r\i, ci din hor[, din dan\,
Rimele, din bocete =i colinde,
Din doinele seara c`ntate pe =an\.

M-am n[scut iarna, la Sf`ntul Andrei,
C`nd v`ntu-n amurg =uiera prin ograd[.
Mun\ii ardeau]n polei =i lumini,
Lupii spulberau sc`ntei din z[pad[.

Am str`ns s[n[tate din cremenea neagr[,
Din v`na de ap[, \`=nind]ncordat,
+i b[tr`nii din sat c`nd murir[,
Toate iubirile mo=tenire mi-au dat.

Eu m[sc[ldam prin p`raie cu ochii deschi=i,
Era o ap[de cle=tar =i de stele —
Pe=ti alburii, p`lp`ind ca-ntr-un vis,
Lunecau l`ng[genele mele.

Ori prin mun\ii cu iarba-ntomnat[pe creast[
Ascultam \`r`itul de greier bolnav;

Gonind pe-un cer de-ntunecare vast[,
Nouri sc[mo=i]n spin[ri purtau frigul jilav.

}nsemnam cu uimire pe-un petic de foaie
Cum scap[r[ceru-n b[ltoace]ntors,
Cum, dup[mun\ii ursuzi, dup[ploaie,
Fuioarele de aburi s-au tors.

Pe atunci te-nv[\am, \ara mea, te-nv[\am
Cu copaci =i cu cer, cu p[lma= =i cu vit[,
Cu luna livid[sticlind]n sp[rtura de geam
+i cu gura uscat[de foame ca piatra tr[snit[.

Au vuit ar[murile]n clopotni\[, sus,
+i ca un v`nt trecu pe sat mobilizarea.
Primenit]n haine noi, tata la r[zboi s-a dus
+i l-a-nghi\it alb[=i ve=ted[zarea.

Cu ochii a\inti\i pe geamul spart,
Mama r[mase mut[, ca de fier;
Eu m[uitam]n l[turi, iar soru-mea cea mic[
R`dea c[tre p[pu=[-ntr-un ungher.

Fetele mari din sat, cu ochiul st`ns,
Jeleau dup[fl[c[ii du=i departe
+i m[rugau,]n[bu=ite-n pl`ns,
S[le-ns[ilez spre d`n=ii c`te-o carte.

Scriam acolo eu de frunze verzi,
De jale =i de c`te =i mai c`te,
+i dorul c[tre tata cu dorul fetelor
Se]mpletea]n stihuri mohor`te.

B[t[ile versului am prins a deprinde
Nu din c[r\i, ci la hor[, din dan\.
Rimele, din bocete =i colinde,
Din doinele seara c`ntate pe =an\.

Din zbuciumul de mam[-n[bu=it,
+i-al fetelor care uitau ce-i hora,
P[trunse trist de dorul acelora
Ce din r[zboaie nu au mai venit.

Zurg[l[ul

Fulgi uria=i deasupra \[rii cad,
Pe b[r[gane v`nturile \ip[,
Somn neclintit de iarb[=i de brad
}nv[luie=te mun\ii sub arip[.
Cu clinchete zglobii din dunga v[ii
R[sun[zurg[l[ii argintii;
S-apropie de geamuri zurg[l[ii
Cert`ndu-se cu glasuri de copii.
}ntregi,]ntinderile \[rii mele
De sunete voioase se cuprind
+i]mplete=te glasuri sub\irele
Acest =[galnic, a=teptat colind...

T`rziu, c`nd zarea-n zori sticlea brumat[,
Un zurg[l[u mai r[suna stingher,
Poate-un copil]nt`rziat de ceat[
+i-mpleticit printre n[me\i, prin ger,
Suna c-o nefireasc[d[ruire,

}mpr[=tiindu-=i clinchetele-n stol...
P[lind, cuprins de-o veche amintire,
Am stat cu ochii du=i pe geam,]n gol.

... Eram firav, parc[b[tut de v`nt,
Iar tata dus]n mar=ul surd, de chin,
Poate-n tran=eu, ori poate]n morm`nt,
Oricum departe,]n p[m`nt str[in.
De groaza avioanelor, prin sate,
S-au tras peste ferestre foi de cort.
Orbeau ferestrele]ntunecate
Ca]ntr-un sat de mult[vreme mort.

O cetin[c-un fir de lum`nare
+i c-o m[rgic[smuls[din suman
Vestea c[, pe v`ntoase reci, c[lare,
Din via\a noastr[-a mai trecut un an.
Z[vozii nu l[trau]n b[t[tur[,
Ci scheunau cu v`ntul pe sub u=i.
Fl[c[ii nu mai ajungeau s[ure
Pe la fere=ti, de unde erau du=i.

Plutea]ncremenit[o t[cere...
Nici ur[tori, nici c`ini, nimic, pustiu,
C`nd, deodat[, ca o adiere,
Cu glas sc`ncit, tremur[tor =i viu,
S-a auzit un zurg[l[u cum sun[
}ndep[rtat, cum sun[sub\irel,
De parc[nop\ii ar fi vrut s[-i spun[
Durerile =tiute doar de el.

Se auzea de undeva, din vale,
+i v`ntul]neca]n r[bufniri,
Parc[pl`ngea]ncet metalul, moale,
}n palmele-nghe\ate =i sub\iri.
+i mama sta a=a cu fa\a ud[,
Cu g`ndul dus la tata, ascult`nd
De unde-i el, nu poate s[aud[
+i poate nu va auzi nicic`nd,
C[poate-acolo,]n aceast[clip[,
}nv[luit[-n viscol uria=,
Vreo pas[re de noapte, rece, \ip[
L`ng[bocancii aspri de osta=...

Am ascultat p`n[spre diminea\[
Cu fruntea rezemat[de u=or
+i mama =i-a dus palmele la fa\[
+i mi-a p[rut c[r`de-nceti=or.
}l auzeam la geamuri =i la u=[,
Afar[, undeva]n infinit...
Cutremurat de friguri =i de tus[,
}n clinchetele lui am adormit.

. . . .

E Anul Nou. +tiam noi ce m`ine fi-va
+i ce-o s[mai aduc[anul nou?
Un zurg[l[u stingher din nou porni-va
Prin sate durerosul lui ecou?

Voi, oameni ai p[m`ntului, uitarea
S-a a=ternut pe s`nge, scrum =i fier?
N-a\i cunoscut ce-nseamn[a=teptarea
+i ce]nseamn[-un zurg[l[u stingher?

— Am cunoscut cu to\i durerea ce e.
Avem la mas[c`te-un scaun gol.
S[n-aib[somn =i-n tihn[s[nu steie
Ei, alchimi=tii noului p`rjol!

Nicic`nd noi nu vom]ngr[=a ogoare
A=a cum ei ne v[d]n visul lor,
Prin b[l[rii de foc, nimicitoare,
Sub p[l[rii de foc, nimicitor.

Scula\i, voi, boieri mari, s-arat[zorii,
Voci tragice pe v`nturi se aprind.
Trezi\i-v[, v[vin colind[torii,
Acuzatorii, asprul lor colind.

Ion

C`nd s-a]ntors din lupte cu iz de fum]n gur[,
Arat era ogorul — cumplit[ar[tur[—
R[niser[\[r`na obuzele, cu gropi.
+i plopii de pe haturi, tremur[torii plopi,
Usca\i =i fr`n\i la mijloc, p[reau c[vor s[beie,
Cu fruntea r[sturnat[pe margini de tran=ee,
O drojdie de ap[murdar[=i st[tut[...
Sub soare era coapt[recolta de cucut[.

R[zboiu-i mistuise tot ce-avusese viu.
I-a]nfundat p[rin\ii]n neguri =i-n sicriu.
I-a supt cu-a desp[r\irii pr[pastie ad`nc[
}nt`ia lui iubire nemp[rt[=it[ ]nc[.

Acum vedea ogorul mu=cat de negri din\i,
C[-i schilod =i ogorul r[mas de la p[rin\i.

Deasupra, prim[vara rotea]n roiuri, fluturi.
Se]ntorceau cocorii din sudice \inuturi,
Fierbea sub brazd[seva =i se urca durut[
}n \evile tulpinii vr[jma=[de cucut[;
O adiere ud[, ame\itoare, prinse
Deodat[s[de=tepte din ierburi =oapte stinse
+i glia n[p[dit[de schije =i otrav[
Gemea ca o iubit[r[nit[=i bolnav[...
Lui]i venea]n bra\e cu mil[s[o str`ng[
+i ca-n copil[rie]nceti=or s[pl`ng[.

Dezmeticit, spre sear[, c-un z`mbet dur pe buze
A]ngropat cu ur[mormane de obuze,
A netezit p[m`ntul c[r`nd \[r`na-n spate,
Red`ndu-i s[n[tatea din plina-i s[n[tate.

}n p`clele l[ptoase lumina se topea...
El pletele-=i mi=case trufa=, a prim[var[,
+i-o lele de v`ntoas[ din c`nd]n c`nd fura
S[m`n\a de lumin[ce-i sc[p[ra-n \igar[...

Moartea c[prioarei

Seceta a ucis orice boare de v`nt.
Soarele s-a topit =i a curs pe p[m`nt.
A r[mas cerul fierbinte =i gol.
Ciuturile scot din f`nt`n[n[mol.

Peste p[duri tot mai des focuri, focuri
Danseaz[s[lbatice, satanice jocuri.

M[iau dup[tata la deal printre t`r=uri,
+i brazii m[zg`rie, r[i =i usca\i.
Pornim am`ndoi v`n[toarea de capre,
V`n[toarea foametei]n mun\ii Carpa\i.
Setea m[n[ruie. Fierbe pe piatr[
Firul de ap[prelins din ci=mea.
T`mpla apas[pe um[r. P[=esc ca pe-o alt[
Planet[, imens[, str[in[=i grea.

A=tept[m]ntr-un loc unde]nc[mai sun[,
Din strunele undelor line, izvoarele.
C`nd va sc[p[ta soarele, c`nd va lic[ri luna,
Aici vor veni]n =irag s[se-adape
Una c`te una c[prioarele.

Spun tatii c[mi-i sete =i-mi face semn s[tac.
Ame\itoare ap[, ce limpede te clatini!
M[simt legat prin sete de vietatea care va muri
La ceas oprit de lege =i de datini.

Cu fo=net ve=tejit r[sufl[valea.
Ce-ngrozitoare]nserare plute=te-n univers!
Pe zare curge s`nge =i pieptul mi-i ro=u, de parc[
M`inile pline de s`nge pe piept mi le-am =ters.

Ca pe-un altar ard ferigi cu fl[c[ri vine\ii,
+i stelele uimite clipir[printre ele.
Vai, cum a= vrea s[nu mai vii, s[nu mai vii,
Frumoas[jertf[a p[durii mele!

Ea s-ar[t[s[lt`nd =i se opri
Privind]n jur c-un fel de team[,
+i n[rile-i sub\iri]nfiorar[apa
Cu cercuri lunecose de aram[.

Sticlea]n ochii-i umezi ceva nel[murit,
+tiam c[va muri =i c-o s-o doar[.
Mi se p[rea c[retr[iesc un mit
Cu fata pref[cut[-n c[prioar[.
De sus, lumina palid[, lunar[,
Cernea pe blana-i cald[flori stinse de cire=.
Vai, cum doream ca pentru-nt`ia oar[
B[taia pu=tii tatii s[dea gre=!

Dar v[ile vuir[. C[zut[ ]n genunchi,
}=i ridicase capul,]l cl[tin[spre stele,
}l pr[v[li apoi, st`rnind pe ap[
Fugare roiuri negre de m[rgele.
O pas[re albastr[zv`cnise dintre ramuri,
+i via\a c[prioarei spre z[rile t`rzii
Zburase lin, cu \ip[t, ca p[s[rile toamna
C`nd las[cuiburi sure =i pustii.
}mpleticit m-am dus =i i-am]nchis
Ochii umbro=i, trist str[jui\i de coarne,
+i-am tres[rit t[cut =i alb c`nd tata
Mi-a =uierat cu bucurie: — Avem carne!

Spun tatii c[mi-i sete =i-mi face semn s[beau.
Ame\itoare ap[, ce-ntunecat te clatini!
M[simt legat prin sete de vietatea care a murit
La ceas oprit de lege =i de datini...

Dar legea ni-i de=art[=i str[in[
C`nd via\a-n noi cu greu se mai anin[,
Iar datina =i mila sunt de=arte,
C`nd soru-mea-i fl[m`nd[, bolnav[=i pe moarte.

Pe-o nar[pu=ca tatii scoate fum.
Vai, f[r[v`nt alearg[frunzarele duium!
}nal\[tata foc]nfrico=at.
Vai, c`t de mult p[durea s-a schimbat!
Din ierburi prind]n m`ini f[r[s[=tiu
Un clopo\el cu clinchet argintiu...
De pe frigare tata scoate-n unghii
Inima c[prioarei =i r[runchii.

Ce-i inim[? Mi-i foame! Vreau s[tr[iesc, =i-a= vrea...
Tu, iart[-m[, fecioar[— tu, c[prioara mea!
Mi-i somn. Ce nalt]i focul! +i codrul, ce ad`nc!
Pl`ng. Ce g`nde=te tata? M[n`nc =i pl`ng. M[n`nc!

100

}n ora=ul dintre mun\i —
Ca =tirbite stalagmite —
La un an dup[r[zboi,
Casele r`njeau r[nite.

Toamna mun\ii-nvine\ea,
Sevele-nghe\au]n plante,
Bruma cobora]n zori
Peste b[ligi, diamante.

Dou[zeci =i trei august
Prima-i pomenire vie
+i-a adus-o printre plopi
Mari, de toamn[timpurie.

}n ora=ul dintre mun\i,
Oamenii nu pricepur[
C`t de mare-i acea zi
}nv[lit[-n ploaie sur[.

Prin noroiul de pe str[zi
Defilau numai o sut[,
Doar o sut[de b[rba\i —
Sub a v`ntului volut[,

Steagul ro=u vuvuia
Printre casele s[race,
Precum flamurile mari
Ale armiilor face.

La fere=ti se]nchinau
Babele ca-n cimitire,
Al\ii cl[tinau din cap
Parc[a nedumerire,
Al\ii presim\eau sub cer
O schimbare nev[zut[,
+i prin ploaie defilau
Cei o sut[, cei o sut[.

Trec o sut[prin ruini,
(Azi sunt parcuri =i sunt case)
Trec o sut[, c`inii bat,

(Azi, motoare zgomotoase)
Trec o sut[caden\at,
Stropi de glod pe strai s-anin[,
Trec o sut[, nouri cresc,
Dar sub nouri e lumin[.

Trec o sut[— ochi fierbin\i,
Buze str`nse-nvine\ite,
(P`n[azi c[zur[mul\i
Ori sub ploi, ori sub cu\ite).
Trec o sut[pe asfalt —
+fichiui\i de ude ramuri —
(P`n[azi crescur[mul\i
Din acei ce-au stat la geamuri).

}n ora=ul dintre mun\i,
Ca o ap[-n soare suie
Oamenii pe str`mbe str[zi,
+i-n stindarde v`ntul vuie.
Ca o inim[puls`nd,
}n mul\imea desf[cut[
Se aud sonor p[=ind
Cei o sut[, cei o sut[.

R`sul

}n blana-i n[p`rlit[au n[p[dit scaie\ii.
Alunec[prin ramuri b[tr`n =i mohor`t.
}=i omora el prada nu pentru hrana vie\ii,
Ci numai pentru s`nge a omor`t.

Un pui de cerb se-azv`rle prin ierbile-n cascade
+i se opre=te-o clip[, sfios, ca un sur`s...
Cu coada =fichiuindu-=i p`ntecul supt, ce cade
}i cade-n ceaf[uciga=ul r`s.

Se tulbur[privirea de cer senin umplut[,
Corni\ele firave se poticnesc]n lut.
Iar r`su-=i scoate limba din gura-i desf[cut[
+i pare c[e iar[=i ca-n trecut.

+i s`ngele ce-n blana pufoas[se prelinge
+i re]ntinere=te o clip[, nefiresc.
Dar limba ostenit[azi nu mai poate linge,
+i vechii col\i, sl[bi\i,]i cl[n\[nesc...

Din ce]n ce mai slab[=i inima]i sun[
+i fiarei i se pare c[-i iarn[, c-a-nghe\at,
C[-n ultima lui prad[de ast[zi, se r[zbun[
Tot s`ngele pe care l-a v[rsat.

Versuri de diminea\[

Poate e numai v`ntul,
Poate sunt numai apele,
V`n[tul v`nt printre mun\i,
Apele grele vuind
Pe prunduri, sub stele.
Sora mea, dormi,
Nu mai umbla prin od[i,
Nu mai atinge perdeaua

F[c`nd-o s[tremure,
Nu-mi ame\i =i mai mult
Amintirile.
Sora mea doarme. Aud
R[suflarea u=oar[. +i totu=i
Umbl[cineva prin od[i,
Nev[zut]mi =opte=te]ntruna
+oapte ce nu le-n\eleg,
Atinge perdeaua sub\ire
F[c`nd-o s[tremure
+i-mi ame\e=te mai mult
Amintirile.
Iat-o, p[trunde prin zid,
Iat-o cu z`mbetul fraged
Ce fetele numai, nu mor\ii
}l =tiu.
— Prieten[, bine-ai venit!
Las[-m[-a=a s[te chem.
Eu am crescut. Mi se pare
C[suntem de-o v`rst[acum.
Ce dor mi-i de palmele calde
Cu care-mi sp[lai chicotind
Obrazul m`njit cu cire=e.
Ce dor mi-i de c`ntecul t[u
}n[l\at]ntre turme =i brazi,
Pe care t[c`nd l-ascultam
Cu ochii \inti\i c[tre zare!
C`n\i? Po\i c`nta? Iar[=i c`n\i...

Credeam c[din pieptul v`r`t
}ntre o pu=c[nem\easc[— =i-o mam[,

Credeam c[din s`nul mu=cat
De arsura cartu=ului,
Credeam c[din buzele str`nse,
Sub\iri, peste din\ii crunta\i,
C`ntecul nu se mai poate
S[lunece-n valuri vr[jite.

Totu=i, din nou te aud
C`nt`nd despre flori scuturate,
C`nt`nd despre flori r[s[rite.
Despre dragostea nelini=tit[
Ce atunci m[f[cea s[-ncre\esc
Nasul meu c`rn, de mirare.
M[m`ng`ie iar ca atunci
C`nd zeama cire=ei pe fa\[
Cu palma ta cald[-mi =tergeai.
M[mustr[c-adesea]mi pierd
Clipele cele mai bune
}n sterpe taifasuri cu g`nduri
Ce n-au c[utare]n lume
R[m`i =i mai c`nt[... r[m`i...

Poate e numai v`ntul,
Poate sunt numai apele,
V`n[tul v`nt printre mun\i,
Apele grave vuind
Pe prunduri, sub stele...

Dar ce zuruit]nfundat,
Ce vuiet spore=te sub ceruri?
Zboar[pere\ii]n l[turi,
Afar[lumina e galben[,

M[aflu pe c`mpul deschis,
Pe c`mpul deschis =i-ngrozit.

Iat[, un foc luminos
De sfere]ncinse pe bolt[;
Iat[, l[s`ndu-se greu,
Nouri rotunzi dau n[val[;
Iat[, p[durile fumeg[,
Fl[c[ri tresar pe p[duri;
Iat[, ora=ele-n jur
Incandescente scot scr`=nete;
R`uri ca =erpii se zbat,
+i-n aburi la cer se ridic[!

Iat[, picioare descul\e
}ns`ngerate-n ciulini,
Iat[-le — alearg[, alearg[!
Oameni buni,]ncotro?
Degetul meu]mi atinge
Inima — s`nge \`=ne=te,
Oamenii, mii,]=i ating
Inima — s`nge \`=ne=te,
S`nge din trupuri se-adun[
Din glii, din p[duri =i din r`uri,
S`nge \`=ne=te din inimi,
S[sting[imensul incendiu.

Sfere de foc se]ncheag[,
Se rup =i se surp[-nv[lite
}n for\a cea mare,]n s`ngele
Celor ce vor s[tr[iasc[.

Z[rile dure se-nchid —
Iat[,-s pere\i de odaie,
Iat[, la geam, sp[l[ci\i,
Zorii de=teapt[coco=ii.
Doamne, ce noapte s-a scurs!
C`t de frumoas[e ziua
+i via\a lucid[de zi!

Prieteni, v[scriu o scrisoare,
Cred c-am avut un vis r[u,
Se f[cea c-a venit, str[vezie,
O fat[ce nu se mai afl[,
Se f[cea c[am stins un incendiu
Noi cei ce aici ne iubim.

Prieteni, sunt vise haotice
Care se-ncheag[atunci
C`nd ziua g`ndirea colind[
Spre mari bucurii =i primejdii
+i c`nd dureroase aduceri aminte
Ne tulbur[.

Dar dac[va fi un r[zboi
+i noi nu vom face destul
S[nu fie,
+i dac[cu to\ii sper[m:
— Vom tr[i mai departe —
Ce nop\i vom avea noi apoi,
Ce vorbe-am putea s[mai spunem
Umbrelor scumpe =i]ngrozitoare
+i multe, mai multe atunci?

Tr[im bucurii =i m`hniri,
Nop\i zbuciumate ori calme,
Zile voioase ori triste
(Albe =i negre cocoare),
Fluviul vie\ii se scurge
}ncet,]nc[rcat =i deplin.

Dar vinele noastre palpit[
De-o sev[pe care nicic`nd
Str[mo=ii]n ei n-au sim\it-o.
[...]

Atunci vom tr[i bucurii
}nalte =i neotr[vite
De-averi, ori de prejudec[\i —
Bucuriile muncii.

Intimele noastre dureri,
La fel de vibrante-atunci, fi-vor
D[t[toare de via\[, de patos,
+i nu de c[deri.

C[ci nu din durere =i farmec
}ncheag[natura via\[?

+i peste acestea, atunci,
Un g`nd va pluti ca o flac[r[.
Dragostea nest`njenit[
}ntre tot ce e om.

E mult prea frumos viitorul
Ca noi s[l[s[m s[se pun[

V[p[ile unui dezastru
}ntre noi =i-ntre el.
Nu vom l[sa visele sfinte
S[se topeasc[ ]n par[,
Nu vom l[sa din morminte
Mor\ii scumpi s[\`=neasc[afar[!

Chiar dac[-n suflet avem
}nc[p[cate destule,
Chiar de ne mu=c[dureri
}nc[, cu guri nes[tule,
Pentru ce-i viu]n noi to\i,
Pentru uci=ii, ucisele,
Oameni, p[zi\i de orori
Via\a =i visele!

}nt`lnire cu tractori=tii

C`ntau un c`ntec simplu ca p[m`ntul,
L`ng[ vagon, st`rnind din spuz[jarul.
Moroc[nos, =oferul a stins farul
+i a oprit ma=ina-n c`mpul gol.

+oferul se gr[bea, era-nciudat
C[z[bovim din nou =i c[e sear[,
Sem[n[tura neagr[de secar[
Se]ntindea f[r[sf`r=it]n jur.

C`ntau un c`ntec simplu ca p[m`ntul
Sub raza lunei, brazdele arate

Se leg[nau]n valuri platinate.
Ne-am a=ezat t[cu\i l`ng[fl[c[i

+i f[r[s[-=i dea seama, =i =oferul
A]nceput s[c`nte r[gu=it,
Uit`nd c[este noapte, c[-i gr[bit,
+i palma grea mi-a sprijinit pe um[r.

C`ntau un c`ntec simplu ca p[m`ntul,
Cu duio=ie candid[-n privire.
Cutremura\i de-ad`nca fericire
A ceasului de-odihn[=i de farmec.

Am]n\eles atuncea c`t de searb[d
Trec c`teodat[ c`ntecele mele.
+i am sim\it]n cercurile-i grele
Cum remu=carea inima]mi str`nge.

C`ntau un c`ntec simplu ca p[m`ntul,
+i-n]ncordare, undeva sub glii,
Semin\ele =i-a sevelor t[rii
Vie\i ginga=e, pl[p`nde, pl[m[deau.

Eu i-a= fi str`ns la piept pe-ace=ti fl[c[i
+i le-a= fi spus]ntreaga mea m`hnire,
Dar m-am temut c[poate-au s[se mire
Ca de-un z[lud poet sentimental.

Taci, inim[, opre=te-\i glasul fr`nt,
}ng`ndurarea-\i trist[=i amar[
| i-o umple cu arome de secar[
+i cu sclipirea ochilor din jur.

Adun[-le acest c`ntec de pe gur[
+i nu uita cum dup[munca dur[
Fl[c[ii, l`ng[foc, pe ar[tur[,
C`ntau un c`ntec simplu ca p[m`ntul.

P[m`ntul

}ndr[git ca o mireas[, du=m[nos ca o sudalm[,
Chica v`ntul \i-a-nc`lcit-o, veacuri-veacuri, monoton,
Tu, p[m`nt al \[rii noastre, p[tima= cuprins]n palm[,
}nc[lzit cu buze aspre de tot neamul lui Ion.

Pe s[lbatica ta fa\[cu lungi riduri brune, parc[
O vr[jma=[-ntruchipare cobor`nd din basm punea
Greu blestem, ursind f[ptura-\i s[nu poat[s[ ]ntoarc[
Dragostea pe care omul nec[jit \i-o]nchina.

Dun[renele]ntinderi, cu f`nt`ni \ip`nd a sete,
Adunau ursuz s[m`n\a =i iubirea de \[ran,
Alung`nd din sate-n sate suflete nem`ng`iete
+i ciulini de-a dura-n zarea ve=tedului b[r[gan.

Cunoscutu-le-am aievea p[storind un ied =i-o iad[
Cu merinde-nchipuit[ ]n desaga de la =old.
Rupte-s blestemele ast[zi =i-i cu noi p[m`ntul darnic
+i de-aceea-i m`ng`i \[rna, prins de-un aprig, viu imbold.

De aceea mi se str`nge inima c`nd v[d pe-alocuri
}nchircite p[pu=oaie, gr`u-n spic purt`nd t[ciuni.

Cum s[-ng[duim neghina, nep[sarea, ne=tiin\a,
C`nd p[m`ntul]nsu=i cere mult visatele-i minuni?

Cavalcade de tractoare galopeze peste c`mpuri,
}nfioare-se p[m`ntul r[scolit ad`nc de plug!
Straturi negre, nev[zute de a soarelui privire
S[-=i r[stoarne sub br[zdare chez[=ia de bel=ug.

De pe-acum m[-mbat[-aroma cald[-a gr`nelor de m`ine,
+i al turmelor de m`ine miros bun de lapte cald.
+tiu, c[l[ri pe cai, cu suli\i lungi, de-ar mai tr[i pl[ie=ii,
Nu s-ar mai vedea din creasta p[pu=oiului]nalt.

Pe]ntinderi dun[rene, m[ri de galben[lumin[
Vom privi, cu leg[nate valuri mari de aur copt.
De pe-acum v[d stra=nic praznic cu hulubii de f[in[
Pe colacii dup[datini]mpletindu-se]n opt!

Ora\ie de nunt[

B[rdacele \in luna pe buze, sc`nteind,
Fumeg[blide pline, cu \arina-n aprilie.
Nunta se-ntinde, nemaicontenind,
P`n[la ziu[, de vreo dou[zile.

Secuii cu must[\ile de corn]nc`rjoiat,
Al[turi de rom`nii cu straie de lumin[,
C`nd cupe noi iau locul acelor ce-au secat,
Mai c`nt[ c`nd un cearda= =i c`nd o doin[lin[...

Podeaua se fr[m`nt[ sub tropot de c[lc`i
+i cobza hohote=te, pi=cat[de peni\[.
Juc[m la hanul [sta o nunt[, cea dint`i,
Dintre un Ion =i-o I\[Cucori\[.

Bucatele-s gustoase, c-aici a fost bel=ug.
+i dup[zile-munc[=i veselia-i bun[—
Aceast[nunt[leag[, ca brazdele sub plug,
Prietenele neamuri]mpreun[.

Umplut de c`ntec, hanul cu mesele-n potcoav[
Parc-ar zbura la ceruri de-at`ta chiu =i-alai.
Nu-i mult de c`nd prin geamul cr[pat,]n nop\i cu larm[,
Cu mese-n dou[=iruri du=mane,]i vedeai.

Cupele mari de-aram[erau str`mbate-n pumni,
+i mesele cu \ip[t prindeau s[se r[stoarne.
O ur[grea, aprins[de domni =i de rachiu,
L[sa sp[rturi]n suflet =i]n carne.

Dar hanul plin de c`ntec, cu mesele-n potcoav[,
Azi zboar[p`n-la ceruri de-at`ta chiu =i c`nt.
Rom`nii =i secuii, ]ncruci=`nd pocale,
Beau vinul]nfr[\irii, d`nd cu=ma de p[m`nt.

Cu fa\a-mbujorat[, de joc, pe lavi\i lungi
Glumesc din ochi fl[c[ii c-o fat[ru=inoas[.
Parc[-au uitat b[tr`nii c[datinile cer
S[mearg[fetele devreme-acas[.

Poate se pun la cale prin semne f[r[grai
Nun\i noi, cu vornici aprigi =i m`ndre dru=te fete...
}nnegurat de chinul coroanei lui de foc,
Se lumineaz[, Doja]n perete.

Liliacul timpuriu

Z`mbind printre-ale prim[verii ruguri,
}n tain[, liliacul timpuriu
}ntredeschide buzele din muguri.

Dar cerul s-a schimbat]n plumburiu.
Z[pada, ploaia, uite, =i-au dat m`na,
Al[turi bat cu pa=ii uzi \[r`na,
De parc[prim[vara n-a venit.
| [r`na s-a umflat, s-a-mboln[vit,
A-ncremenit =i-a c[p[tat pe fa\[
Lucioase, triste pojghi\e de ghea\[.

}mpotmoli\i la marginea miri=tii,
}n g`nd]njur[vremea tractori=tii.
Str`ng buzele plesnite-n v`nt =i tac.
Li-i ud p`n[=i pacul de tabac
+i trebuie s[stea]n glod, s-a=tepte,
S-a=tepte p`n[timpu-o s[se-ndrepte.

Vuie=te lung al strungului ecou,
Ca o imens[strun[ ]ncordat[.
E mohor`t prietenul meu nou
+i-i totu=i mai febril ca niciodat[.

+uier[=erpii =panului =i curg,
Metalul]=i rote=te curba raz[.
Prietenul]mi pare un chirurg
Ce via\a unui om salveaz[,
De=i o pies[de tractor c`nd faci,
De obicei nu semeni cu un vraci.

— Ce-at`ta grab[-n gesturile tale,
De ce at`ta]ncordare-\i ceri?
}n ale tale palme minerale
De unde ai nestinsele puteri?

— Vezi, ploaia =i z[pada =i-au dat m`na,
Al[turi bat cu pa=ii uzi \[r`na,
}mpotmoli\i la marginea miri=tii
Ner[bd[tori a=teapt[tractori=tii...
Iar c`nd p[m`ntul s-o zv`nta sub soare,
Vor trebui tractoare multe, noi,
Ca timpul scurs =i f[r[ ]nturnare
S[-l smulg[tractori=tii]napoi!

Puterile acelor ce-ar munci,
Dar sunt sili\i]ndurera\i s-a=tepte,
}n vinele prietenului bat
+i-n limpezimea g`ndurilor drepte;
El a primit prin vine nev[zute
Nelini=tile care fierb]n ei.
Aceasta-i solidaritatea clasei
+i-i inima prietenilor mei.

... S-a]necat lumina-n p`cle grele
+i bezne reci au p`lp`it pe lut.

Mi-am]nso\it prietenul acas[
+i prin gr[dina-i trist[am trecut.
}n p`lcuri liliacul timpuriu
Se leg[na scheletic =i pustiu,
Cu crengile-n c`rlig, ca ni=te c[ngi.

Muguri c[zu\i se destr[mau sub crengi...
M-a]ntrebat cu voce sugrumat[:
— Tu ce zici? Mai]nmugure=te-o dat[?

Apoi cu degetele aspre, groase,
Arse de =pan =i de rugin[roase,
Mi-a ar[tat ce mari erau s[fie
Mugurii fini de floare timpurie...

Prietene cu degete de colos
Ce d[m[sura ging[=iei florii,
Iube=ti o floare-at`ta de duios,
Cum =tiu s[o iubeasc[vis[torii.

Prietene, te doare moartea ei
Cum poate doar pe-un mare om s[-l doar[...

+i-ai dat m[sura plinei frumuse\i
C`nd degetele-\i floarea m[surar[...
Dar nu =tii? Liliacul timpuriu
Mai poate-nmuguri =i-a doua oar[.

Tu e=ti puterea care-nsufle\e=te
P[m`ntul — =i-l preface bun =i viu.
Tu r[s[de=ti]n inimile noastre
+i-n c`ntec liliacul timpuriu.

Prietenul Glad

Am pornit pe urmele pa=ilor t[i,
Peste lunci cu f`nt`ni cump[nite =i c`rduri de vite,
M-au zguduit ro\ile aceluia=i tren, m-au zguduit
G`ndurile tale de-atunci, ast[zi sporite...
Parc[a= fi]n urm[cu opt ani...
}n vagonul]n care singur c[l[toreai c[tre sate
Parc[-am privi am`ndoi luna cum salt[, la geam,
Printre s`rmele de telegraf, leg[nate.

C`nd am ajuns]n satul unde \i s-au oprit
Pa=ii =i inima, ploua ca prin sit[...
Pe un gard scria cu var: „Vota\i Soarele“ —
O lozinc[b[tr`n[, de timp cenu=it[.
Parc[un fulger m-a str[b[tut:
Am cunoscut c[slova cea veche a ta e!
+i-am r[mas pironit, descoperit =i mut,
De parc[te-a= fi v[zut dintr-o dat[prin ploaie...

Oamenii de aici par]nchi=i, ursuzi,
Dar de tine-mi r[spund ori=ic`nd la-ntrebare...
Cu glas tulburat, ei]mi spun cum c-ai fost
Plin c`tu-i ziua de duh =i c`ntare.
C[le-aprindeai zi de zi, c`nd vorbeai,
S`ngele urii =i-ale n[dejdilor raze,
}nc`t, privindu-se, se vedeau nu =tiu cum,
Altfel la suflet =i la obraze.

Apoi, ei se opresc]ng`ndura\i =i tac
+i li se zbucium[pieptul sub bund[

}n noaptea aceea o carabin[du=man[
Te-a fulgerat cu r[bufnire crunt[...

... Atunci mi-a fost greu, prietene Glad.
G`ndind c[n-am s[-\i mai v[d niciodat[
Ochii ad`nci, buza proptit[ ]n pumn,
Fruntea ta incandescent luminat[.

Mi s-a zv`rcolit inima-n piept
Ca o jivin[str[in[ce mu=c[.
M[urm[rea v[paia vie\ii tale
Curmate de focul de pu=c[.

}n\elegi tulburarea pe care-am sim\it-o
Gonind]n tren c[tre acela=i sat,
Ca s[umplu]n r`ndurile nesf`r=ite-ale clasei
Locul gol pe care l-ai l[sat.

|i-am c[utat prin geam urmele t[lpilor tale:
Despicaser[albii, s[curg[noi r`uri, cu limpede zvon,
|i-am c[utat urmele palmelor tale:
Le-am g[sit]ncrustate pe sonde,]n fier =i beton.

Fabrici noi ridicau uria=e g`tlejuri de fumuri;
Tot cerul p[rea cu urzeal[de fum c[-i \esut
}n pururi mi=c[toare =i vie-nsemnare m[iastr[:
— Tovar[=ul Glad pe-aici a trecut.

S`rme noi str[luceau r[sun`nd de-ncordare
Pe st`lpi zvel\i, despic`nd dep[rtarea spre mun\i,
Penru ca]nmiit[prin sat s[sclipeasc[
Incandescen\a naltei tale frun\i.

Ogoarele f[r[de haturi roteau tot mai dese
}ntinderi fertile =i negre de lut,
Scrise cu brazde masive:
— Eu, Glad, pe aici am trecut!

Atunci mi-a fost greu, prietene Glad,
G`ndind c[n-am s[-\i mai v[d niciodat[
Ochii ad`nci, buza proptit[ ]n pumn,
Fruntea ta incandescent luminat[.

Dar, la ceasuri t`rzii, eu g`ndeam, auzind
Cum primejdia-=i flutur[neagra-i arip[:
Greut[\i =i mai mari te-au izbit, =i-ai r[mas
Ne]nfr`nt p`n[-n urm[, =i dup[ultima clip[!

+i-acum mai simt palma-\i]n palm[— ce-atunci
Mi-ai]ntins-o,]ncins[ca jarul din vatr[,
+i-mi dai o putere c[, de m-ar izbi,
Fieru-ar cr[pa, z[ng[nind, ca-ntr-o piatr[.

II. SADOVENIENE

Mihail Sadoveanu

1

Eram]ntr-o p[dure uluitor de vie,]ntr-o p[dure care =optea]n[bu=it. +i iat[c[p[durea]n iarn[, argintie, cu =oapta ei, mi l-a reamintit.

Izvoarele, sub p`nze de ghea\[, delicate, se leg[nau la vale, pe nev[zutul prund, =i ]n lumina sobr[, cu pini =i nestemate, c`ntau unite]ntr-un cor profund.

}n zboruri rotunjite, t[iau mari p[s[ri slava; un farmec de poveste se r[sfira sub cer; p[rea z[pada cald[=i moale ca otava, dar z[rile sclipeau la fel, sever.

Cu v`nturile-n coarne, ]n goan[ nebuneasc[, zburau n[valnic cerbii pe fragedul polei. Era acolo-ntreag[ p[durea rom`nească[, =i el p[=ea]ncet prin iarna ei.

2

Mi-au mai r[mas]n minte fr`nturi din timpurile duse? Treceam t[cut sub nouri]n umbra unor oi. Ce-am mai p[strat din raza privirilor senine, din sufletul copilului vioi?

Era fl[m`nd copilul =i oile fl[m`nde, dar florile =i pomii luceau]n chip =i fel. |inea copilul cartea cu palme tremur`nde. Citea despre Lizuca =i-un c[\el.

}n jurul lui, p[durea vuia ame\itoare =i g`zele prin ierburi fo=neau adormitor. Pl`ngea mioara alb[cu pl`nsete amare =i, trist[, =chiop[ta de un picior.

O m`ng`ia copilul cu ochii =i cu g`ndul, pe c`nd murea mioara bolnav[, pe nisip. O tragic[balad[c`nta prin ramuri v`ntul, o Miori\[-ntoars[ ]n alt chip. [...]

3

Copilul =i mioara s-au =ters din amintire, r[zboiul peste toate a pus un v[l de fum. +i seceta s[pase mai multe cimitire... Pe drum un b[ietan p[=ea acum.

Venea din t`rg spre sate, purt`nd noi]n\elesuri, spre-a le-mp[r\i]n ceata ursuz[de \[rani. Venea s[despleteasc[st[-vechile eresuri, un [„om“] de 16 ani.

Se minunau \[ranii v[z`nd c[ nu se teme de ei, de dep[rtare, de osteneli, de ger... Ei nu =tiau c[ visul ]i d[ puteri, pesemne, c`nd se visa atunci un „clon\ de fier“.

+i dac[totu=i drumul]i ostenea f[ptura, vorbea cu Sadoveanu]n g`nd, =i-l asculta. Miez fraged de r[sur[ ]i]nflorea iar gura, =i se-ndrepta =i pasul, =i chipul]i sclipea.

4

Trosnesc butuci]n vatr[. }n rafturi dorm volume vis`ndu-=i existen\a]nchis[ ]ntre foi. Pe-un geam p[trunde lacul cu luminoasa-i lume, =opte=te-n cupe vinul cu =opotele-i moi.

E-n fa\a mea, cu p[rul din fl[c[ri de z[pad[, cu ochii plini de p`cle =i plini de-nsenin[ri; o alb[ ]nflorire de vi=ini]n livad[, minunea lic[ririi unei z[ri.

Nu are nici o v`rst[. }n el sunt mii de oameni, =i-ntr-]nsul anii proaspe\i cu to\ii s-au p[strat... Tot pu=ti r[m`n. M[aflu acum la un examen =i vreau s-ar[t c[nu-s intimidat.

Sentin\a o s[vin[. Oricare-o fi, totuna. El pentru mine-i apa vr[jitelor f`nt`ni. }l voi sl[vi]n c`ntec cum pot sl[vi doar luna, iubindu-l ca pe mun\ii, natalii mei, b[tr`ni.

Rugul din Ia=i

}n Ia=i, sun`nd din tobe =i c`nt`nd,
Un rug ciudat]n pia\[ ]n[l\ar[...
Nu unui om cu pletele]n v`nt,
}ncins de fl[c[ri, i-a fost dat s[moar[,
Nu un martir cu demoni scri=i pe coif
}=i stinse-n moarte =oapta lui amar[.

S[vin[to\i s[vad[acest rug,
Limfaticii cu inimi suferinde,
Azi fl[c[rile nu un om distrug,
Ci doar pe ni=te c[r\i]n dan\ s-or prinde.
Sentimentali, neputincio=i, veni\i!
Nu oameni, c[r\i sub cer se vor aprinde.

Trec fl[c[rile lacom printre foi...
Nu arde-un om aici — e-o lume-ntreag[...
Printre livezi, prin c`mpuri cu trifoi,
E=arfe lungi de flac[r[se leag[,
Ling limbi de foc p[durile de brad —
Nu arde-un om aici — ci-o lume-ntreag[.

E toat[un pojar, e numai fum,
+i \ip[viu *Dumbrava Minunat[;*
Pl`ng`nd, Lizuca va avea de-acum

Cenu=[pentru vreme-ndelungat[
Ca s[ ]nsemne drumul dureros
B[tut de-un c[\elu= =i-o biat[fat[.

Se vaiet[stejarii rom`ne=ti —
Peste *Dumbrava Ro=ie*-i furtun[?
Se-nal\[-n cer v[p[ile =erpe=ti,
Bufniri de trunchiuri pr[bu=ite sun[,
+i tremur`nd, =i pl`ns, de dup[nori
Se arat[ ]ngrozit un col\ de lun[.

Au n[v[lit puhoaie de t[tari?
Butoaie mari plesnesc cu detunare,
Butoaiele cu vinul de Cotnar,
Cu vinul cel]n[l\[tor =i tare...
M`hni\i-v[, to\i cei ce-a\i cunoscut
A vinului]nalt[desf[tare!

Nu-i +tefan Vod[cel ce-a ridicat,
Mari, focurile str[jii peste creste;
}ntregi Carpa\ii s-au]nv[p[iat;
E-un groaznic cataclism ca de poveste,
Istoria superb[-a unei \[ri
Este cuprins[-n fl[c[rile-aceste.

A cioc[nit din pliscul sclipitor
Un cocost`rc albastru peste vreme,
V[p[ile-i tivesc gr[bitul zbor,
Sub el se zbate-o lume surd =i geme,
+i dup[el pornesc t[cu\i =i gravi
To\i vulturii din mucedele steme.

Alearg[c[prioarele-n v[p[i,
Ca ni=te umbre dezn[d[jduite,
Se fr`ng]n scrum, Moldov[, zimbrii t[i,
Fug p[s[rile, f`lf`ind gr[bite,
+i doinele se-neac[=i se-opresc,
+i basmele se-ascund]n r`pi ferite.

Da iat[-l, s-a]nfiripat]n foc
Cozma R[coare-n dreapta cu hangerul.
}i zorn[iesc pistoale la mijloc,
Privirea-i cenu=ie cum e fierul.
C[lare se]nal\[-amenin\`nd,
+i umbra lui acoper[tot cerul.

Prive=te grav, cu ochii]ncrunta\i,
Acest simbol de \ar[-ntreag[ars[.
Voi cei ce-n jurul rugului dansa\i,
Sim\i\i cum groaza-n piept vi se revars[!
Da, spaima fulger[rii urii lui
De-acum din voi nu va fi =tears[.

Nu, focul vostru n-a fost doar simbol,
N-a\i ars numai al c[r\ilor tezaur,
Voi peste codrii ce fo=nesc domol
Adus-a\i al r[zboiului balaur,
+i au murit b[rba\i, femei =i prunci,
Au ars]n fl[c[ri mii de crengi de aur.

Nu sunt nicic`nd durerile uitate
Dar r[nile se vindec[deplin.
+i azi, c`nd grele r[ni sunt vindecate,

V[mai]nchin un blestem de venin!
Iar \[rii]i]nchin iubirea-n c`ntec,
+i celui ce-a c`ntat-o i-o]nchin.

Cozma R[coare

Noaptea fierbinte a tinere\ilor!
Cozma R[coare salt[ ]n =ea.
Sperie-n goan[somnul ere\ilor
Cozma R[coare, inima mea.

Negre, r[chi\ile-ncearc[s[zboare,
Ca noaptea asta ce va zbura
Dup[fierbintea, aprinsa v`ltoare,
Cozma R[coare, inima mea.

Doamna a=teapt[-n iatac cu hangerul;
Pieptul i-i greu =i privirea i-i grea...
Trece prin p`cle, sf`=ie cerul
Cozma R[coare, inima mea.

Spune, n[framo, spune, oglindo,
Tropotu-i aspru c`nd va-nceta?
Caut[dragostea, neb[nuind-o,
Cozma R[coare, inima mea.

Iat[-l, ajunge — z[voarele-s sparte,
Cade hangerul sun`nd pe podea,
C[ci peste noapte-i =i-i peste moarte
Cozma R[coare, inima mea.

Doamna-=i]ndoaie bra\ele pline,
Cozma R[coare salt[ ]n =ea,
Trece spre z[rile zilei senine
Cozma R[coare, inima mea.

B[tr`nul p[durar

B[tr`nul p[durar viseaz[parc[,
}ndr[gostit de codri ca de-o arc[,
Pe care-n timpi mai vechi ca amintirea
El a durat-o, r`nduind]n ea
Galop de cerbi, b`rlog de ur=i =i unduirea
Izvoarelor, s[aib[fiarele ce bea.

Sub ochii lui, plini de senin =i zare,
Sub ochii oglindind o dep[rtare,
Dureri =i bucurii de-ale p[durii
S-au petrecut, =i-n suflet el le-a str`ns,
+i neschimb`ndu-=i apa c[t[turii
}n tain[-a r`s cu ele ori a pl`ns.

C`nd mierea lunii picur[-n frunzi=uri,
Ivind peste steiuri albe ascu\i=uri,
Cu g`tul]ncordat prin sear[zboar[,
}ndr[gosti\i un \ap =i-o c[prioar[...
El se afund[-n g`nduri pe un trunchi,
Privind duios la pu=ca pe genunchi.

Or, prim[vara]n b`rlog ursacii
Nu mai]ncap de maica-le, s[racii,

Iar ea, dorindu-=i al\ii, mai m[run\i,
}i bate =i-i alung[c[tre mun\i...
El]i prive=te-ntunecat la fa\[—
Noi]nceputuri triste de via\[.

Natura, asculta\i-o,]i murmur[
C`ntecul ei de ger =i de c[ldur[,
Vibrarea fin[de om[t asprit,
Fo=nirea moale-a frunzelor c[zute
Ori =opotul de unde-n[bu=it
C`nd vin de la izvor un p`lc de ciute.

}n cicluri neoprite — ierni =i veri —
Ne fur[timpul, care cu poveri,
+i de prive=ti a inimii hambare
Mai goale le g[se=ti la cercetare,
G`ndind c[, s[r[cit, ca m`ine pleci
}n pribegie c[tre neguri reci.

Dar el, privind c[m[rile din sine,
De zi cu zi le afl[tot mai pline,
P[durii daruri fermecate toarce —
Ce d[ruie,-nsutit i se]ntoarce,
+i de va fi c`ndva de-aici plecat,
Pleca-va dintre to\i cel mai bogat.

Cu-avere simpl[codrii]l]ncarc[...
Ad`nc el]i iube=te ca pe-o arc[
Pe care-n timpi mai vechi ca amintirea
El a durat-o, r`nduind]n ea
Galop de cerbi, b`rlog de ur=i =i unduirea
Izvoarelor, s[aib[fiarele ce bea.

III. RAPSODIA P{DURII

I. Locuri =i]nt`mpl[ri

Lui L. Raicu

1

Tu urci din =esuri, din ora=e vii,
+i-n suflet por\i nelini=ti citadine.
Eu m-am desprins din mun\ii vine\ii,
Cascade vuitoare port]n mine.
Ai suferit, cum]ntr-un fel =i eu
Am suferit at`tea nop\i =i zile...
De-aceea str[luciri de minereu
+i tu por\i]n rotundele pupile.
Ne-am prins c`ndva de m`n[sub o stea,
Iubeam aceea=i stea =i numai una,
+i pa=ii ne-am al[turat, a=a,
Pentru un timp, ori pentru totdeauna.
Desigur, nu puteam iubi la fel
P[durea care mi-i a doua mam[,
Care-n frunzi= de-aram[=i o\el
Frem[t[tor mereu la ea m[cheam[.
Pe tine te chema spre ea un g`nd
+i-un dor, cu dulci fioruri furtunoase,
Dar eu o am =i-o \in aici, oric`nd,
Sub t`mpl[, =i-n r[=inile din oase.
Prietene, vrei azi din nou, noi doi,
Suind pe firul apei zbuciumate,

P`n[acolo unde-n lung =uvoi
V`ltoarea url[toarelor se zbate,
S[ne oprim pe creste cu br[det,
Sub horbota z[pezii sclipitoare,
+i glasul amintirilor,]ncet,
S[se-nv[leasc[-n falduri de ninsoare?

2

Un v`nt prin cetini =erpuie spre-aiurea
+i fl[c[ri verzi de v`sc se-aprind]n brazi,
Prietene, aceasta mi-i p[durea.
Parc[m[v[d copil. Era ca azi.
Pe-aceste p[r\i pe unde se-ncovoaie
Drumul de fier pe cremene durat,
Atunci,]n prim[verile cu ploaie,
Urlau puhoaie-n goan[c[tre sat.

Aici pe un om l-a prins c`ndva puhoiul —
Tr[gea butuci cu boii spre ora=
S-au pr[v[lit butucii, omul, boii,
}n valul]nspumat =i n[r[va=.
Nevasta alerga pe mal smintit[,
De m`n[ cu copiii am`ndoi...
Se t`nguia cu fa\a]mpietrit[:
— Copii, ce ne-om mai face f[r[boi?

Alt om c[ra aici un fag cu calul,
S[-l duc[=i s[-l fac[-n v[i mangal,
+i glodul toamnei =iroia ca valul —
A lunecat]n glod b[tr`nul cal.

Cu osul m`inii spart, cu fa\a pal[,
S-a r[z[mat \[ranul de-un copac
+i-a fluierat spre calul mort, a jale:
— De-acuma f[r[cal eu ce m[fac?

Pricepi, nu omul mort, nu m`na fr`nt[,
Ci boii-nt`i, ci calul mai presus.
C[omul la ce-i bun dac[butucul
Spre v[i nu poate fi]n spate dus?
+i dac[-n t`rg n-ajungi duc`nd spre sear[
Butuci v`njo=i, st[p`nul negre=it
N-o s[-\i mai dea otrava cea amar[
Ce-o jinduie=ti — porumbul mucezit.
S[nu mai aib[nimeni bucuria
S[vad[cum copiii joac[-n u=i
C`nd mama, cu obrazul ca h`rtia,
Aduce-otrava galben[-n c[u=!

3

Pe c`nd \[ranii se sf`r=eau de foame,
Pe c`nd de frig copiii se sf`r=eau,
}n albele castele, iarna, Vod[,
+i slugile, =i c`inii petreceau.
O]nt`mplare mai p[strez]n minte,
Vibr`nd din apa stinsului trecut,
C`nd Vod[-a vrut s[ne cunoasc[satul
+i a venit chiar el de l-a v[zut.

Se pr[v[lea o iarn[ ]n putere
Pe mun\ii col\uro=i cr[pa\i de ger.
O iarn[ca sf`r=itul unei ere —
Numai n[me\i, f[r[p[m`nt =i cer.
|[rani cu fe\e arse ca de sod[
Se-n=iruiau t[cu\i ca la prohod.
Venea seme\ la v`n[toare Vod[
}ntre armii de c`ini =i de norod.

— L[tra\i, \[rani, c[Vod[azi petrece,
+i c`inii nu-i ajung pentru l[trat!
Ce, dac[viscolul sc`nce=te rece,
}n hornurile voastre de prin sat?
Ce, dac[v`ntul degetele-=i v`r[,
Obraznic, prin sumanul cu sp[rturi?
De nu l[tra\i, l[sa\i]n urm[d`r[,
}ns`ngerat[ d`r[prin p[duri!

Eu am v[zut privirile acelor
Care-au l[trat de frig =i foame plini,
Care-au st`rnit =i-au h[ituit prin geruri
Jivinele din negre vizuini.
S[nu mai aib[nimeni bucuria
S[vad[-n ochii de p[rin\i =i fra\i,
C`nd se-ntorceau, ru=inea =i m`nia —
}n ochi at`t de dragi =i-nfometa\i! […]

5

O sear[str[vezie s-a l[sat.
Ca ochi de foc s-aprind]n fundul v[ii

Luminile ferestrelor din sat.
Pe drumul gol de s[nii, zurg[l[ii
Au amu\it =i iute cum coboar[
Un ceas de tain[c`nd]n mun\ii grei
S[lb[t[ciuni sfioase trec prin sar[,
Pe sub troiene-n trap st`rnesc sc`ntei,
S-av`nt[-n joc de bl[nuri moi, apuc[
Cle=tarul serii-n coarne, ca]n cle=ti,
Cap l`ng[cap s-al[tur[ ]n goan[,
Cu g`f`it de =oapte omene=ti.
Prin arborii de plumb]=i cerne luna
Lumin[deas[-n aerul fluid.
La marginea poienii luminoase,
Pe care-n ziduri codrii o]nchid,
P`r[ul unde vinete-=i fr[m`nt[
Sub scoar\a dantelat[mig[los
+i-n caden\[ri neregulate-i c`nt[
Acestui dans s[lbatic =i duios,
}ntreaga vale-n c`nt o]nfioar[,
Ca pe-o cutie-albastr[de vioar[
}=i tremur[pe nev[zute strune
Cu g`lg`it bulbucii suferinzi,
+i-n copci deschide-a apelor oglinzi,
Sub alba s[rutare-a sorei lune.

}ncovoiat[spre p`r[u o umbr[,
Sau vietate s-a mi=cat, cumva?
Ea s-a mi=cat ad`ncul glas s-asculte
Sau s-a mi=cat spre und[s[o bea!
O v[d acum — ea are ochii umezi,

Ce-amestec[o spaim[cu porniri
Tulbur[toare, care fac s[-i joace
N[rile ei l[rgite =i sub\iri;
+i v`ntul, aspre degete trec`ndu-=i
Prin blana cu mari umbre de t[ciuni,
Cutremur[f[ptura c[prioarei,
F[ptura tinerei s[lb[t[ciuni.

C`nd, uite-l sus, pe muche se arat[
Un \ap seme\,]n v`nt adulmec`nd.
Pe fruntea lui]nalt[, ridicat[,
Coarne-ascu\ite-=i desplete=te-n v`nt.
Cu pa=i u=ori, cu pa=i]nce\i, coboar[...

Tresare c`nd]l vede c[prioara,
Copitele-i se scutur[=i fug,
Dar pa=ii n-o mai duc pe c[prioar[
C[tre p[duri, ci c[tre el o duc.
El]=i apleac[fruntea cu sfial[,
Apoi se prind al[turi]n dans mut
+i se privesc de parc[s-ar cunoa=te,
De=i nicic`nd ei nu s-au mai v[zut;
Al[turi am`ndoi alearg[,-apuc[
Cle=tarul serii-n coarne ca]n cle=ti,
Cap l`ng[cap nedeslu=it se-ntreab[
Cu g`f`it de =oapte omene=ti.
Dans`nd trec prin poiana luminat[,
Se dep[rteaz[-n trap prin mun\ii grei
+i-n urm[-n d`r[lung[se]n=ir[
St`rnitele copitelor sc`ntei.

Numai izvorul singur a r[mas
C`nt[rile de dragoste s[-=i sune
+i s[-=i deschid[ ]ntre copci oglinzi
Sub alba s[rutare-a sorei lune.

Prietene, e timpul =i noi doi
Spre sat s[ne]ntoarcem laolalt[,
Purt`nd]n suflet roiuri de lumini
+i albe purit[\i de iarn[cald[.

Un tren s-aude =uier`nd]n mun\i...
Poate acum,]nv[luite-n sar[,
Fete iubite undeva, vibr`nd,
Ascult[-un tren ce =uier[ ]n gar[...

II. Descrierea chipurilor

B[di\ii Gheorghe Pan\`ru

1

+tiu ni=te]nt`mpl[ri cum nu mai sunt,
Ce-s petrecute-n timpuri pe veci moarte,
Pe care eu le-am prins, dar cei ce vin
Le-or deslu=i mira\i aici]n carte.
V[l gros de brum[se-nchega pe iarb[,
Un om c`nta un c`nt sf`=ietor,
C`nta un c`ntec ame\it]n barb[,
Ritm`ndu-l cu b[taie de topor.
}n mun\i gemeau p[durile de tis[,
Cu sunet sec toporu-n lemn mu=ca,

+i erau ro=ii a=chiile tisei...
Ecoul ca o inim[b[tea.

— Lemn ro= de tis[, lemn]ns`ngerat,
Cu lacrimi pl`nse, ro=ii, de r[=in[...
Tisele-n codri s-au]mpu\inat
+i totu=i eu te curm din r[d[cin[.
Pe degete r[=ina ta o simt;
V`scoas[=i fierbinte =i s[rat[.
Aud prin ramuri t`nguirea ta
C[ai s[cazi]ndat[-ndat[-ndat[...

Ca s[m`nc[m ceva, ca s[tr[im,
Ne-am dat]n t`rg =i inima, ucis[,
+i v[n[p[stuim, =i v[t[iem,
}ns`ngeratelor p[duri de tis[...
Oh, ne-au luat =i sufletul din noi,
R[masu-ne-a doar trupul =i topoare —
C[de-om muri, nu va mai fi spre cer
Din trupurile noastre ce s[zboare.

Lemn ro= de tis[, am avut o fat[,
Cu chipul alb, de brazii de=i umbrit,
O fat[care n-o mai am acuma,
Care-a murit, de=i nu a murit.
C`nd era mic[ ea m`nca pu\in...
N-am mai avut ce-i da, c`nd a fost mare...
Lemn ro= de tis[, =i am dus-o-n t`rg,
+i-am dus-o-n t`rg =i-am dat-o servitoare.

}n t`rg e-o cas[mare, cu u=i mari,
Cu mese mari — =i toate sunt de tis[.
Oh, c`t[tis[ro=ie]n mun\i
Pentru aceast[cas[-a fost ucis[!
R[mase-acolo fata. Palma ei
+i-o ap[sa pe piept,]n partea st`ng[,
+i se uita la mine f[r[rost
+i tot r`dea — bag seama — s[ nu pl`ng[.

Un domn mi-a dat un pumn de gologani —
+i-acum parc[-i mai simt arz`nd pe piele —
C`nd p[rul fetei mele-a m`ng`iat,
}i zorn[ir[grelele inele.
Lemn ro= de tis[, nu mai =tiu nici eu
Cum am ie=it]mpleticit afar[
+i cum m-am]mb[tat c-un vin amar
+i cu v[zduhul greu de prim[var[.

Acum se-ncheag[-n iarb[bruma,
+i soarele se-ncheag[-n asfin\it...
Lemn ro= de tis[, c`nd m-am dus la fat[,
Pe fata mea eu nu mi-am mai g[sit.
Avea p[r scurt =i cearc[ne sub pleoape
+i-o v`n[-albastr[-i tremura pe g`t...
Era =i mai frumoas[, dar tot chipul
Spunea ceva]ngrozitor, ur`t...

+i ea nu mai r`dea, ca s[ nu pl`ng[,
Cu r`sul ei de soare =i de lunci.
Dar palma ei pe piept,]n partea st`ng[,

+i-o ap[sa, zv`cnind, ca =i atunci.
Privirea ei l-a fulgerat pe-un tat[
At`t de p[c[tos =i de v`ndut...
Apoi mi-a dat]n cuhne de m`ncare
+i o caraf[mare, de b[ut.

Nu mi-a vorbit nimic. N-a spus nimica.
Am]n\eles c[totu-n ea s-a rupt
A=a, ca-n tata, c`nd l-au prins butucii
+i l-au f[rmat cu scr`=net dedesubt.
P[duri de tis[de securi r[rite,
Cum v[-ndesi\i din nou pentru m[cel!
De unde-ave\i puterea s[rena=te\i
C`nd =ti\i c-o s[ sf`r=i\i din nou la fel?

D[m tot ce-avem =i nu primim nimic
+i ne hr[nim cu r[d[cini =i bozii,
Fl[m`nzi tr[im, fl[m`nzi iubim, fl[m`nzi,
Muierile rodesc fl[m`nde plozii.
Dac-om muri, nu va mai fi spre cer
Din sufletele noastre ce s[zboare
C[ne-au luat =i sufletul din noi —
R[masu-ne-a doar trupul =i topoare...
De-o via\[-ntreag[m`nuim topoare,
+i nu =tim]nc-a m`nui topoare!...

2

}n mun\i, la noi, cea mai curat[ap[
Trei =ipote]ngem[nate-o dau,
}n ele cerbii noaptea se adap[,

Ciobanii diminea\a vin =i beau.
Le-nmiresmeaz[cetina =i floarea,
Miloase crengi cu umbra le-nv[lesc...
Pe doaga lor se]mplete=te unda
Ca sunetu-ntr-un fluier ciob[nesc.

C`nd a trecut r[zboiul cl[n\[nind
Din guri de tun =i gheare de =enile,
Urcau]n mun\i cu turma trei b[tr`ni,
Urcau pe c[i ferite =i tiptile...

Prin sate umblau nem\ii h[mesi\i,
Pr[d`nd tot ce-nt`lneau, din r[sputere.
Cei trei ciobani m`nau la loc ferit
A satului m`ndrie =i avere.

Cel c[ruia-i d[duse satul turma,
Tr[dat, fusese prins =i sp`nzurat,
Dar nem\ii nu aflar[de la d`nsul
Nimic — =i-acum nici oamenii din sat
Nu mai =tiau de turm[. R[t[cit[,
Pierdut[o credeau, f[r[oieri....
+i singuri]=i fr`ngeau am[r[ciunea:
Dec`t la nem\i, mai bine nic[ieri!

Urcau]n mun\i cu turma trei b[tr`ni...
Se furi=au prin negre v[g[uni,
Purt`nd o-ngrijorare grea pe fa\[.
T[cea p`n[=i limba la t[l[ngi
Legat[str`ns cu fire de verdea\[.

C`teodat[se-ntorceau tustrei
C`nt`nd tustrei cu glasuri r[gu=ite,
Ca trei be\ivi, =i-=i fluturau]n v`nt
B[tr`nele lor b[rbi]nc[run\ite.

Din c`nd ]n c`nd, oprindu-se-n r[scruci,
Tr[geau din plosc[c`te-o-nghi\itur[,
Apoi c`ntau mai veseli, cl[tina\i,
+i a pl[cere plesc[iau din gur[.
}n sat pu\ini =tiau c[cei trei mo=i
Sunt cei ce-n mun\i se]ngrijesc de turm[,
+i oamenii din sat]i huiduiau,
+i grele vorbe le-aruncau din urm[.

V[danele =i mamele-i priveau:
Cum pot s[bea-n ne=tire, c`nd departe
Cei dragi erau cu foamea logodi\i
Ori poate logodi\i cu doamna-moarte.
Iar nem\ii hohoteau]n urma lor
+i]i l[sau nestingheri\i s[treac[,
Cei trei p[reau a nu le prea p[sa —
Ziceau c[-n vin necazul =i-l]neac[.

C`nd singuri r[m`neau, se]ntristau
C[satul nu-i cunoa=te =i-i ur[=te.
C`ntau din fluier. Fluierul p[rea
C[singur d`nsul pentru ei vorbe=te.
Dar]ntr-o noapte-a mai vorbit un om
Ce i-a v`ndut. I-au prins. B[t[i, s[spun[.
N-au spus nimic, =i fost-au sp`nzura\i

A doua zi, de-o creang[,]mpreun[
+i satul nu s-a]ntristat, n-a pl`ns
Pe cei trei mo=i cheflii, v`ndu\i satanei,
Ba chiar groparii i-njurau, =tirbind
Lope\ile-n t[ria rece-a stanei.

Unii r`deau v[z`nd c[mor\ii au
Plosca la ei, chiar at`rna\i de funii.
Doar trei fl[c[i s-au]nchinat pios,
+i-au l[cr[mat, precum v[zur[unii.
Apoi cei trei fl[c[i au destupat
Hulita plosc[-a celor du=i]n groap[,
+i, lumii, tremur`nd, au ar[tat
C[-ntr-]nsa era ap[. Numai ap[.

A=a,]n toamna cu lumin[rece,
To\i cei din sat cutremura\i aflau
Cum cei uci=i nu]=i riscau doar via\a,
Ci =i m`ndria cinstei]=i riscau.
R[zboiul se]ndep[rta... [...]
+i coborau din munte c[tre sate,
}n =iruri albe, turmele de oi.

Se]nsera. +i =ipotele-aproape
Curgeau adormitor de diafan.
Se]mpletir[undele pe doag[
Ca trilul]ntr-un fluier de cioban.
}nalte stele-n ceruri r[s[rir[
+i str[lucir[-ntre lumini Carpa\ii,

P[rea c[zei seme\i, murind, stropir[
Nemuritorul s`nge-n constela\ii.

3

Dantele de c[r[ri s-ascund sub crengi,
}nv[luite-n flori =i]n r[coare.
T[cerea lor le-o caden\eaz[rar
Picior de om ori galop[ri de fiare.
Din dep[rt[ri ajung ca un ecou
B[t[i de bard[, stinse =i egale —
Parc[-a=teptate]nt`lniri fr[\e=ti
F[g[duiesc prelungile semnale.

Se las[printre cetini, din]nalt,
O pulbere de raze, argintie.
Firul acestor tainice c[r[ri
Doar p[durarul locului]l =tie;
Cu pa=i neauzi\i el le m[soar[,
Cutreier`nd p[durile firesc,
A=a precum puterile din s`nge
Str[bat t[cute trupul omenesc.

}n seri cu lun[plin[st[sub brazi,
Privind cum licurici pe cer s-anin[,
+i-atuncea d`ra veche din obraz
Zv`cne=te =i mai crud[ ]n lumin[.
Ne=tiutoare c[prioare-n p`lcuri
Fr`nturi de dans fugar]i d[ruiesc...
El pare fermecat ca-nt`ia oar[
+i ochii i se rotunjesc =i-i cresc...

Pe mu=chi c`teodat[,]n p[duri,
La somn u=or de veghe se a=eaz[
Cu pumnul str`ns pe pu=ca cu trei guri;
Pe jum[tate-i treaz, totu=i viseaz[.
Nedeslu=it frunzarele =optesc,
Izvorul poart[murmure pe ape
+i toarn[, plin de lun[, unduind,
R[sfr`ngerile-i ritmice pe pleoape.

Se]nv`rtesc rotiri sub\iri de foc,
Ca de-un c[rbune]nsemnate-n aer.
Pisica din pruncie toarce-acum,
Poate bunica toarce-un moale caier...
Da, este ea, =i-i frig, a]nghe\at
+i greierele prip[=it sub lad[
+i]n fere=ti izbesc hohotitor
V`ntoasele cu fruntea de z[pad[.

P[durea scump[sufletului meu
S-a]nc`lcit acum ]n v`nt =i-n gur[,
+i totu=i]n p[dure-s vreascuri mari,
+i vreascurile ard =i dau c[ldur[...
... Un p[durar a prins copilu-n codru.
Fura un lemn. Atunci cu aspre vergi
I-a =[n\uit obrazul f[r[mil[
Cu urme care-n veci nu le mai =tergi...

Cel adormit viseaz[c[-i copil.
Obrazul lui br[zdat de mult[vreme
Simte din nou o varg[fulger`nd,

Tresare dureros]n somn =i geme.
Apoi din nou curg cercuri de lumini
Parc[-nsemnate-n aer de-un c[rbune
+i viet[\i s[lbatice zv`cnesc
+i se-nv`rtesc]n tropotiri nebune.

Sunt c[prioare — braconieri]n urm[—
Sunt cerbi, =i lupi alearg[-n urma lor.
+i c[prioarele]n ochi au groaz[,
+i cerbii fug mugind sf`=ietor.
Sar stropi de s`nge. Fiarele lovite
Mor cu privirea-ntoars[c[tre el...
Prin somn]=i str`nge pu=ca p[durarul
+i unghiile-i intr[ ]n o\el.

Pe-aproape se aude-un foc de arm[.
Din ierburi p[durarul sare drept.
Ridic[sec coco=ul. Simte]nc[
Cum visu-l mai apas[greu]n piept.
Fiul p[durii, chinuit odat[
De-un du=man al p[durii pentru-un lemn,
E gata — el va ap[ra p[durea
Va r[zbuna obrazul lui cu semn.

4

O vezi trec`nd]n fiecare sear[
Printre br[det, c`nd gaterele tac.
Cu o crengu\[=fichiuie=te-n glum[
C`te-un tufi= ori c`te un copac.
+i se opre=te locului mirat[,
Lungind a z`mbet ochii-i aurii,

C`nd vede-o veveri\[ce str[nut[
Roz`nd semin\e cu mi=c[ri hazlii.

Palmele ei au miros de r[=in[.
Privindu-le, ea r`de-nceti=or —
Au]nceput acum s[se-mplineasc[
Cu palmele oric[rui muncitor.
Nu-i mult de c`nd cu degete firave
Purta doar acul sprinten la cusut —
C`nd s-a n[scut, ea, pentru ac =i foame,
Cu umilin\a sor[, s-a n[scut.

Azi palmele-i au miros de r[=in[
+i colb de rumegu= ea are-n p[r.
Din drum s-abate-n fug[prin poiana
Cu tufe de s[lbatic calap[r.
Adun[fragi =i pe un pai le-n=ir[,
Apoi se mohor[=te din senin
+i-nf[=ur[pe-un deget =i fr[m`nt[
Col\ul basmalei galbene de in.

Ceva nedeslu=it]i arde-n piept,
}i simte-ades durerea v`lv[t[ii
+i-i pare c-o privesc altfel acum
Prietenele, mai ales fl[c[ii.
Dar alteori]i pare c[n-o v[d
C`nd trece printre ei]mbujorat[,
+i-atunci ea crede c[ ]i pare r[u
C[nu-i fl[c[u ca ei =i-i numai fat[.

C`nd e=ti fl[c[u, po\i s[opre=ti]n drum
Pe orice fat[: po\i s-o prinzi din urm[...

Dar c`nd cu g`ndu-ajunge p`n-aici,
Ea ru=inat[g`ndurile-=i curm[.
+i g`ndurile totu=i iar[=i vin
C`nd st[-n poian[la apus de soare —
Iar fragile, c`nd singur[le gu=ti,
Au]nceput s[fie-a=a amare...

Azi prind a\`\[toare]n\elesuri
Uitatele pove=ti cu fe\i-frumo=i,
Dulci umbre]i str[bat]nchipuirea
}n nop\i t`rzii, la c`ntec de cuco=i.
La scald[-n r`u ia seama cu-ncordare
Cum undele pe trupu-i se preling.
Tresare tulburat[=i uimit[,
Catifelate ramuri de-o ating.

St[-n iarb[=i ascult[. +i p[m`ntul
Parc[r[sufl[ ]n caden\e vii.
Inima ei s-aude cum pulseaz[,
Ori bate-o alt[inim[sub glii?

5

O fabric[de cherestea — =i-nal\[
Peste p[duri acoperi=ul sur,
+i via\a ei n[valnic[p[trunde
P[durile de lini=ti dimprejur,
Ca o f[ptur[t`n[r[,-n r[stimpuri
Ea]=i trimite chiotele-n h[u,
+i trunchiuri mari de brad, pantagruelic,
}nfulec[-ntre din\i de fer[str[u.

Al[turi este-o fabric[-nvechit[,
Cu-acoperi=ul ros de ploi =i v`nt,
Cu zidul]nfund`ndu-se pe-o parte
Ca un sicriu ce intr[ ]n morm`nt.
Deasupra ei plute=te-un aer rece,
Adesea-mpr[=tiat =i respirat
De oamenii care mai sunt]n via\[,
Dar sufletul de mult =i-au]ngropat.

+i cuprinz`nd cl[dirile acestea,
P[durile se-ntind, gigantic dom,
Nep[s[toare-n fa\a b[tr`ne\ii
Ce roade tot ce-i construit de om,
+i frunze cad, =i frunze nasc din muguri,
+i arbori cad, =i arbori nasc din lut,
}ns[la fel de t`n[r[-i p[durea
A=a precum a fost la]nceput...

Fl[c[ul cu chip alb sub cetini mari
+i-a de=teptat privirile =i via\a,
+i soarele de =es r[s[ritean
Nu l-a ajuns s[-i t[b[ceasc[fa\a.
Copil[ria lui]nfometat[
+i-a petrecut-o-n codrii cei merei
+i-a]ndr[git natura f[r[moarte
+i s-a cuprins ad`nc]n vraja ei.

Dar c`nd au]nceput de-un clocot nou
+i satele de munte s[vuiasc[,
Atunci c`nd au venit]n mun\i ma=ini,
O nou[fabric[s[se cl[deasc[,

El palmele =i sufletul =i-a pus
}n slujba noilor constructori, care
Purtau din =esuri c[tre mun\ii vechi
O via\[nou[=i tulbur[toare.

}n seara asta st[l`ng[izvor
Cu g`tul]ncordat pe jum[tate —
Privirile-i de oameni, de ma=ini,
De codri =i cl[diri i-s populate.
Iubind natura ve=nic[=i-acum,
O simte totu=i ast[zi mai str[in[
Dec`t cl[direa grea din fa\a lui
Ce-i]necat[-n unde de lumin[.

El =tie bine — peste ani =i ani
Va-mb[tr`ni =i fabrica aceasta,
+i alta mai semea\[-=i va urca
Spre nourii]nalturilor creasta...
De-aceea duio=ia l-a p[truns
+i-o-nfiorare i-a vibrat pe gean[
+i =i-a dat seama c`t de omenesc
Iube=te fabrica-i contemporan[.

Ironici =i severi, ades privesc
Spre oameni codrii de=i, f[r[de moarte,
Pe c`nd tot ce zidim, tot ce schimb[m
Din via\a-ne prezent[face parte.
De-aceea,]ntr-un ve=nic univers
}mpr[=tiem a nep[s[rii cea\[,
+i-n viitor vis`nd, ne construim
Tov[r[=ia clipelor de fa\[.

III. Fr[m`ntarea intim[

Surorilor mele

1

Am lunecat. M-am poticnit, strivind
Sub t[lpi o floare ori o cochilie,
Ori poate mi-am strivit f[r[s[simt
Inima mea,]n piept ascuns[, vie...
N-am s[mai spun ce am gre=it =i c`nd...
Vreau soarele-amintirile s[-mi spele...
Un egoism]ngrozitor de str`mt
M-a cobor`t]n ochii lumii mele.

}mpleticit, m-am ridicat spre mun\i,
}ntr-un iernatic asfin\it de soare,
Pe c`nd ame\itor bolboroseau
Sub ghe\uri somnoroasele izvoare.
Ningea cumplit =i ochii-mi l[crimau
Plini de-a ninsorii jocuri rotitoare
+i s-auzea cum f`=ie prin crengi
Cenu=a argintie de ninsoare.

Ca =erpii din pove=ti, p[trun=i]n trup,
Un g`nd vr[jma=]n mine-a prins fiin\[—
Da, pentru ce n-a= spune-o, azi detest
Chinuitoarea noastr[con=tiin\[.
Cine-a aprins]nt`i]n pieptul meu
Acest chin nou =i crud, f[r[de seam[n?...
De nu mi-l aprindeai, cu ochi mai puri
A= fi putut privi la tine, mam[?

S[-\i mul\umesc c[mi-ai s[dit]n piept
Pedeapsa treaz[care s[m[bat[
De c`te ori]n via\[-am s[m-abat
De la c[rarea cea adev[rat[?
S[-\i mul\umesc... A= vrea s-o fac c`ndva,
+i am s-o fac cu patim[-ntr-o sear[,
C`nd ea, ascuns[-n piept, va]nceta
S[m[apese grea =i s[m[doar[.

2

Se las[o-sear[limpede =i bun[,
Alunec`nd cu v`ntul prin copaci.
}n dep[rtare, spre p`r`u, r[sun[,
Ca un ecou, t[l[ngile la vaci.
V[zduhu-i aspru, greu =i argintat...
Pe-ntinderea z[pezii ochii-mi lunec
+i-i totul alb =i parc[-s ru=inat
C[singur eu lumina o]ntunec.

De ce p`n[=i-aici r[sai din nou,
Numele t[u sun`ndu-mi-l]n minte,
Tu, fat[cu ochi limpezi =i prelungi,
Cu frunte-at`t de alb[=i fierbinte?
De ce prin v`nturi glasul \i-l aud
Duios, dar ve=nic treaz, ca]n blesteme?
+i c`ntecul pe care l-ai c`ntat
C-o floare scuturat[prea devreme...

Am fost, =tiu bine, uit[tor =i r[u
C`nd m[priveai cu mut[-nduio=are...
De-aceea azi, c`nd te-am pierdut, nu vrei

S[te]mbraci]n straie de uitare?
Pe-atunci puteam eu, oare, s[prev[d
Cu ochiul min\ii a\intit]n vreme
C[ ]n cur`nd am s[tr[iesc dureri
Banalizate-n tomuri de poeme?

|in minte,]ntr-o sear[-nt`mpl[tor
Te-am rev[zut, voioas[=i str[in[.
Am vrut]n ochii-\i iar s[m-oglindesc,
+i-un chip str[in \i se-oglindea-n retin[.
Am mers o vreme-al[turi; eram palid.
Ne-am desp[r\it. Sub falduri de om[t
P[=eam t[cut =i r[v[=it, cu fa\a
}ntoars[peste um[r,]nd[r[t.

Ai]nceput un c`ntec nou vie\ii,
+i n-ai gre=it atunci. Dar]n urechi
De ce-mi r[sun[-at`ta de s[lbatic
C`ntecu-acesta cu dureri str[vechi?
Cum vreau s[-mi fr`ng odat[jalea asta
+i s[te uit pe tine =i-acest c`nt!
+i chinul c[de-atunci, cu palme calde
+i-ntinse, m`ng`i doar ninsori =i v`nt!

}mbat[-m[, p[dure-n valuri moi
De lini=te, de iarn[=i de sar[,
Alung[pentru mine, pe c[r[ri,
Prin v`nt, cea mai frumoas[c[prioar[!
Aprinde pe cascade v`lv[t[i,
F[-\i stelele mai tainic s[luceasc[,
Opre=te-n r`pi al fr[m`nt[rii duh
+i pace d[-mi, d[-mi pace sufleteasc[!

3

P[dure, sora mea, te]nt`lnesc
C-o str`ngere de inim[durut[.
M-ai ad[pat cu harul t[u firesc
+i mi-ai deschis]n suflet o l[ut[,
M-ai]nv[\at cu albii din\i s[r`d
}nv[luit de-o bucurie mare,
C`nd oamenii =i ciutele priveau
Cum trec pe ceruri =iruri de cocoare...

}n mine ai turnat argintul t[u,
O vie =i vibrant[bog[\ie —
Pe care din m[nosu-\i minereu
}l dai la to\i cu-at`ta d[rnicie...
Da-n v[i se-ntind mocirle argintii —
Argint, =i ro=ii flori de trandafir le
Sclipesc]n und[. Din argintul t[u,
Din trandafirii t[i am dat mocirlei.

P[dure, sora mea, la tine vin,
La tine vin, s[-mi spovedesc p[catul.
C-am cheltuit at`tea zile seci
Din via\a ce mi-ai dat, sunt vinovatul.
Sunt vinovat c-am risipit]n v`nt,
Din ce mi-ai dat, fuioare de lumin[,

Sunt vinovat c-o fat[cu ochi mari
+i-a-nl[crimat privirea f[r[vin[,
Sunt vinovat c-a= fi putut =i eu,
|intind]n timp a visului pupil[,
S[pl[m[desc, cum nu am pl[m[dit,
Minuni modeste, simple, din argil[.

Sunt vinovat c[dac[mi-ai lua
Tot ce mi-ai dat cu palmele b[tr`ne,
De mi-ar r[m`ne sporul ce l-am str`ns,
Cu prea pu\in]n lume a= r[m`ne.

Ascult[-m[, c`nd viforele bat,
Durerea pe stejar nu-l]nfioar[,
Dar carii c`nd ]l rod ]ncet, fl[m`nd,
Dureri ne]ncetate]l doboar[.
+i spune-mi, ce-i mai dureros aici —
O lovitur[repede, cumplit[,
Ori remu=carea care te fr[m`nt[
}nceat[, nemilos, neadormit?

P[dure, sora mea, am suferit
C`nd glume reci]mi]nghe\au pe buz[,
Am suferit, =i grele remu=c[ri
}mi \iuiau nendur[tor sub spuz[.
Dac-am v[zut]ntinse bucurii
Ce prind s-aprind[pretutindeni stele,
Am suferit la r[d[cina lor,
C[nu era =i urma m`inii mele.
+i de-am v[zut durerile l[s`nd
}n suflete =i-n trupuri negre urme,
Am suferit c[poate-ar fi putut
+i m`na mea s[-ncerce s[le curme.

P[durile]=i v[luresc]n jur
Albastrele lor unde c[l[toare,
+i-n aerul iernatic, dens =i pur
Prind =oapte-aprinse]mprejur s[zboare:

— Prietene, nu c[uta sc[p[ri
Crez`nd c[isp[=it-ai vina-n vin[
+i nici nu-\i asfin\i sub t`nguiri
Prisosul ce \i-l d[rui, de lumin[.
C`ntarea care-ai fi putut s-o-nal\i
Au]n[l\at-o al\ii — nu te doar[—
Ci alta mai t`rziu po\i]n[l\a,
Dar adev[ru-i c[putea s[moar[.

Prietene, te du acum — te-a=tept
Pe mai t`rziu cu alte ve=ti, de bine;
S[te-nvelesc]n c[lduroase foi,
Ori s[r[m`n str[in[pentru tine.

4

E-o diminea\[— parc[niciodat[
Nu mi-a fost dat o alta s[privesc.
P[durile sclipesc a prim[var[
+i fumuri calde-n crengi se-ncol[cesc.
Simt — nev[zut[-n aer — o putere.
V`sle=te des, cu aripe sub\iri,
M[umple c`nd cu-nfior[ri voioase
+i c`nd cu dureroase r[bufniri.

Trec]n galop sub stre=ini de p[dure,
Sorb aerul =i ca pe-o ap[-l s`mt.
+i totu-mi pare-at`t de larg]n juru-mi,
+i iar[=i totu-mi pare-at`t de str`mt!
Mi-s vinele umflate, pieptu-mi bate,
M[-nconjur[ ]n roiuri de sc`ntei
S[lbatica p[durii tinere\e
+i-n\elepciunea b[tr`neasc[-a ei.

S-aud]n v[i lungi strig[te c`ntate
+i vuiete-nfundate de ma=ini.
Acolo oamenii]nv`rt \apina
}n palmele-mpietrite de r[=ini.
Ma=inile cu lemnu-n c`rc[zboar[,
Pe oameni straiele]n v`nt se zbat.
P`n[-n ad`ncuri, cald, m[ ]nfioar[
Strig[tul lor puternic =i c`ntat.

Ei lumii dau comorile fibroase,
Crescute drept dintr-al p[durii lut,
Dar oare eu]n ceasurile albe,
Prin lume petrecute, ce-am f[cut?
Nest[p`ni\i, ei prin=i]n hor[zboar[,
Ori, sara, cufunda\i]n g`nduri, tac...
Dar eu, mi-am c`=tigat eu bucuria?
Nu mi-a fost traiul sarb[d =i s[rac?

+i totu=i mul\i din ei au ochiul min\ii
Posomor`t din timpurile vechi.
+i mul\i din ei nu]n\eleg c`ntarea
Ce]n=i=i ei =i-o c`nt[ ]n urechi.
Nu am f[cut eu prea pu\ine lucruri
Pentru-ace=ti oameni buni, cu cuget drept,
Care mi-au dat c`nt[rile p[durii
+i s[n[tatea care-mi fierbe-n piept?

Am s[m[duc acolo unde fumul
Din hornuri negre =erpuie=te-n sus,
Unde sclipesc luminile =i sun[
Adormitoare c`ntece de fus,

Unde fl[c[u-n palme mari m`ng`ie
La fel de p[tima= =i fericit
Unealta, c`nd e vorba s[munceasc[,
+i fata, c`nd e vorba de iubit.

5

}i zice R`pa Ars[. Pinii str`mbi
Deasupra ei se r[suceau spre slav[,
Cadavrele de pin z[ceau]n v[i;
Se deschidea priveli=te bolnav[,
Pietri=ul str[lucea murdar]n soare,
O slatin[de ap[-l oglindea —
Se-ntuneca la fa\[c[l[torul
Trec`nd prin r`pa cu lumin[rea.

Aici din ploi se]nchegau puhoaie,
+i c[tre sat se pr[v[leau url`nd,
De-aici spre sat treceau]n ierni de groaz[
Lupi suri, cu cozi t`r=ite pe p[m`nt.

Aici cre=teau flori albe =i mai cresc
Dar l[cr[mau sub rou[str`nse-n cete
+i-aveau un farmec mai duios, mai trist
Dec`t au cele mai m`hnite fete.

Copil fiind, veneam ades aici,
M[rturisesc, cu spaim[=i oroare,
M[atr[gea bolnavul peisaj
Cu flori at`t de trist str[lucitoare.

}mi era mil[. Mila-mi aducea
M`ng`ietoare lacrimi pe pupil[,
+i sufletu-mi se bucura-n secret,
F[r[s[=tiu, de-aceast[cald[mil[.

De cel ce-am fost atunci azi m[desparte
Ceva ca un troian ori ca un nor.
Z`mbesc ]nveselit g`ndind acuma
La farsa ce-mi jucam ne=tiutor.
Nu mai p[strez sim\irile de-atunci,
}mi par imaginare, de poveste...
P[strez doar amintirea unul loc
}ngrozitor, ce ast[zi nu mai este.

Un viaduct cu gra\ie-=i arunc[
Deasupra r`pei arcul alb, de smal\.
Din r`p[, tineri se]nal\[pinii,
+i eu cu ei privirile-mi]nal\.
Trec trenurile lungi, ca o ninsoare,
Sc`nteile-n v[zduhul pur se cern...
Respiri aici o pur[prospe\ime.
Decor str[vechi,]ncins de-un arc modern.

Acei pe care i-am luat drept pild[
Au sem[nat pe r`p[noi p[duri,
Au]ndreptat]n albii apa care
|`=nea cotropitor din cr[p[turi.
Dar n-ar fi fost deajuns at`ta numai,
N-ajunge doar v[zduhul cu ozon,
C`nd nu ar fi aceast[ ]nnoire,
Superbul arc ce trece, de beton.

Iar, suflete, nici \ie nu-\i ajung
Purific[ri]n aerul de \ar[;
Natura numai, oamenii ei, chiar,
N-ajung =i nici c[in\a ta amar[.
S[te cuprinzi temeinic de ideea
Acestei vremi, ce prinde ast[zi fruct,
}n tine s[ ]\i z`misle=ti cu trud[
Imaginea acestui viaduct.

Nu]\i va fi mai greu dec`t acelor
Ce-aici,]n mun\i, l-au construit sub ploi
+i-au]ns[n[to=it pe totdeauna
Priveli=tea bolnav[de la noi.
Fii codru, dac[po\i, cu zeci de glasuri,
Cu cerbi, cu flori, cu fluturi, cu poteci,
Dar nu uita porunca vremii tale;
Fii codru-n acest secol — dou[zeci.

}ncheiere

P[m`nt]mp[durit, ne revedem
Din ce]n ce mai rar l`ng[izvoare,
Dar spune-mi, nu]\i sunt la fel de dragi
S[lbaticele p[s[ri c[l[toare?
Peste str[ine a=ez[ri lume=ti
Duc c`te-un fulg de-al t[u, un c`nt din tine,
+i mor cu tine-n inimile lor
C`nd le fr`ng zborul gloan\elor haine.

Eu n-am s[uit c-aici am r`s ]nt`i,
C[am strigat]nt`ia-njur[tur[,
C[am gustat din scorburi faguri dulci
Ori gustul lacrimii s[rate-n gur[,
St`ngaci, iubind aici ]nt`ia oar[,
|i-am spus, c`nd nu-i spusesem]nc[ei...
Tu mi-ai vegheat]ncovoiat asupr[-mi
}nt`ii =ov[ielnici pa=i ai mei.

Copiii cresc =i unii se despart
De cei ce le-au dat via\[din iubire.
Plec[rile din tine-n alte lumi
S[nu le iei nicic`nd drept desp[r\ire.
C`nd eu gre=esc ori m[stropesc noroaie,
M[chemi =i eu la tine vin tiptil,
+i-n fo=netul luminii din frunzi=uri
M[faci din nou nevinovat copil.

IV. PRIMELE IUBIRI

1

Azi, iat[, am v[zut un curcubeu
Deasupra lumii sufletului meu.
Vin cerbii mei]n goan[s[se-adune
+i c[tre el privirile-=i \intesc —
Un codru nesf`r=it de coarne brune
}n care mii de stele str[lucesc,
Sosind din dunga z[rii de argint
Vin p[s[rile-mi mari de s[rb[toare
+i-nchipuiesc pe ceruri, f`lf`ind,
Un ocean de aripi mi=c[toare;
}ntreaga lume-a sufletului, vie,
Palpit[-ntr-o frenetic[be\ie.

Azi sunt]ndr[gostit. E-un curcubeu
Deasupra lumii sufletului meu.
Izvoarele s-au luminat =i sun[
Oglinzile ritm`ndu-=i-le-n dans,
+i brazii mei vuiesc f[r[furtun[
}ntr-un ame\itor, sonor balans,
}n vii vibreaz[struguri str[vezii —
Cristalurile c`ntecelor grele —
+i stropi sc[p[r[tori de melodii
Ca roua nasc]n ierburile mele.
Eu curg]ntreg]n acest c`ntec sf`nt;
Eu nu mai sunt, e-un c`ntec tot ce s`nt.

2

Mi-am t[iat]n suflet temple,
Chip cioplit s-a=ez]n ele,
Cerbii mei au s[-l contemple
Aduna\i sub ploi de stele.

Brazii mei]nal\i =i plopii
Sub poleiuri de z[pad[,
}nmul\it]n mii de copii,
Chipul t[u au s[\i-l vad[.

Iar izvorul]nser[rii
Oglindi-va-n ape pale
Arcul str`ns al cuget[rii
De pe bolta frun\ii tale.

Peste st`nci mi s-or desprinde
Fl[c[ri verzi, c`nd ai s[treci,
C-o privire vei aprinde
Roua ierbii mele, reci.

Dac[alte lumi, plecat[
Cu-ai t[i pa=i ai s[alin\i,
}\i va fi =i-atunci p[strat[
Urma pa=ilor fierbin\i.

C[ci fo=nindu-\i unduirea
Calm[,-a palmelor sub\iri,
Mi-a stins p`n[=i-amintirea
Trec[toarelor iubiri.

Doar o singur[iubire
L`ng-a ta o mai p[strez —
Este prima mea iubire,
Ea mi-a dat]n via\[-un un crez.

Ea, al vie\ii mele soare,
}nc[lzi-va din senin
Toate c`ntecele care
|ie am s[\i le-nchin. [...]

4

Mergeam t[cu\i al[turi, str[ini, odinioar[
+i presim\eam c[ast[zi voi fi]ndr[gostit
De fa\a ta curat[ca zorile de var[,
De p[rul t[u de aur]mpletit.

Dar nu =tiam c[nimeni n-are s[poat[=terge
V[p[ile din inimi, acest pojar nestins,
C[pe c[r[ri de sticl[al[turi ne vor merge
Ideile,]mbr[\i=ate str`ns.

C[prins de-o vraj[nou[=i-atotcuprinz[toare
Voi p[r[si boema cu gustul ei amar,
C[vinul, de=i-mi place c`nd scap[r[-n pahare,
M[va-mbia din ce]n ce mai rar.

V[zusem frumuse\ea privirilor seme\e,
Izvoare de lumin[, de umbre =i sc`ntei,
Dar b[nuisem numai ad`nca frumuse\e
De dincolo de ochii mari =i grei,

Ce mai t`rziu, prin lupte l[untrice,-am aflat-o
+i-o aflu-n]ntregime]n fiecare zi
Ilumin`ndu-mi via\a cu flac[ra-i curat[
F[r[de care n-a= putea tr[i. [...]

5

Steaua polar[pe cer, departe,
}n scurgerea timpului nu are moarte
Statornic arde]n orice sear[,
Cap[t de osie, steaua polar[.
Stelele, luminile, roiuri astrale
Se-nv`rt]n jurul osiei sale.
Sobr[-armonie pururea vie,
Nezdruncinat[putere-n t[rie.

Osie-a luminilor, dac[te-ai rupt,
Lumile cad huruind dedesubt,
Ca-nv[lm[=ite de tari alcooluri
Lumile cad fulgerate]n goluri!
}ngrozitoare schimbare atunci:
Floarea vulcanilor cre=te din pungi,
Pale se sting ale luncilor flori,
Mori, vegeta\ie, suflete, mori.

Arde o stea]ntre multele stele,
Arde pe ceruri =i pe drapele,
Cap[t de osie — ro=ie stea —
Osia trece prin inima mea.
Lumea-mi se-nv`rte pe osia dur[
}n anotimpuri de frig =i c[ldur[,

+i c`nd furtunile m[ b`ntuiesc,
Cerbii =i vulturii mei o privesc.

Dac[s-ar fr`nge osia mea,
Cerbii =i vulturii mei ar zbura,
Spre alte lumi ar zbura =i-ar \ipa,
Dac[s-ar fr`nge osia mea.
Ar n[v[li pustiirea secret[,
C`ntecu-ar prinde scr`=net de cret[,
Cerbii =i vulturii mei ar zbura,
Dac[s-ar fr`nge osia mea.

Osia mea-i doar o parte, =tiu bine,
Osia mare trece prin mine,
Osia este numai o parte
Din marea osie, f[r[de moarte.
Osia mea nu se fr`nge nicic`nd,
Trece prin miezul acestui p[m`nt,
Pe ea, iubito, sunt lumile noastre,
Dou[planete, m[rgele albastre.

LUPTA CU INER|IA
1958

Poezia

Cititorului

De=i-i din implica\ii =i r[muri=uri pure
Ori din cristale limpezi ce sc`nteind se rup,
Intr`nd]n ea, s[tremuri ca-n iarn[-ntr-o p[dure,
C[ci te \intesc fierbinte, prin ghe\uri, ochi de lup.

octombrie 1956

CONFESIUNI

Confesiuni

1

M`ng`ie-mi p[rul. Ast[zi mi-i aspru =i s[rat.
Aproape-ntotdeauna a fost la fel,]mi pare...
De colburi nins, cu v`nturi =i ploi amestecat,
}n zgura de la trenuri sc[ldat =i-n stropi de mare.

Ce larg m[simt =i lacom =i niciodat[plin!
Sorb prin pupile lumea =i-n tain[cu auzul,
Nepotolit ca-n fa\a paharelor de vin
Ce-mi scap[r[-n musta\[stropi limpezi ca hurmuzul.

Am str`ns at`tea drumuri]n mine ca pe-un ghem,
Tam-tamuri de copite]n mine aspre sun[,
Dar tot mi-i dor de duc[, spre mine]nc[chem
Acele panglici albe pudrate-n colb de lun[.

M[las purtat de focul aprins sub placa frun\ii
Ca norii ce se las[m`na\i de vijelii
+i dornici s[cunoasc[atingerea cu mun\ii,
C`nd trec prin brazi dau vam[ =i rup din ei f`=ii.

2

Am fost stup de pofte =i de miere,
}mi fr`ngeam spre stele-n clinchet un genunchi,
G`ndurile, m`inile ridicau t[cere

+i melancolie dens[=i putere
Spre multiplicata fa\[ce m[cere

Pentru ve=nicie, pentru]nviere —
Veveri\e albe lunec`nd pe trunchi.
Pentru ce acestea toate le mai spun?
Inima-mi, putea-voi astfel s-o]mbun?

Ai venit c`nd toamna soarele-=i sugea —
Astfel niciodat[n-are s[-i mai sug[
Razele-i lucide. — +i asemenea
Soarelui, plecasem pletele, a rug[.

Ai tras podul, poarta. +i zidiri ro=cate,
Crenel[ri severe, iederi]n apus,
}nchiz`nd at`tea fumuri inelate,
Purit[\i de p`cl[ str`ns[sub l[cate,
+i v`ltori de s`nge cu ecou ce bate
}n pere\i de clopot ceruit, s[-noate
Au pornit; =i-n zarea z[rilor s-au dus.

+i s-a stins]n minte ultimul meu g`nd.
Parc[-mi e=ti al[turi]nc[. P`n[ c`nd?

Oh, dac[putea-voi iar[=i s[-mi dezdoi
Am`ndoi genunchii, cred c[peste noi,
Mie sem[n`ndu-mi, soarele =i azi
Ar privi cenu=a unde-ncepi s[cazi
Neclintit ca-n var[din decisu-i unghi.

Dar p[m`ntu-mi leag[fragezii genunchi.

3

Deci a venit =i toamna cu palele-i triste\i
+i curg]ncete frunze =i-s pa=ii mei]nce\i,
Pe-arginturile min\ii tresalt[ ]ntreb[ri,
Cum joac[pe icoan[lumini de lum`n[ri.

+i]nghe\ate colburi pe v`nt se zbat mereu.
Unui copil asear[i-au smuls]naltul zmeu,
+i-at`rn[ast[zi zmeul de-un fir de telegraf
At`t de mort acolo =i zdren\uit de praf.

Iar oamenii-s mai singuri mi=c`ndu-se-ntre ei,
Le-a pus pe fe\e toamna un vine\iu polei
+i se crispeaz[r`sul pu\in c`te pu\in...
Studentei, de acas[, i s-a trimis un vin,

Eu am b[ut dintr-]nsul. Era un vin modest,
Ca m[m[liga bun[, ca p`inea de sub \est,
+i m-am g`ndit ce doruri ad`nci, ce tandru rit
A curs,]n clipocirea acestui vin, topit,

+i ce repro=uri poate =i nedormite nop\i
Curg]n lividul s`nge al strugurilor cop\i,
+i vinul l[ud`ndu-l pleoapele mi-am str`ns
+i neb[gat de seam[ ]n mine surd am pl`ns.

4

De ce-am crezut de-at`tea ori
C[-mi place-o floare numai dintre at`tea flori,
De ce-am crezut c[o iubesc =i-apoi
G[seam o alt[floare cu foile mai moi?

Oh, c`t de larg[-i lumea: iubind =i r[spunz`nd
O caut =i o m`ng`i fir dup[fir, pe r`nd,
F[r[s[-ntreb vreodat[de =i-a ivit doar mie
Ginga=a crizantem[ ]ntreaga ei t[rie.

S-o am]ntreag[-n mine, mi-ajunge doar o dat[
Ginga=a crizantem[s[fie s[rutat[.
Mi-i dat de-aceea-n lume nicic`nd s[nu fiu ram,
Ci alb noian de nour =i lini=te s[n-am.

5

S[observa\i c[niciodat[
N-am fost singur cu mine cum mul\i au crezut.
Tot ce-am iubit niciodat[
N-am mistuit]ntr-al timpului pa=nic trecut.

Tot ce-am putut s[privesc
Mi s-a p[rut din cale-afar[
De crunt ori dumnezeiesc —
Nu i-am dat voie s[moar[.

Sub zenit
Am s[fiu fericit
C`nd cineva,
Descifr`ndu-mi litera =i inima mea,
Va putea fi privit
R`z`nd, ori r`njind,
Ori pl`ng`nd.

iulie—octombrie 1956

Momente biografice

1

|i-a]nsemnat natura prin tr[snet unde stai
Zdrelindu-\i-o, cu fl[c[ri primejdioase, casa.
E semn de neast`mp[r =i de noroc — s[-l ai
P`n[ c`nd neagra doamn[o s[-=i]nv`rt[coasa.
Tu ai luat mistria =i gurile sp[rturii
Le-ai astupat, croindu-\i s[la=ul iar curat,
Orgolios cer`ndu-i]n viitor naturii
Un semn mai nobil =i mai cizelat.

2

Prea mult[grab[-n via\a ta
Drum prea-nclinat au fost s[-\i mai a=tearn[,
C`nd te-au]nmugurit din lut =i stea
}n diminea\a tulbure de iarn[!
Fugind c`ntau copiii trist colind,
Zbura colindul, irosindu-=i ultima silab[,
Trecea-nainte iarna rece cl[n\[nind,
Lupi albi o alungau url`nd a grab[.
Doar cariul]ntr-al timpului crivat
Nep[s[tor b[tea =i m[surat.

3

+i-a murd[rit herminele om[tul,
A putrezit]n soare pe]ncetul,
Din tuiuri crude flutura br[detul.
Iar florile-ntrebau cu glasuri moi:
— Unde te duci =i mic, =i f[r[noi?

|i-a spus regina surelor furnici:
— Nu mai putem s[te urm[m de-aici...
Iar ursu-a dat]nduio=at din lab[
+i s-a]ntors, c[are alt[treab[.
Mergeai t[cut, poate fugeai, s[geat[,
Dup[-o porunc[-n tine]ncuiat[,
+i-o clip[doar descump[nit ai stat]n drum,
C`nd te-ai visat, merg`nd, cum e=ti acum.

4

Ea \i-a z`mbit rodind tremur[toare
Multicolore aripi de r[coare,
+i glasul ei s-a risipit]n melodii
Ca un ciorchin de clopote-argintii,
Iar bra\ele-i au prins s[se dezbine
Ca ni=te =erpi de flac[r[spre tine.

Petala gurii, desf[cut[-abia
|i-ai \uguiat-o a s[rut spre ea.

Dar]mplinirea-n aer s-a topit,
L[s`ndu-te hazliu =i umilit.

5

P[durea ta mai lumina-mp[cat[
Cu mirt]n flori =i-n ape cu f[clii,
Dar tr[snet lung se cobor`se din t[rii
}n verdea catedral[despicat[.

Ai cunoscut c[lini=tea s-a stins,
De-acuma \ie n-o s[-\i mai revie

Dec`t,]n=el[toare, o stafie
Cu pasul dincolo de vis prelins.

Vedeai t[l[zuind ca m[ri de par[,
Prin cr[p[tur[, lumea din afar[,
+i ai s[rit]ncins de-nfrigurare
}n primul t[u botez =i sc[ld[toare.

6

|i s-a-nt`mplat ceva; nu ai s[spui
Acel ceva, din neguri, nim[nui,
Pentru c[de atunci]n strat de vremi
Tu cau\i puritatea =i o chemi.

Ai iscodit-o-n nouri ori]n munte,
}ntre copii =i-n Marele P[cat,
Dar \easta ta, nimbat[alb pe frunte,
}n fa\a ei nu s-a-nclinat.

C[ci n-ai g[sit-o, n-ai g[sit-o, nu,
Era ascuns[-n miezuri ori prea topit[-n spa\ii,
}n firul singuratic de nea care c[zu,
Ori]n]ntreaga tog[ce moaie-n alb Carpa\ii.

Fierbinte cercet`nd-o bucat[cu bucat[,
Pierdeai]nf[\i=area-i =i o stricai u=or —
A=a cum nu aduce a oameni niciodat[
Desfiguratul fum de cremator.

Dar]\i trimise raz[ ]nalta stea polar[
Menindu-\i cugetarea]n sensuri s[-\i]mpar\i,

Cum magica lumin[a l[mpilor de cuar\,
Uluitoare taine sub ochi]\i desf[=oar[,

Filigranat[-n fire de purpurie par[
Atoateschimb[toare, \esut[din sc`ntei,
Ai]n\eles ideea de om]nt`ia oar[
Tu, n[r[vitul lacom la idei.

Biografie

+tiu eu, mama =i-a zis c[m[nasc]ntr-o zodie bun[;
Plinului p`ntec a=a ]i c`nta]ntr-o noapte cu lun[.
Tr[snete reci de furtun[vedea cum]n zare detun[.
+tiu eu, mama =i-a zis c[m[nasc]ntr-o zodie bun[,
Ea mai vedea cum]n =a voi s[lta]mpreun[
Cu]ndr[znea\a fecioar[-a p[m`ntului, brun[,
+i-n goan[nebun[vedea de pe-atunci cum r[sun[
Tropotul lung =i mereu al galopului meu.
+tiu eu, mama =i-a zis c[m[nasc]ntr-o zodie bun[,
+i c[-s menit s[ ]nving ve=nicii =i genun[.
Dar nu =tia de pe-atunci c[ ]n mine-o s[pun[
Suflet prea grav =i r[sunet prea slab, c[adun[
Abur de vis =i de boal[ce-ar fi s[r[pun[
Tropotul lung =i mereu al galopului meu.

Iat[-m[azi]narmat cu acele credin\i,
Cu]nd`rjirea p[strat[— cu\it]ntre din\i —
Dar cu prea mult[dorin\[s[vii, s[-mi alin\i,
Brun[fecioar[a p[cii ad`nci =i cumin\i,
Tropotul lung =i mereu al galopului meu.

Am iubit...

Am iubit de c`nd m[=tiu
Cerul verii, str[veziu,
Despletitele r[chite,
Curcubeiele pe st`nci
Ori p[durile ad`nci
Sub ger alb]ncremenite.
Mi-a fost drag pe b[r[gane
S[v[d fetele morgane
Ori pe crestele din munte
Joc de tr[snete rotunde,
Scurgerea cocorilor,
Pacea]n[l\imilor,
Seme\ia pinilor
Plini de scama norilor.

Am iubit iubirea pur[,
Floare ro=ie pe gur[
+i]n inim[arsur[,
}n priviri z[pezi candide
+i-n piept voci necontenite.

M-a]nfiorat ades
Tot ce g`ndurile \es:
Pe al filelor polei
Dansuri repezi, leg[nate,
De pe arcuri]nstrunate,
S[getarea de idei...

Toat[-aceast[m[re\ie
Ne-a fost dat[din vecie...

Fior

Poate-am visat ceva r[u =i-am uitat,
Poate-i doar pentru c[vi=inii s-au]nflorat,
Poate-i doar v`ntul ce limpede sun[,
Ori pentru c[au mu=cat ast[noapte din lun[
V`rcolacii, ori stele prea multe pe fa\[
Mi-au picurat o otrav[de ghea\[,
Ori poate e diminea\[.

Cine e=ti, ori ce e=ti,
Abur ori duh str[veziu de pove=ti,
Care-ai p[truns =i]mi macini mereu
Trupul =i sufletul meu?

Privesc]n oglind[— acela=i mi-i chipul
+i buzele groase t[iate ca-n lemn.
Pe pav[za frun\ii v[d bine c[nimeni
N-a scris,]nc[nu, nici un semn.

Dar vorbele-mi murmur[: sun[-ne,-ncearc[-ne,
Sufletu-=i p`lp`ie albe chem[ri,
Ochii]mi ard rotunji\i peste cearc[ne,
Inima-=i bate ecoul de z[ri.

Cine e=ti, ori ce e=ti,
Abur ori duh cobor`t din pove=ti,
Und[prelins[s[m[-]nvenine,
Stea fulgerat[ ]n mine?

aprilie 1956

Umanism

1

Sunt furios pe tine, dar mai ales pe mine,
C[m-ai f[cut prea lesne s[-mi distilez]n grai
}nv[lm[=irea tandr[=i crud[, ce m[\ine,
Diminu`ndu-mi for\a canalelor de nai.

2

Sunt bucuros c[ast[zi a nins]nt`i =i-nt`i,
C[azi]nt`ia oar[sunt drept precum o spad[,
C[ ]mi m`ng`ie fruntea]nt`iul t[u c[lc`i,
C[-s negru]n pustia candid[de z[pad[,

+i este totul aspru =i disperat primar,
Adic[ ]n furtun[de patim[\esut,
+i se alc[tuie=te pe nervii mei de jar
Uluitor de-albastru]nt`iul t[u s[rut.

Ce]nc`lcire trist[ ]n mine ai produs
+i c`t[ dezn[dejde =i c`t[bucurie,
}n acest vin de toamn[, =i tonic =i confuz,
}n aiurarea stearp[cum te ar[\i tu mie.

Eu vreau o clip[numai via\a s[-mi consum
}n s[rut[ri sterile m`njindu-\i-o, m[nu=a.
Ca niciodat[, poate, drapelul meu postum
S[nu-=i desc`nteieze]n asfin\it cenu=a.

Dar vie-apoi ur`tul, deluviile vie,
+i descle=teze-=i noaptea deasupra-mi f[lci de fum,
S[nu mai =tie nimeni smintita bucurie
Pe care-o sorb cu cana spart[-acum.

3

Oh, nu, nu e aceasta. Eroare-i pestetot.
Sunt mun\ii]n eclips[, de-aceea nu v[d soare.
Rachiurile-ntr-]n=ii se poticnesc]n bot,
Dar umanismu-i doare =i dragostea]i doare.

}ndur[-te de toate acestea, Demiurge!
Placid[ ]n clepsidr[nimicnicia curge,
Pe c`nd eu stau de fa\[teribil =i onest
Topindu-m[ ]n masa poemului acest.

31 octombrie 1956

Sunt spiritul ad`ncurilor

Eu sunt spiritul ad`ncurilor,
Tr[iesc]n alt[lume dec`t voi,
}n lumea alcoolurilor tari,
Acolo unde numai frunzele
Am[gitoarei neputin\i sunt ve=tede.
Din c`nd ]n c`nd
M[urc]n lumea voastr[
}n nop\i grozav de lini=tite =i senine,

+i-atunci aprind mari focuri
+i z[mislesc comori
Uimindu-v[pe cei ce m[-n\elege\i.
Apoi cobor din nou prin hrube trudnice
}n apa luminoas[, minunat[.
Sunt spiritul ad`ncurilor,
Tr[iesc]n alt[lume dec`t voi.

DESTINDERI

Uit[-te

Uit[-te,]nc[e rou[
+i toamna]ncepe s[-=i \eas[
Foile galbene-n suflete,
Pale nelini=ti]n pomi de m[tase.

+i uit[-te, noaptea e rece
+i vara-i al[turi, dar frunzele pic[,
+i uit[-te,-i rece dar trece
Fiorul fierbinte de care ni-i fric[.

Gol

Ne-a p[r[sit lumina, culoarea ne-a uitat,
+i =oaptele-=i pierdur[-n\elesul pe vecii,
+i trupurile noastre]n gol s-au destr[mat
Sub aiurarea nop\ilor t`rzii.

+i g`ndurile noastre trecur[f[r[grij[-n
Ostroavele-necate]n destr[m[ri de veci.
Pe cerul lumii noastre mai dorm f[r[de sprijin
Doar ochii reci, doar lacomii ochi reci.

Am uitat

Am uitat s[fiu de=tept
Pentru-o zi ori pentru-o via\[
C`t]nm[rmurit a=tept,
Albe, bra\ele-\i de ghea\[.

Nu mai cuget, cred, mereu:
Str`ns]n mine ca-ntr-un templu,
}ns[demn]n miezul meu,
Cu zg`rcenie contemplu.

Contempla\ie

Domni=oarei Cortez

Era o podgorie, poate un han,
Era =i o hrub[acolo cu vin.
Scobit[-n ad`nc, cu trepte-n declin,
Era o podgorie, poate un han.

+i poate visam, dar cred c[priveam
Dou[glezne-n ad`nc, dou[albe chem[ri;
+i-un c`ntec de fat[-n ad`nc auzeam
+i pl`nsetul vinului curs]n c[ld[ri.

Afar[era o c[ldur[de iad
+i-o muzic[-a iadului — scripci =i pocale.
Acolo-n r[corile beznei
Luminile gleznelor albe =i pale.

Pl`nsetul vinului, c`ntecul fetei,
Unde venite de jos,
+i gleznele-i albe =i gleznele,
S`mburi de vid luminos.

Oh, lunecoase miragii,
Tandre ocoluri]n timp,
Miezul at`tor ravagii,
Subteranul Olimp!

Dor

Pentru ce-am plecat,
Unde m[ ]ndrept?
S-au]ntunecat
Sensurile-n piept,
Dar o flac[r[
M[cheam[acolo
Sub straturi de nea
+i vreau s[treac[
Lini=tea mea.

Morarul

Melodiile, cupele pline,
Orele zilei, ritmate-n poeme
M-au gonit =i pe mine
Pentru o vreme.

Am g[sit moara deschis[ ]n sat,
Adic[la marginea satului, scund[,
Moara cu glas r[gu=it =i c`ntat
}n scr`=net de piatr[ =i pl`nset de und[.

Plutea]n[untru o spuz[amar[
+i-afar[, la geam, luceau dulce caisele.
Mul\i oameni]=i mai macin[-n moar[
Gr`ul =i visele!

Morarul era un b[tr`n filosof,
+tia ce-i]n \ar[=i ce-i mai departe,
}n Lun[sau Marte,
+i nu cugeta la moarte.

Dar moara deschis[ ]n sat,
Adic[la marginea satului, scund[,
Are un glas r[gu=it =i c`ntat
}n scr`=net de piatr[ =i pl`nset de und[.

Morarul =i el c`nt[, pl`nge aproape
Un rai pitoresc ori aproape-un pr[p[d.
Privirile-i duse prin geam ori prin ape
Nu =tiu ce v[d ori nu v[d.

C`nt[, morarule, pl`ngi!
Eu]mi pl`ng p`n[=i-un vis ce se leag[,
P`n[ =i-un dor! Tu s[ pl`ngi, s[te fr`ngi
Pentru via\a-\i]ntreag[.

C[ci a= cere prea mul\i s[mai fie
Ori nu!
Ro=i de iubire, asemenea mie.

Cear[

Cr`mpeie de idei neterminate,
+i-un zbor de p[s[ri albe =i un vis
+i c`ntecul sunat pe jum[tate
Despre-un t[r`m ce]nc[nu-i descris.

Iar lini=tea,]n caden\are fin[,
S-a ml[diat smerit[peste burg
+i te tope=ti =i curgi f[r[pricin[,
Felin[cear[, dragoste-n amurg.

Cearc[n

Fa\a unde te-a cules,
Pentru care]n\eles,
Pentru unde, pentru cine,
Curb[de]ntunecime?

— Pentru g`ndurile tale,
Pentru visuri, pentru jale,
Saltul, dragostea =i ura...
Eu sunt drojdia =i-s zgura.

OD{ SOARELUI

Scrisoarea mamei

de Anul Nou

}n mun\ii no=tri ast[zi z[pezile torc lene=,
Izvoarele]nghea\[ ]n clinchete sub\iri,
+i caprele de munte nervoase prin poiene-=i
Urmeaz[-n tain[calea iernaticei iubiri.

Cred c[pe mas[vinul a=teapt[-n adormire —
E vinul ro= din care pe-atunci n-ai vrut s[-mi dai,
}n vremurile-acelea s[pate-n amintire
C-o mam[grijulie =i-un b[ie\el b[lai.

Oh, lumea cenu=ie cum se sp[rgea deodat[
+i n[v[lea]ntr-]nsa al datinei popor! —
Str[lucitoare capre cu l`na colorat[
+i tobo=ari de basme s[lt`nd]ntr-un picior.

+i fe\i-frumo=i cu stele de-oglinzi din t[lpi]n cre=tet,
+i draci blajini, tot focul pun`ndu-=i-l]n joc,
+i ursul cu dairaua purt`nd cojocul ve=ted,
+i dorul de p[dure purt`ndu-l]n cojoc.

Sau clopo\eii molcomi cernu\i pe-ntreaga vale,
Care-aduceau colinde la noi]n lung convoi,
C`nd ascultam la geamuri =i palma dumitale
}mi m`ng`ia obrajii]mbujora\i =i moi.

Azi e la fel, =i vinul a=teapt[-n adormire;
M-a=tep\i cu vinul ro=u, voioas[s[mi-l dai,
Dar sunt acum departe, privind]n amintire
O mam[grijulie =i-un b[ie\el b[lai.

Creion

Am mers ca doi tovar[=i, al[turi =i pereche,
}mplato=a\i, cu caii ureche la ureche.

De-am c[uta acum iubirea dintre noi,

Am mai afla ecoul galopului pierdut
Acolo unde apa str[punge st`nci de fier
+i unde cu oroarea abia ascuns[-n suflet
Te-ai av`ntat al[turi de mine mai departe
+i-ai r`s c`nd mii de codri]n tine tremurau...

Am mai afla podi=ul]nconjurat de col\i,
R[sfr`nt ]n amintire, c`nd toropit de drum
M[tol[neam]n ierburi privind gr[bi\ii nouri,
Iar tu loveai cu varga o viper[cu corn
Ce unduia atras[de fa\a mea umbrit[.

+i am aflat troianul gre=elilor din noi.

|i-ai risipit iubirea]n ritmuri =i]n rime,
Schimb`nd-o-n bucurie =i-n tragice nelini=ti,
Iar eu am z[vor`t-o]n mine dup[firea
}ntunecat[-a omului de munte.

De-am c[uta acum iubirea dintre noi,

Am mai g[si doar colbul cernut]n drum pe fe\e,
+i duio=ia trist[ne-ar lumina un z`mbet.
Sunt]nc[alte lan\uri de mun\i]n fa\a noastr[,
O=tenii]n[l\imii le]mp`nzesc urc`nd,
Aceea=i stea polar[le scap[r[pe coifuri.

Drum bun! S[dea norocul s[ne mai]nt`lnim.
Azi, f[r[=ov[ire ne dezleg[m =i m`ndri,

Precum atunci c`nd fost-am al[turi =i pereche,
}mplato=a\i, cu caii ureche la ureche.

Dans

Toamna]mi]neac[sufletul]n fum...
Toamna-mi poart[-]n suflet roiuri de frunzare.
Dansul trist al toamnei]l dans[m acum,
Tragic[be\ie, moale leg[nare...

S`nger[vioara neagr[-ntre oglinzi.
G`ndurile-s moarte. Vrerile-s supuse.
F[r[nici o =oapt[. Numai s[-mi]ntinzi
Bra\ele de aer ale clipei duse.

Ochii mei au cearc[n. Ochii t[i]s puri.
C`t[ dezn[dejde pa=ii no=tri m`n[!
Ca un v`nt ce smulge frunza din p[duri,
Ca un v`nt ce-nv`rte u=a din \`\`n[...

M`ine diminea\[o s[fim str[ini,
Vei privi t[cut[m`ine diminea\[
Cum prin desc[rnate tufe,]n gr[dini,
Se rotesc fuioare ve=tede de cea\[...

+i-ai s[stai t[cut[cum am stat =i eu,
C`nd mi-am pl`ns iubirea destr[mat[-n toamn[,
+i-ai s[-ascul\i cum cornul v`ntului mereu
Nourii pe ceruri c[tre z[ri]ndeamn[.

Pe c`nd eu voi trece sub castani ro=ca\i,
Cu-mpietrite buze, palid, pe c[rare,
+i-or s[mi se sting[pa=ii caden\a\i —
}n nisip, scr`=nit[, la=[remu=care...

Od[soarelui

Te na=ti din plasma z[rii cu limpezimi de-albu=,
Ne dai]n semicicluri lumina ta prin raz[—
M[entuziasmeaz[sublimul t[u urcu=,
C[derea ta]n h[uri ad`nc m[ ]ntristeaz[.

C`nd urci, adapi p[m`ntul cu s`ngele-\i ceresc,
Ucizi f[r[de mil[bacterii uciga=e.

Dar c`nd cobori sub zare, piticii se f[lesc
Cu umbre pieritoare, dar mari, dar uria=e.

INTIMA COMEDIE*

Introducerea

M-am cufundat]n mine la mare ad`ncime.
Afar[doar un murmur, filtr`ndu-se, se \ese
Filtrat prin straturile dese,
Afar[doar un murmur]n[bu=it se \ese,
}ns[aici r[sun[ ]ntreaga-mprejurime,
Mi-i ame\it auzul de-a vorbelor mul\ime;
+i-afar[doar un murmur, ritm`ndu-se, se \ese
Filtrat prin straturile dese.

+ede\i]n ascultare, prieteni prea gr[bi\i.
C`nd ostenit =i palid m[voi ivi afar[
}n lumea cunoscut[=i-n raza cea solar[,
Voi fi uitat acestea pe care le-auzi\i...
+ede\i]n ascultare, prieteni prea gr[bi\i —
C`nd ostenit =i palid m[voi ivi afar[
V[voi ruga s[-mi reaminti\i.

Intimele-mi spirale trudindu-m[le sui,
Cu oarb[l[comie m[cercetez pe mine,
+i v[aud, =i vou[tot sufletu-mi descui,
+i sunt aici ca s[v[=tiu mai bine.

---

* Fragmente dintr-un poem neterminat (n. ed. 1958).

Dar un popor de umbre se zbucium[ ]n prip[,
Nelini=tit alearg[ ]n clocotire grea.
}ncerc din r[sputere s[le opresc o clip[
+i pace s[a=ez]n lumea mea.

Cercul I

Totu-i moale ca de gum[—
Pasul ierbilor]nspum[
+i st`rne=te-arome grele
}ncurc`ndu-se-n inele
Largi, de iederi date-n floare
Ce se-ntind leg[n[toare,
Murmur ame\it de harpe.

Iat-o vesel[femeie,
Joac[ochii verzi de =arpe,
Mi=c[-n palme curcubeie,
Mu=c[s`nii]n taftale
+i-i r[zbesc afar[goi;
Pe genunchii am`ndoi
Salt[lic[r de pocale.
Trupu-i unduie-n senin
Ca un abur bun de vin
Care-n dans porni s[nasc[
O f[ptur[muiereasc[.
Glasu-i, g`lg`it suav
+i nostalgic, des se rupe
Ca un pl`ns de vin bolnav
R[sucindu-se din cupe.

}i tresalt[-n pana genei
Noaptea a\`\at[-a lenei.

* * *

Umbra-i f`lf`ie-n t[rie
Ca o mant[cenu=ie.
Zarea-n dung[e sticloas[,
Rece scap[r[=i-i coas[;
Pom]nalt, uscat detot,
Coad[-i e-n mijloc un ciot;
+i o clatin[ ]ncet
Palme albe de schelet;
— Sor[, =tim[— cum \i-ar spune —
}ncopciat[-a s[rb[toare
}n taftale fo=nitoare,
Colorata mea minune
Cu ochi verzi =i cu s`n tare,
Fat[neagr[, ce-mi r[sare
Cu mireasm[de uitare,
Cerul pentru ce-l umbre=ti —
Umbr[mantiei dr[ce=ti,
Coasa cu t[i= sticlos
Str`ns[-n degete de os?

Be\ia

— Isc din oale =i pahare
Veselii zguduitoare,
+i-ntr-al vinului uncrop
Nenorocul]l]ngrop.

* * *

Am pornit de jos]n sus
De la talp[c[tre creast[...

Be\ia =i dezordinea]mi cer s[le duc]n celelalte cercuri.
Ra\iunea]mi iese]n]nt`mpinare =i-mi l[mure=te corul p[rin\ilor,
corul oamenilor =i glasul Epocii.

Epoca

}n ad`ncu-\i nep[truns
+i aici te-am ajuns,
Peste lumea-\i m[-nfurtun
Agit`nd surd ecou,
Ca pe fruntea ta s[-mi pun
S[rutarea mea din nou,
+i din nou s[ ]mi sim\i
Rana buzelor fierbin\i.

Iat[-te, cu nervi crispa\i
M[prive=ti]n delir.
Corul marilor b[rba\i
Mi-a c`ntat]n vers de par[,
Veacuri dup[veacuri, =ir,
Via\a mea milenar[.
Mul\i sunt mor\i, mul\i s-au n[scut,
Eu m[schimb, nemuritoare,
Agitatul meu s[rut
Care doare =i dogoare
I-a supus, i-a-nc`ntat

Cum te-nc`nt[=i acum,
P`n[ c`nd s-au]nfundat
}n pustie =i]n fum.

Scump copil reg[sit
}n prim cerc de vicii groase,
Din capriciu]\i s[rut
Buclele m[t[soase,
Ca s[vezi c[nici aici,
Ori=ic`t te-ai]n[l\a,
Cre=tetul nu \i-l ridici
Peste-ncinsa frunte-a mea.

Ochii-mi sunt acum oglind[,
Uit[-te,-au s[te cuprind[,
Gura-\i este]nc[pur[,
Dar cu-al meu s[rut pe gur[
Pe la sute de fere=ti
Despre mine gl[suie=ti.
Fa\a, vale de palori
+i de c`rciume-i mu=cat[
La ceas r[u, uneori,
Dar ca mine niciodat[,
Chiuind prin tot]naltul,
Nu \i-a-mbujorat-o altul
+i n-a rupt din tulburi straturi
Ale lacrimilor vaduri —
Scump copil reg[sit
}n ciudatul t[u ve=m`nt,
P`n[nu vei fi murit.
}mi vei fi supus oric`nd.

* * *

}n cercul iubirii.
Iubirea (be\iei): Fugi!
Eu: Nu fugi!
Ast[zi ne vei d[n\ui,
Vei pleca t`rziu spre cas[
L[s`nd drojdie amar[
+i l[s`nd, de bun r[mas,
Amintirea unui ceas.

TREI SUBIECTE ANTIR{ZBOINICE

Subiect de balad[

P[durea de mesteac[n s-a leg[nat odat[,
Apoi a fost]n fl[c[ri]nalte]mbr[cat[,
Era]nt`i frumoas[, c[ci frunzele p[rur[
Limbi ro=ii]n amurgul pudrat suav de zgur[.
Dar crengile-ncepur[s[geam[=i s[strige
}ncovoindu-=i jarul]n cr`ncene c`rlige
+i bubuiau =i tunuri ca-n ziua de apoi
+i mirosea a s`nge, a fum =i a r[zboi.

Feti\a r[t[cit[ajunse-ntr-o poian[
Cu scrum de lemn]n plete =i scrum de pl`ns pe gean[.
Nu mai pl`ngea, de fric[; voia s[ ]n\eleag[.
Nu mai pl`ngea p[durea de-acuma ars[-ntreag[.
+i]n poiana ars[z[ceau, cu fa\a-ntoars[
Spre cer, mor\i mul\i, cu pumnii crispa\i]n iarba ars[.
+i soarele prin p`cle ce se roteau]n sus
Ardea pe ochi =i s`nge =i arme, din apus.

Feti\a se oprise: bunicul c`nd murise
Avea priviri sticloase asemeni =i deschise,
Bunica le-nchisese t[cut[, u=urel,
Aveau solda\ii [=tia privirile la fel.
+i le-a]nchis feti\a — sfios, s[nu le doar[—
Le-a m`ng`iat r[ceala pe cea din urm[oar[,

Se tot pleca, firav[, oft`nd adeseori,
P[rea din iarb[ars[c-adun[pure flori.

Nu are somn o fat[, =i noaptea e t`rzie.
Ea-n p[rul negru poart[o bucl[argintie.
Spr`ncenele i-s str`nse de cuget[ri severe;
+i fa\a-i]mpietrit[de noapte =i t[cere
}nchide-o]nflorire de vise delicate.
I-i dor de mine, poate; dar inima]i bate
+i-oft`nd se ]nfioar[ la nu =tiu care g`nd,
C`nd lemnele ]n sob[ trosnesc ad`nc, arz`nd.

Subiect de bocet

Mor\i din gropile comune,
F[r[nume ori cu nume,
Mor\i de glon\ ori de c[rbune
Risipi\i]n lut =i-n lume,
Pentru ce ie=i\i afar[
+i-mi =opti\i]n ast[-sear[
Jalea voastr[-at`t de-amar[
F[r[nume ori cu nume?

Armele-auzi\i cum tun[
Din ad`ncuri de genune
De-mi c`nta\i ca o furtun[
Mar=ul vostru f[r[strune
+i-mi striga\i s[las deoparte
Reveriile de=arte

C[-i primejdie de moarte,
Mor\i]n gropile comune?

Sta\i cumin\i sub calde hume
}neca\i]n somnuri bune,
Spre r[zboi de foc =i ciume
Norii n-or s[se r[zbune,
Nu d[m voie. Nu se poate,
Sunt at`t de-mbel=ugate
Chinurile]ndurate!
Mor\i de glon\ ori de c[rbune
Risipi\i]n lut =i-n lume.

LUPTA CU INER|IA

Omul comun

I. DILEMA

1. O viziune a omului comun

> *„}mi privesc fotografiile vechi...*
> *Ce-i cu voi, b[ie\a=i? Pentru ce purta\i*
> *numele meu?“*
>
> G. C{LINESCU
> (Citat din memorie)

Aievea nu =i nici cu-nchipuirea
Eu mun\ii nu-i mai simt cum]i sim\eam
}n vremea unor basme petrecute,
C`nd se f[cea c[un copil eram,
C`nd m[-nso\eam cu p[s[ri =i cu ciute,
C`nd m[-nstelam cu flori, c`nd nu eram.

V[d o-nserare plin[de lumin[
Plutind pe bucla unui br`u de brad,
}n mijloc e poiana-n lun[mat[,
+i-ntr-]nsa cineva a desenat
Copilul pur pe care alt[dat[
A=a precum pe mine l-a chemat.

Tabloul se apropie =i cre=te,
}l am]n fa\[ca un ochi deschis.
Copilul mi=c[buzele =i-ngaim[:
„E=ti r[u, str[ine — te-am v[zut =i-n vis“...

+i buzele]i tremur[a spaim[—
„E=ti r[u, str[ine, pleac[“ — mi-a mai zis.

„Ce vrei, copile? Nu m[po\i cunoa=te!
De ce-mi prive=ti]n suflet ca-ntr-un sac?
Vezi bine, nu sunt juc[rii]ntr-]nsul.“
„De-aceea-\i pare sarb[d =i posac.“
+i-n[bu=it a trebuit s[tac.

„E=ti r[u, str[ine. L[murit eu nu =tiu,
Dar te-am v[zut =i-n vis =i se f[cea
Cum cineva pe oameni]i love=te —
Slugarnic tu r`njeai]n dreapta sa.
El mi-a strigat: — +i tu, la fel vei cre=te!
Eu c`nd voi cre=te nu voi fi a=a.“

Pe frunte]mi \`=ni sudoare rece —
„Ascult[, de=[n\at judec[tor,
G[se=te-\i alt[victim[=i spune-i
Acest vis sadic =i am[gitor;
Ai merita s[fii legat]n funii,
S[nu mai tulburi traiul tuturor.“

Dar deodat[-n juru-mi mii de voci
S-au auzit strig`nd cu larm[mult[:
„Ascult[, tu, str[inule de jos.
„Ascult[-l pe copil! Ascult[-ascult[!“
Oh, surd strigau =i trist =i dureros —
„Ascult[-l pe copil! Ascult[-ascult[!“

De-atunci nicic`nd eu nu l-am mai v[zut,
Dar parc[m[-nfioar[-o presim\ire

+i-mi tot repet blestemul ce-a rostit
Cu voce tremurat[=i sub\ire,
Prin codri mari]l caut r[v[=it
+i-n vise]l mai caut,]n ne=tire.

Dar pentru mine azi str[ini]s codrii,
Sunt numai arbori, pietre, flori =i h[u,
Iar visele-nc[rcate de co=maruri
Nu-mi mai aduc curatul chip al s[u...
Pe suflet tot arunc cernite zaruri —
„De ce mi-ai spus, copile, c[sunt r[u?“

Omul comun ia o hot[r`re

„Eu via\a mi-am]nchis-o sub l[cate,
+i-at`tea zile s-au st[tut]n van,
Din multe cuget[ri adev[rate
Mi-am]njghebat un jalnic paravan.

Mi-am]njghebat justific[ri senine
C`nd p[r[sisem drumul durei munci:
Dar dac-ar roade suferin\a-n mine
Tot necesar[-a= crede-o =i atunci?

De m-ar izbi puterile inerte
Ce st`njenesc]naltul \[rii zbor,
Au m-a= p[stra =i-atunci]n tr`nd[via
Acestui trai anost =i-adormitor?

Se cere s[lovesc]n cei pe care
Eu i-am slujit, sim\ind c[putrezesc.

Va fi nevoie, =tiu, f[r[cru\are,
F[r[regret, =i-n mine s[lovesc.

Ideile-mi r[mase, triste cete,
Am s[le-ntrem cu asprul vie\ii vin,
La oameni, p[r[si\ii mei prieteni,
Sfios, dar hot[r`t am s[revin.

. . . .

V[d o-nserare plin[de lumin[
Plutind pe bucla unui br`u de brad.
}n mijloc e poiana-n lun[mat[
+i-ntr-]nsa cineva a desenat
Copilul pur pe care alt[dat[
A=a precum pe mine l-a chemat.

Eu simt o bucurie dureroas[,
Simt ochii lui \inti\i asupra mea
+i t`mplele ]mi bat ]nfierb`ntate,
Sunt st`njenit, dar parc[a= zbura...
— Copile, ai avut atunci dreptate,
Dar pentru ce m[mai prive=ti a=a?“

II. REGENERAREA

1. Omul comun pleac[din birou

„Bun[diminea\a, mun\ilor. Dormisem
Un somn greu, dar iat[, iar v[pot privi,
Bun[diminea\a, codrilor de tis[,
Bun[diminea\a, proaspe\i zori de zi.

Bun[diminea\a, oameni. Somn de moarte
M[zv`rlise ]ntre tr`ndavi =i]nvin=i,
Bun[diminea\a, sate de departe,
Bun[diminea\a, zori de zi aprin=i.

Drumuri nesf`r=ite, bun[diminea\a,
}n co=maru-mi groaznic v-am visat ades...
Am s[-mi sp[l]n rou[palmele =i fa\a
+i-am s[sorb mireasma florilor de =es.

+ov[ielnici pa=ii-mi caut[-n \[r`n[
Urmele pe care mai demult am fost.
Urme noi strivir[urma cea b[tr`n[
+i s[o mai caut n-are nici un rost.

Temelii durate trudnic]nainte
Sunt acoperite de cl[diri]ntregi.
Via\a-n cascadarea-i larg[=i fierbinte
Z[misle=te zilnic]nnoite legi.

Bun[diminea\a, p[s[ri bete-n soare,
Mi-a\i strigat odat[s[m[-ntrec cu voi.
M[primi\i voi dup[-at`ta vreme oare?
Ori v[ve\i retrage-ndemnul]napoi?

Sufletu-mi se umfl[-n v`nt ca o arip[,
Clipele prin arbori fream[t[a zbor.
Fierb]n c`mpuri seve, p[s[rile \ip[...
Amintirea, numai, tace mustr[tor..."

III. TREAPTA SUPERIOAR{

. . . .

2. Tabloul general

Pe fluviul f[r[de cap[t =i f[r[sf`r=it,
Pe fluviul timpului lunec[stoluri de nave,
Catarge-ndreptate spre est =i spre vest =i zenit,
Ori, f[r[catarge, bolnavele lumii epave.

Iar apa aceasta-i vr[jit[=i-nchide]n ea
At`tea destine sub undele-i verzi de uitare,
+i-at`tea destine pe unda-i br[zdeaz[s[stea
O urm[-n vecie nestins[=i sc[p[r[toare.

+i fluviul curge]n curbe-ndoite spre-]nalturi
Cu apele-i palide-n tot mai gr[bit[n[val[,
E-un clocot de valuri, e-un cor ce se zbucium[-n salturi,
Aud z[ng[nind o fantastic[lupt[naval[.

Epavele lumii]=i cheam[arca=ii pe pun\i —
Fantome cu s`ngele]nc[ ]n vine —
Gem robii sub pun\i =i c[tu=ele-=i zorn[ie, crun\i,
S[ge\ile \iuie-n zboruri haine.

Pe navele lumii au oamenii scut nep[truns,
Steag ro=u se zbate,
Fantome cu s`ngele]nc[ ]n vine, pe-ascuns,
Lovesc pe la spate.
Dar navele lumii, pe val, ne]nvinse zbur`nd,
Tresalt[,
}n fund de epave c[tu=ele sar, r[sun`nd

Sub dalt[,
+i fluviul curge]n curbe spre steaua]nalt[.

Pe fluviul timpului navele tinere lunec[.
Cu faruri aprinse se surp[-ntunericul orb,
+i razele lor ascu\ite nicic`nd nu se-ntunec[
+i, simplu matroz, eu lumina aceasta o sorb.

. . . .

4. Spre fericirea personal[

Somnul meu la= e de-acum amintire ur`t[
Care-n r[stimpuri m[ ]nt[r`t[...
Lumea sufletului mi-i asanat[,
Cerbii printr-]nsa tropot[-n ceat[,
Sun[sub soare =i lun[, mereu,
Clopotul limpede-al cerului meu.
Cu bra\ele goale din zori p`n[-n sar[,
Se secer[-n sufletul meu ori se ar[,
Se-nal\[g`nduri, se sap[ f`nt`nile,
Se =uier[doinele de prim[var[—
Doinele mele — izvoarele-ng`ne-le...

+i totu=i, ceva mai lipse=te. Fl[m`nd,
Inima]nc[-mi mai bate, cer`nd.
Lipse=te o floare, ne]nflorit[
Nici]n somnu-mi ad`nc,
Nici]n munca-mi gr[bit[.

M[de=teptasem =i-atunci am pornit
Prin euritmia p[durii]n goan[,
Aerul mun\ilor m-a ame\it,

M-au]nc`ntat c[prioarele negre-n poian[,
+i pestri\ele aripi tremur[toare,
+i susurul surd izvor`t de sub bol\i de frunzare...
Dar numele nu mi-am legat
De nici un copac cu frunzi=ul rotat,
N-am chemat nici o c[prioar[la mine
S-o s[rut]ntre coarnele fine,
Apoi, am`ndoi, dup[ v`nt,]n lumin[

S[pornim d[n\uind peste st`ncile ro=ii, de fier...
Poate de-aceea-mi venea s[\ip f[r[pricin[
+i m[oprea, ru=in`ndu-m[, codrul sever.

M[de=teptasem =i-atunci am pornit
Prin sate,]n carul cu cr`=nete fr`nte de ro\i.
Am stat la taifas cu \[ranii =i fetele tinere,
L`ng[ei m[-ntristam =i mergeam la petreceri cu to\i.
}ntrebam: Voi, naivi filosofi, s[-mi r[spunde\i,
Care e marele vie\ii-adev[r? Ce s[fac?
Am trecut de la unul la altul, precum]n p[dure
Eu treceam]ntreb`nd despre farmec copac de copac —
+i-mi compuneam un r[spuns]ntreb[rii,
Culeg`nd de la to\i, de la toate,
Precum]n p[duri din frunzele nenum[rate...

M[de=teptasem =i-atunci am pornit
Printre blocuri seme\e cu-antene pe \easta bombat[,
Blocuri dans`nd dup[muzica dur[-a tramvaielor,
Muzic[ame\itoare =i multiplicat[,
Sor[cu muzica sobr[, de unghiuri =i planuri,
Armonie-a metropolei, jerb[de fier =i elanuri.
Dar nu m-am legat de nici un ungher,

De nici o fereastr[aprins[ ]n sear[stingher,
De la toate ferestrele-o raz[am aprins =i-am str`ns,
Pentru mine. De aceea nici o fereastr[
Nu s-a aprins, nu s-a st`ns...

Ve\i spune c[multe-am v[zut, dar nimic n-am p[strat,
C[nimic n-am ales din a lumii bogat[recolt[,
Dar eu am v[zut =i p[stra-voi ceva minunat,
O constela\ie ro=ie-aprins[pe bolt[,
+i sufletul meu]nc`ntat numai ei]i ridic[
+oapta-mi de dragoste, p`n[-acum unic[
„Constela\ie ce sui
}n azurul alb[strui
Dup[legi ce azi le =tiu,
Sfredel luminos =i viu,
Constela\ie ce sui,
+i planeta lumii mele
Limpezit[de ploi grele
Zboar[-n largile-\i inele...
Constela\ie ce sui,
Cad]mb[tr`nite stele
}n ad`ncul timpului,
}ntr-al mor\ilor pustiu...
Numai tu nu po\i s-apui,
Sfredel luminos =i viu,
Constela\ie ce sui.“
Zboar[-n sear[=oapta clar[,
Sufletu-mi fream[t[ca o vioar[,
+i totu=i ceva mai lipse=te. Fl[m`nd,
Inima]nc[mai bate, cer`nd,
Dar lumea sufletului mi-i asanat[,

Cerbii printr-]nsa tropot[-n ceat[,
Sun[sub soare =i lun[, mereu,
Clopotul limpede-al cerului meu.

5. Poiana primei amintiri

Rev[d din nou poiana primei amintiri —
Copilul care am fost eu spre mine vine,
Vorbe=te rar mu=c`ndu-=i buzele sub\iri...
— }mi placi. Dar eu am s[devin mai bun ca tine...

+i m[prive=te cu o candid[trufie,
}n jur se leag[n[-al p[durii verde cerc,
M[simt p[truns de-o-nl[cr[mat[duio=ie
— Copil prostu\, tu oare crezi c[eu nu-ncerc?

Geneza

Atunci, trec`nd =uier[tor prin vid,
Din zbor se]nchega un bloc lichid,
Se rotunjea]n goana-i purpurie
+i-=i alegea o cale pe vecie.
Pe el se-amestecau]n v[i grozave
Puhoaiele de ape =i de lave.
Deasupra nori clocotitori =i cea\[
Acopereau priveli=tea m[rea\[.

Materia]=i]ncepea, enorm[,
Via\a-n cea mai primitiv[form[,
Cu deplas[ri spasmodice-n mi=care,

Cu largile-i contraste \ip[toare.
N-au fost atunci timpane s[aud[
Acele chinuiri de lume crud[
A c[rora ecouri, distilate
Sunt azi]n mii de sunete curate.

Ne-am]nchegat din ape =i din foc,
Ne decant[m]n straturi sociale,
Se-adun[tot mai harnic launloc
Azbest cu-azbest, metale cu metale.
Nutrim un vis =i n[zuim spre el,
Noi, fauna semea\[a furtunii,
S[sune dintr-al nostru viu o\el
Curatul sunet al perfec\iunii.

Mult p`n[-atunci. Dar dac[se-nfirip[
Pu\in m[car din visul arz[tor,
Pe nervii no=tri va vibra o clip[
Ecoul sunetului viitor.
+i-asemeni clipe de vor fi mai dese,
Dac-am lovi-n du=manii dimprejur,
Mai repede din ele se vor \ese
Prezentul bun =i viitorul pur.

Balad[

1

+i v`ntul de toamn[=i noapte =i chinuri revine
+i mi-a mai murit o iubire,]n suflet l[s`nd
Dureroase canale ce-odat[fuseser[pline
De r[d[cinile ei dizolvate acum]n nimic =i]n v`nt.

Toamna se-agit[cu gleznele vinete-n ploaie,
Trupul b[tr`n]nvelindu-=i]n zdren\e de foi,
Razele l[mpii elecrice-n v`nt se]ndoaie,
Danseaz[sinistru]n pomi =i-n oglinzi de noroi.

Amintirile zac ciuruite de-at`tea erori
}n spitalele mele =i nu vor s[moar[odat[,
Le-n[bu=]n ritmuri,]n crini,]n idei =i vapori,
+i ele-aiureaz[ciudat =i se zbat =i m-arat[.

2

Cum v`ntul de toamn[=i noaptea =i chinuri]ncinge
Lumea cu urletul lui r[gu=it, uria=,
Mic=or`nd =i m[rind dep[rt[rile; cum sub meninge
Amintirile zac aiurind; cum danseaz[-n ora=
Razele l[mpii electrice; cum se dezbin[
Stuful sub\irilor ploi]ntre maluri de zid,
M[g`ndesc la pescarii din delta cu voci]n surdin[,
La prietenii mei care-noat[ ]n frigul putrid
+i inima-ntr-]n=ii]=i mi=c[-ngrozitele clape,
+i m[simt]mpreun[cu d`n=ii]n stuh =i pe ape,
S`mburii vii ai pustiului ve=ted de stuh =i de ape,
Pe cer se-oglinde=te-ntunericul apei ce bate,
}ntunericul pomilor negri ce aerul bat,
}ntunericul vitelor care plutesc]necate,
Negrul acesta nenuan\at.

La rame,]n lotci, liliecii alunec[-n =ire,
Liliecii, ai nop\ii de toamn[, trec mu\i, cu fo=niri,
Adulmec[, trec pe-ncurcatele apelor fire,
Adun[pe cre=tet =uvi\ele ploii sub\iri,

+uvi\ele ploii cad pe obraji lunecos,
Prelungindu-le barba pe piept =i mai jos,
Mai jos, p`n[-n undele negre ce-o prind cu ardoare,
T`r`ndu-le-o astfel]n chinuitoare meandre spre mare.

Nu se aprinde-ntre din\i umezita \igar[,
Liliecii, ai nop\ii de toamn[, viseaz[o var[
+i-o noapte c`nd zeci de priviri de \ig[ri]=i descarc[
Chem[rile lor clipitoare, sclipiri de cobalt,
C`nd stelele tandre =i mii se r[sfr`ng l`ng[barc[
+i]nc[mai multe pe cerul]nalt.

Dar noaptea e neagr[=i-aproape-i furtuna =i v`ntu-i.
Valuri]nalte cutremur[lotca trec`ndu-i
Peste clon\u-i]nalt =i-ascu\it,
P[trund peste gulerul asprei mantale, suit,
+i-n c`rpitele cizmelor teci —
}mbr[\i=are pervers[, tentacule reci.

Undeva,]n colibe, a=teapt[s[-i scalde
Lini=tea orelor calde,
Undeva,]n colibe, copiii viseaz[acum
Duhuri din delt[=i verzi, submarine palate.
Nevestele stau la ferestre cu ochii]n fum.
(Iar au s[capete cearc[ne, deci iar au s[fie mustrate.)

Liliecii, ai nop\ii de toamn[, alunec[-n =ire
C[tr[ni\i de-ntuneric mai bine ca plasele lor,
Adulmec[, trec pe-ncurcatele apelor fire,
Caut[-n apa du=man[comori
Spre a-=i pl[ti existen\a de-acum =i postum[,

Micului lor univers
Pe care-l consum[=i care-i consum[.

3

Ziua mai curge, dar r[u]nc`lcit[ ]n stuh,
Nedefinit[ ]n timp, f[r[soare, secret.
P`clele lungi se de=ir[ ]ncet prin v[zduh,
C[ci undeva, enervant de]ncet,
Cherhanalei]i smulge din cap m`nios
P[rul acesta l[\os.

Umbrele celor dint`i care vin
Din cea\[ ]ncep s[se-nchege, pe r`nd,
Vin sc`r\`ind, vin din destin,
Parc[prin vat[de sticl[trec`nd.

Se-adun[mereu =i-=i pl[tesc vie\uirea
Tezauru-n co=uri e viu =i se zbate —
Aur =i-argint s`ngerat de zv`cnirea
Crudelor bronhii c[scate.

Apoi]l a=teapt[pe ultimul, str`n=i]n sobor,
Dar cel a=teptat nu mai vine privirilor lor.
R[t[cit, poate caut[-o cale acum,]nzadar,
Poate-a pornit pe sub ape l[\oase de var
Spre lumea inform[=i goal[=i f[r[amar.
(}mi amintesc de un imn triumfal auzit,
Toamnei t`rzii]nchinat acel imn auzit...)

}n soborul t[cut =i egal
S-a mi=cat cineva dilat`ndu-=i priviri de metal,

Cerul de toamn[str`ng`ndu-l]ntr-]nsele peste m[sur[
+i cu gura-nnegrit[de ur[,
Sincopat de o tus[uscat[,
}ncepe sub buzele sure s[-njure deodat[
Toamna cu toate minunile ei uciga=e,
Cu p`cla ce-n oameni o cerne =i nici n-o observi,
Cu putreziciunea trufa=[ce-n toamn[se-ngra=[,
Cu tot alcoolul pe care]l picur[-n nervi.

Dar din pl[m`ni, din g`tlej, i-au \`=nit stropi de
s`nge-nchegat,
+i-njur[tura ori blestemul [sta sc`ncind s-a t[iat.

Atunci, r`nd pe r`nd, to\i ceilal\i din sobor
}ncepur[s[-njure-n multiplele limbi ale lor,
Pumni r[muro=i se-ncle=tau de v[zduh scutur`ndu-l,
Ca-ntr-un rit de revolt[teribil =i vechi ca p[m`ntul,
Cor]ntr-un zbor arz[tor ce-l m[sor cu doar corpul pe care
Plantele albe-l c`ntar[ \`=nite din soare,
Zbucium vital afirm`ndu-=i puterea =i ura
}n lupta cu moartea ce-a pus-o]n toat[natura.

4

Cel care aceast[revolt[uman[-ncepuse,
Dar =i-o curmase pe ro=ii petale de tuse,
Buzele negre-=i mi=ca =i acum, ca =i cum
Ar fi strigat cu ceilal\i]mpreun[=i-acum,
Dar nici un cuv`nt nu-i ie=ea din g`tlejul surpat
Doar un suspin modul`ndu-se, doar un oftat,
Neputincios, preg[tindu-se parc[s-adoarm[
Acoperit de melodica larm[.

5

V`ntul de toamn[=i noaptea ce vine la mine,
Dragostea mea ce murise]n suflet l[s`nd
Dureroase canale ce-odat[fuseser[pline
De r[d[cinile ei dizolvate acum]n nimic =i]n v`nt,
Dansul luminii sinistru-n oglinzi de noroi,
Versul nescris, ori strivit[ ]n buze r[sura,
Sunt numai tonuri \esute]n masa acelui
Zbucium vital afirm`ndu-=i puterea =i ura.
A zburat repede-o frunz[prin razele geamului meu,
Am privit-o distrat, nelu`nd-o]n seam[nici eu,
+i m-am g`ndit la pescarii din delt[mereu
Noaptea]ntreag[de 9 spre 10 octombrie.

21 octombrie 1956

Marin[

— Pentru ce-ai r[mas, iubire! —
R[d[cin[-a unei flori
Ce s-a destr[mat sub\ire
}n petale =i vapori
Ca s[zboare mai u=oar[,
S[renvie-a doua oar[
}n alt suflet,]n alt ceas,
L[s`nd drojdia grozav[
De p`rjol =i de otrav[...
Murmuram: — De ce-ai r[mas?

}nnegrit la chip ca marea,
Noaptea l`ng[\[rm am stat

Ascult`ndu-i aiurarea,
Pl`nsul ei zbuciumat,
Ing`n`ndu-i cu glas mare
Z[darnica ei chemare
Risipit[-n surd balans.
+i cu ea, prin vijelie,
Am pornit — mai bl`nd s[-mi fie —
Sumbrul suferin\ei dans.

Nemi=cat dansam, =i-n mine
Ea-n acela=i trup dansa,
Se sorbea]n lungi dulbine
Ori]n tr`mbe se-azv`rlea;
Era rupere barbar[
Din[untru]n afar[,
Izbucniri de fum =i sori —
+i-n tenebrele ce\oase
Cred c[fa\a-mi lep[dase
Linii, curbe =i culori.

Respir`nd sonor furtuna,
Marea-=i iese din ve=m`nt,
+i nebun[bate-ntruna
Cu talazuri cerul fr`nt,
Peste lume se agit[
Neagr[, dezn[d[jduit[,
Vocile-i]n z[ri r[spund.
Cere, cheam[cu putere,
}ngrozind astfel, cum cere,
Cu durerea-i f[r[fund.

— Tu, nelini=te, fl[m`ndo,
Marea pentru ce-ai lovit
+i cu mine-asem[n`nd-o
O lucrezi necontenit
}ntr-o hul[care geme
+i-i smulgi rugi =i-i storci blesteme
}n]nv[lm[=irea rea?
For\[c`t[ai, cumplito?
Cum de nu \i-ai istovit-o
Ori]n mine, ori]n ea?

. . . .

Lini=te p`n[departe;
V`ntu-n zori amor\ise.
Numai semn c[-n fund mai arde,
Hula de la fund trimise
Cre\uri gale=e =i lente
Cu smereli aparente,
Pl[ci =i suluri de mercur.
Soarele cre=tea din pete
+i vin valuri violete
Peste pacea dimprejur.
Cineva-mi spunea: „}n lume
Echilibru-i neclintit —
Fericite-aceste spume
}mp[cate-n infinit,
Ferici\i =i noi,]n timp
}neca\i =i-n Olimp —
Sufletul limpede, cugetul clar...

Marea respir[precum ar dormi
Calm[, puternic[-n zorii de zi...
Et quelle paix semble se concevoir“

+i ce pace pare a se z[misli!

Idil[

A doua zi m[lini=tisem parc[,
Dar mai sim\eam]n mine cum se str`ng
Pletoase neguri, cum]ncet m[-ncarc[.
Juca pe frunze soarele]n cr`ng,
+i piscurile m[chemau curate
+i-am prins atunci c[r[rile a bate
Cu pu=ca str`ns[ l`ng[=oldul st`ng.

Suna]n v[i o muzic[profund[,
O muzic[a undelor pe prund,
}ntre p[duri se r[sucea rotund[
+i peste ea se ridicau din fund
Vuiri de tren, b[taie de motoare,
+i sufletul doream cu-nfrigurare
}n muzica aceasta s[-mi inund.

Topoarele c[deau pe lemn, departe,
Euritmia codrilor ritm`nd,
Laborioasa via\[f[r[moarte
Se distila din arbori =i p[m`nt,
La st`n[ mestecau t[cerea c`inii,

+i c`t de arz[tor umplea pl[m`nii
Ozonul curs pe palele de v`nt!

Era un negru \ap, un \ap \intat,
Era =i-o-ntunecat[c[prioar[,
Din noapte de-nceput s-au desenat,
Pe-un moale mal =i galben ca de cear[
Alunecau prin pinii ascu\i\i
Solemni ca]n legende =i-ad`nci\i
}n pacea lor =i-n pacea dinafar[.

Pu=ca-n p[m`nt =i-a a\intit privirea,
Neuciga=[, goal[de puteri;
— Voiam s[-ntreb pe unde-i lic[rirea
Izvorului ce m`ntuie dureri.
Era un \ap \intat =i-o c[prioar[
+i-l]ntrebam — pe unde se coboar[
Izvorul verde-al linei m`ng`ieri?

S-au risipit]ntr-un v`rtej de ace,
}ntr-un v`rtej al àcelor de pin.
P[cat, mi-am zis, era at`ta pace
+i cred c-am vrut s[o mai gust pu\in.
P[cat, dar neclintita]mp[care
Se spulber[la orice]ntrebare,
Mi-am zis,]n[bu=indu-mi un suspin.

+i mai erau =i doi \[rani pe-acolo,
Dar mai la vale,]ntr-un cr`ng de tei,
El cu un bra\ v`njos d[dea ocolul
Mijlocului frumoasei lui femei,

+i fe\ele-n lut ars =i sm[l\uial[
Li se vedeau pl[smite cu migal[
De m`na aspr[-a unor semizei.

Alt[putere, altfel de lucrare
Mi-au ap[rut acolo-n vale, jos;
Cu liniile oarecum bizare,
For\ate-n fr`ngeri =i-n fr[m`nt nervos;
Ca pe-un fundal]n scobitura z[rii
Purtau aureola cuget[rii
Topit[-n nori de aur luminos.

+i m`inile ce cald le erau prinse!
Deget pe deget]=i afla inel.
Nu mai sim\eam candorile neatinse,
Ci-un neast`mp[r, crud ca un scalpel,
Dar, prea pu\in artist, voiam amare
Ori dulci r[spunsuri — nu =i contemplare.
Voiam b[t[i de suflet, nu pastel.

Nelogic suflet mai nutrim! Vom pune
Mii de-ntreb[ri pe v`ntul din copac,
Pe apa-n strune, pe s[lb[ticiune
+i pe legende izvor`nd din veac,
Iar c`nd doi oameni dragostea-=i r[sfa\[,
Pe buze]ntrebarea]mi]nghea\[
+i st`njenit m[-ndep[rtez =i tac.

Dar]n\eleg, iubirea-i tot ce are
Mai tril de nai, mai trainic omu-n trai,
+i dac[una p`lp`ind]i moare,

}=i suie alta lujerul pe plai
Cum, dac[moare ziua,]i urmeaz[,
O alt[zi cu miezul de amiaz[,
Cu furtunosul soare =i b[lai.

I-i dat[parte =i am[r[ciunii
Cu cumpenele nop\ii de co=mar
C`nd de=irate]n lumina lunii
Vedenii infernale ne apar,
C`nd gheare lungi =i reci =i aguride
Ne pun pe coaste, coaste mai rigide,
Spoind cu verde-al zidurilor var.

Nu-i lini=te. Spre v[ile Nirvanii
Nu tind. De ce-ntr-al dragostei portic
Eu lini=tirii s[-i ridic litanii,
C`nd restul vie\ii mele nu-i ridic,
C`nd m[-nfierb`nt[zbuciumarea pur[
A separ[rii fierului de zgur[
+i-a sensului]n vorbele ce zic?

. . . .

Topoarele c[deau pe lemn, departe,
Euritmia codrilor ritm`nd,
Laborioasa via\[f[r[moarte
Se distila din arbori =i p[m`nt,
La st`n[ mestecau t[cerea c`inii,
+i c`t de arz[tor umplea pl[m`nii,
Ozonul curs pe palele de v`nt!

M[lini, august 1956

Pierderile

Pseudospleenuri

1

Dar poate c[-i de vin[doar aerul uscat,
Doar aerul de scam[ce-n[bu=e pl[m`nii,
Ori lene=[amiaza c`nd lin s-a leg[nat
}n apa clocotit[pe lespedea f`nt`nii.

Cred]ns[c[-i ur`tul ce s-a depus]n voi
Ca drojdia de vinuri pe cupele murdare,
Ori zilele pierdute ce-au revenit, convoi,
S[sune-n amintire a gol, t`nguitoare.

}n jurul min\ii stinse se clatin[domol
Un stol de aripi bete, neputincioase parc[,
}n=urubate-n aer privirile =i-n gol
|intesc o nev[zut[, aerian[Parc[.

+ti\i, n-o s[mai ajute, atunci c`nd o ve\i bea,
A\`\[toarea noapte din cea=ca de cafea.

2

}nc[z`mbesc, curate, cu buzele lor pale,
Iubirile pierdute]n clinchet de pocale.

}ntr-un sicriu de cea\[a=a au adormit,
Au amor\it]n umbr[firesc, f[r[blesteme,
+i apele uit[rii le duc necontenit
+i nu mai este nimeni la via\[s[le cheme.

}n locul lor sosir[cu negri maci]n din\i
Femei]ntunecate cu gura tutunie,
Cu ochi ca alaunul, =i au dansat fierbin\i,
+i r[gu=it c`ntat-au o trist[melodie.

L[s`ndu-v[ mai singuri le duce R`ul Verde
Imagin`nd din aburi figura lui Satan,
Le duce =i pe ele =i dup[z[ri le pierde
}n raclele greoaie, cioplite grosolan.

3

V-a\i furi=at spre margini din c`mpul de b[taie
Cu poala pelerinei adus[pe obraz.
V-a]nchircit =i bra\ul, =i spada nu mai taie,
+i be\i al nep[s[rii]n=el[tor extaz.

Nimic nu mai agit[nervurile acestei
F[pturi care-n gr[sime v-a-nmugurit anost;
Zac g`ngavele g`nduri]n plu=urile \estei
+i-a c[p[tat albea\[cristalul ce-a mai fost.

— E=ti oribil. Mila tresare doar o clip[
+i]mi trimite-n fa\[palorile ei moi,
C`nd ]n ad`nc, sl[bit[=i rar, aud cum \ip[
Via\a, ce se-neac[ ]ncet,]ncet]n voi.

Nu mai ave\i o \int[=i mla=tina v-a supt —
M[rgele de m[t[nii c`nd firele s-au rupt.

4

C`nd amintirea-n fa\[ca pe-un covor a=tern,
V[d c-am trecut odat[=i eu acest infern!
}mpleticit]n alge de lene =i de vin,
Ne]nso\it de nimeni pe neguroasa cale,
Am descifrat misterul otr[vilor de crin
+i lubricul desc`ntec din buze de pocale.

Nu m[mai minte nimeni aici. +i nici nu am
Rupturi de con=tiin\[c[v-am =tiut din vreme.
Pe c`nd str[bat cu poft[un levantin bairam,
Adun venin, s[-l picur]n coad[la poeme.

Cunosc c[nu-i de vin[nici aerul uscat,
Nici aerul de scam[ce-n[bu=[pl[m`nii,
Nici lene=a amiaz[c`nd lin s-a leg[nat
}n apa clocotit[pe lespedea f`nt`nii.

PANTHEON
Evoc[ri

Arthur Rimbaud

Scuture-=i pe bulevarde capitala rom`neasc[
Galbeni tei =i suie-=i sl[vii inegal, seme\ contur,
Din vuirea de tramvaie =i din ud pavaj s[-\i creasc[
Evocarea mea fr[\easc[,]nc`lcit =trengar, Arthur!

C`t de straniu sun[ast[zi imnurile foamei tale,
C`t de nefire=ti solda\ii, galona\ii, verzi, „piu-piu“!
Dar]n \ara ta-=i mai t`r`ie poverile carnale
Haita care-ai blestemat-o, ame\it[de rachiu.

Plictisi\i de b[utur[, r[zvr[tit numele t[u]l
Pom[deaz[fla=ti alcoolici]n subsolul monoton,
C`nd din cartea ta r[sare =i]nal\[crunt il[ul
Cu severii ochi privindu-i \int[, gravul „Forgeron“.

Dar poporul t[u =i lumea spulber[murdara crim[
De a-\i fi t`r`t[faima]ntr-al vinurilor fum,
Nu absintul, nu bohema, numai patima sublim[,
Neast`mp[rul t[u tragic te-a-nviat aici, acum.

Cobor`t-ai de pe soclul státuilor funerare,
Ai pornit sub carul mare, fluier`nd un c`ntec viu.
C[tre ton\i r`nje=te =tirb[urma smulselor picioare,
O sfidare, de pe piatra piedestalului pustiu.

Drumurile \[rii mele stau]n fa\a ta, =iraguri —
Amintirea ta colind[-le-n caden\[, furtunos.
C`nd p[=i-vom]mpreun[, vor ie=i]n negre praguri
To\i fierarii, cu bezele fluturate din baros.

Uite-n zare asfin\itul cu aprinsa lui v[paie,
Parc[-n z[ri batalioane du=m[noase s-au ucis.
Flame mari de foc =i s`nge parc[-n z[ri se]ncovoaie
Ca]n zilele de lupte =i de chinuri din Paris.

Uite-mi inima =i \ara: de furtuni]nnoitoare,
De-un balcanic neast`mp[r, zbuciumate-s inegal,
Poate-a visului t[u ro=u o fr`ntur[ ]\i apare
Prin aceste-ntinse c`mpuri, prin furnale =i metal.

S[-\i privesc obrazul palid, sub v`ltori de p[r rebele,
}n sf`r=it, de bucurie luminat, prea dornic]s —
C[ci prea des,]ncins la glezne cu-ale timpului inele,
|i-ai turnat nefericirea]n cascadele de r`s.

Scuture-=i pe bulevarde capitala rom`neasc[
Galbeni tei =i suie-=i sl[vii inegal, seme\ contur.
Din viurea de tramvaie =i din ud pavaj s[-\i creasc[
Evocarea mea fr[\easc[,]nc`lcit =trengar, Arthur.

François Villon

Pitic cu z`mbet tragic, g[sesc oric`nd]n tine,
C`nd osteneala vine, ren[sc[tor imbold —
}n r[zvr[tirea penei cu cioc t[ios =i ager
+i-n crunta r[zvr[tire a spadei de la =old.

|i-a curs pe buz[vinul =i c`ntecul ca valul
P[truns de-un neast`mp[r voios =i epocal,
Mai plin ca madrigalul ce-l]ncrusta rivalul
Cu diamantul rece, la chefuri, pe pocal!

Sub =treangul st[p`nirii tu st[p`neai o lume,
Oceanele baladei le str[b[teai]not —
Flori albe =i flori negre-s pe c`mpurile tale
De Martha desc`ntate ori lubrica Margot.

+i-acuma, peste veacuri, m`nia ta o fluturi,
Primejdioas[, aspr[, cu ascu\i=uri lungi —
Iluminat feeric de fulgere de s[bii
R`zi =i acum sub faldul z[pezilor de-atunci.

D[-mi voie, la picioare s[-\i desf[=or]n prip[
Acest poem balcanic — umil covor s[stea —
E ve=nic[din via\a ta fiecare clip[
Prin z`mbetul t[u tragic, vibr`nd de febra ta.

Miori\a

Pe-un picior de plai, pe-o gur[de rai,
Zbuciumat se pl`nge fluierul de fag.
Inima mi-o str`nge =i-mi p[trunde-n s`nge
Acest c`ntec dureros =i drag.

Stelele f[clii, p[s[rele mii,
Jalea]=i desc`nt[-n fluierul de os...

Tainic]=i fr[m`nt[ caden\area sf`nt[
Acest c`ntec trist =i luminos.

Se]ng`n[lin lini=ti]n arin,
Tremur[la st`n[fluierul de soc.
M[icu\[b[tr`n[ cu br`ul de l`n[,
Ce mai ca\i b[tutul de noroc?

Br`ul t[u din copcii s-a desprins — t`rzii,
Pa=ii \i-i]nseamn[pe c[r[ri cu lun[...
Pentru ce =i ast[zi l[cr[mezi =i vii
C`nd la st`n[fluierele sun[?

El, cu ochi ca mura, tras ca prin inel,
El, cu plete negre-n v`nturi scuturate,
N-are s[mai poat[m`ndrul ciob[nel
}naintea ta s[se arate...

Ochilor t[i tulburi pentru veci li-i dat
Leg[nat pe triluri, palid, s[ ]l vad[,
Pa=ilor s[-l cate pentru veci li-i dat
}n p[durea lung[de balad[...

Ostene=ti... O clip[numai s[te-opre=ti.
Odihne=te-\i ochii]n afund de zare...
Vai, pe zare-n nouri — turmele cere=ti —
+i-auzi glasul tragicei mioare...

De ce fugi pe c`mpuri, dup[ce chem[ri?
Despletit \i-i p[rul — alb[v`lv[taie...

Vezi, de v`nturi dus[, s-a topit sub z[ri
Miori\a laie, buc[laie...

* * *

Pe-un picior de plai, pe-o gur[de rai,
Stau c`teodat[ ]mpietrit =i mut
S[-n\eleg o clip[nen\elesul grai
Plin de jalea unui veac trecut...

T~N{RA GARD{

V`rsta

}n diminea\[bolta vibreaz[str[vezie
De-nt`ile semnale =i-nt`ile chem[ri,
Rostogolit sub ceruri un v`nt porni s[-nvie
}n viscol de petale rotindu-l]ntre z[ri.

Sunt locurile limpezi =i codrii]nc[lini,
Dar soarele fierbinte =i-a\`\[tor p[trunde,
Adulmec[v[zduhul, trezite de lumini,
Nelini=tite ramuri, nelini=tite unde.

}nt`i, vestind furtuna,]n stol, mari p[s[ri prind
S[-mpestri\eze c`mpul cu umbrele fugare.
+i strig[tele scurte pe care le aprind
Nervos parc[se-ntreab[: — De ce oare?

+i se adun[norii bufnindu-se-ntre ei.
Izvoare se-adap[din ploi cu toat[gura,
Cad tr[snete gr[bite]n falduri de sc`ntei
+i r[v[=it[, bubuie natura.

Se m`ntuie-apoi toate =i aburi cresc pe creast[,
Sub cerul pur izvoare bogate trec]n salt,
+i st[ruie pe noua]ntindere, mai cast[,
Ozonul cu mireasma-i adus[mai]nalt.

Aceasta-i tinere\ea, furtun[=i senin,
Be\ie a vis[rii, sfor\[ri de zi, lucide,
Triumf de certitudini, al]ndoielii chin,
Miraculoasa floare cununa =i-o deschide.

Drumul

Cu ochii]nc[fragezi am v[zut
Cum vechile castele se surpar[
+i cum s-a r[sucit peste Carpa\i
V`rtejul ce-a-noit aceast[\ar[.

Iar cele ce-am v[zut s-au]ncrustat
}ntr-al pupilelor ad`nc, ca-n st`nc[;
De-aceea azi,]n ochi de ne prive=ti,
Ai s[le vezi cum ard distincte]nc[.

Entuziasm

(La dou[zeci de ani)

lui Eugen Mandric

1. Ritm ini\ial

Cu zv`cnet t`mpla mi-o lipesc ades
Pe p`ntecul materiei imens,
De-acest p`ntec b`ntuit de patimi
Care-mi]ncing la alb]nchipuirea;
Aud ori b[nuiesc un freamat surd

Tr[d`nd entuziasmul vie\ii ve=nice,
Al vie\ii minerale =i organice,
Al vie\ii izbucnind prin orice por.

Ner[bd[toare sevele se zbat
}n intima materiei f[ptur[,
Ori mai intim =i mai neauzit
Alunec[atomii transparen\i
Ce-nchid]n ei ame\itoare goane
Pe gheme kilometrice de drum.

Ascult[-n c`mp cum sun[prim[vara,
Fine\ea clinchetelor ei lichide,
Privind la cer, imagineaz[-\i a=trii
Care alearg[huruind vital,
Ascult[ ]n retorte cum lucreaz[
Acizi =i s[ruri tonic murmur`nd,
Ascult[clocotul de s`nge t`n[r
Din vinele femeii tale scumpe.

}n toate e un ritm entuziast,
E ritmul energiei f[r[moarte,
Al]nnoirii f[r[de sf`r=it
Laboriosul ritm care complic[
Materia, mi=cat[pe spirala
Necontenitei perfec\ion[ri.

. . . .

5. Dans ritual

Timpul]n preajm[-ne-=i zorn[ie clipele —
Iat[-ne inima — focuri teribile —
}nc[pu\in =i irump
Lavele-i — aur =i plumb.

Timpul ne umple]n grab[pocalele,
Mintea-ne-=i scap[r[spada =i zalele, —
Iat[— ne cheam[-n cur`nd
Clopot ori gong r[sun`nd.

Noi g[ti\i, cu inimi treze
+i cu plete-n v`nt jilave,
Vom dansa pe metereze
Cum spartanii-n ore grave;
C`mp r[sun[tor de lupt[
Sub lumina de amiaz[-i —
}n vibrare nentrerupt[
Pa=ii-\i c[tre el ritmeaz[-i.

Pentru b[rb[teasca goan[
A puterii din artere
S[dans[m, prieteni, dansul
De]nv`rtejiri severe,
Pentru b[rb[\ia min\ii
S[pornim un dans sub stele,
S[sclipeasc[-n raze zim\ii
+i cupola frun\ii mele.

Pentru cei ce ieri luptar[
Dar b[tr`ni azi zac la corturi,

S[dans[m ca ni=te fl[c[ri
}mbr[cate-n albe porturi,
S[dans[m rotind]n aer
Flutur[ri de curcubeie
Pentru oastea care-a=teapt[-n
P`ntec rodnic de femeie.

Din c[lc`ie nu din buze,
Nu, =i nu din albe clape.
Sunet nou de]nnoire
Ne-a electrizat aproape.
Dans al m[rii =i al sor\ii,
Dans de ape, dans de par[,
Iat[, n-au sfidat propor\ii
C`nd cu voi ne comparar[.

6. Troia str`mb[

Str`mb[Troie-a vechii lumi,
}ntre ziduri nu]nsumi
Lectorii de epopee,
Roditorul t[u Enee
}n at`\ia ani de jaf
S-a-ngr[=at =i zace-n praf,
+i prin timpi n-o mai putea
S[-\i lungeasc[stirpea ta.

|i-e Helena-mb[tr`nit[
Cu tentacule molu=te,
Rod muncit de al\ii cere
S[ ]nghit[=i s[mu=te

Ruginitele l[cate,
Por\ile]\i sunt surpate —
Lup\i cu spasme disperate
}n paragini de cetate.

Te supui p[str`nd otrav[—
Steaguri albe sui spre slav[;
Steaguri sui chem`nd mai iute
Alte Troie s[te-ajute,
Iar osta=ii t[i cu masc[
Umbl[-n tain[f[r[casc[.

Oaste nou[, fra\i ai mei,
C`te dou[zeci de ani,
Fii de ne]nfr`n\i ahei,
Armele-nv[\[m a prinde
}n aceste vremi distincte —
S[le-ntoarcem spre du=mani!

Albatrosul ucis

C`nd dintre pomi spre mare se r[sucise v`ntul
+i-n catifeaua umbrei nisipul amor\ea,
L-a scos un val afar[cu grij[a=ez`ndu-l
Pe-un cimitir de scoici ce str[lucea.

La marginea vie\ii clocotitoare-a m[rii
St[nefiresc de \eap[n, trufa=,]ns[r[pus.
Prive=te]nc[parc[talazurile z[rii
Cu g`tul gale=]ndoit]n sus.

Murdare =i s[rate-s aripile-i deschise,
Furtuna ce-l izbise]i c`nt[-un surd prohod,
Lucesc multicolore]n juru-i scoici ucise
Al c[ror miez c[ldurile]l rod.

De valuri aruncate pe \[rmul sec =i tare
Murir[f[r[lupt[sclipind acum bogat.
Le tulbur[lumina lor alb[, orbitoare,
Aripa lui cu m`l]ntunecat.

Deasupra \ip[-n aer dans`nd]n salturi bru=te,
Sfid`nd nem[rginirea, un t`n[r pesc[ru=.
R[zboinicul furtunii zv`rlit]ntre molu=te
R[sfr`nge-n ochiu-i stins un nou urcu=.

C`nd se-nte\e=te briza aripa-i se-nfioar[
+i, renviat o clip[de-un nev[zut]ndemn,
}\i pare c[zbura-va din nou, ultima oar[,
Spre-un cimitir mai sobru =i mai demn.

Sunt dou[zeci de ani...

Sunt dou[zeci de ani =i]nc[unul...
N-a= vrea nici unul s[i-l dau minciunii.
S[zboare to\i spre zare cum colunul
Care apoi se-ntoarce]n p`ntecul genunii.

Dar toate astea-s fleacuri: mai presus
Eu =tiu un lucru care-i \inta vie\ii:
S[\ii un steag, destoinic, c`t mai sus.
E steagul ro=u-al meu =i-al dimine\ii.

E steagul cui? Eu cred c[e al meu,
Ori poate-al lumii, izbutind s[doar[,
C`nd din infernul inimii, mereu,
}ns`ngerat mi-l flutur]n afar[.

Iar seara, c`nd se las[cu r[coare,
+i cerul se]ntunec[-n frumos
}ns`ngerat =i vast mai ard]n zare
}nmiresm`nd]n chip de chiparos.

3 decembrie 1956

Epitaf I

Iertat s[fie cel ce la m`nie,
Mi-a]mpl`ntat cu\itul p`n’ la os,
Dar neuitat =i neiertat s[fie
Cel care-a r`s de g`ndu-mi b[t[ios.

Epitaf II

N-am jinduit s[surp sori plini de via\[
Ori din planete moarte s[scap[r eu sc`ntei,
Dar tind s-aprind din mohor`ta cea\[
Al cuget[rii strugur =i-al semenilor mei.

* * *

Pas[rea cu clon\ de rubin*
S-a r[zbunat, iat-o, s-a r[zbunat.
Nu mai pot s-o m`ng`i.
M-a strivit.
Pas[rea cu clon\ de rubin,

Iar m`ine
Puii p[s[rii cu clon\ de rubin,
Ciugulind prin \[r`n[,
Vor g[si poate
Urmele poetului Nicolae Labi=
Care va r[m`ne o amintire frumoas[...

---

* Versuri dictate de N. Labi= la spital,]n diminea\a de 10 decembrie 1956, c`teva ceasuri dup[accident.

POEZII ANTUME NEINCLUSE }N VOLUMUL *PRIMELE IUBIRI*

II. Geografia timpului

1. Palmele

Da, palmele-ntr-un an s-au mai asprit.
Sunt b[t[turi mai trainice pe ele.
Metalul ce durea la]nceput
Le-a]nt[rit, topindu-li-se-n piele.
Ele]mi cer mai mult[ ]ncordare
+i cer g`ndirii proasp[t]n\eles.
Cerin\a lor e mult mai hot[r`t[
C`nd fruntea grea mi-o sprijin[ades.

}ncep s[bag de seam[,]n sf`r=it,
C[multe]mi r[m`n ne]n\elese,
C[-n orice fapt sunt adev[ruri mari
De care-odat[nu p[rea s[-mi pese.
}ncep s[simt]nfriguratul chin
Al setei de-a cunoa=te-aceste taine,
De a nutri spre ele-un dor fl[m`nd,
De-a le cunoa=te pure, f[r[haine.

2. Dragostea

Cu ea =i m`ine-oi hoin[ri sub soare,
Vom fi noi doi, zburdalnici ori cumin\i...
Dar m[mai mul\umesc =i ast[zi oare
Doar s[rut[ri =i-mbr[\i=[ri fierbin\i?

Ades,]n loc s[cugete, ea r`de,
S[ruturile-n[bu=esc idei,
Totu=i iubesc,]nc[iubesc frenetic,
F[ptura ei =i mersul lin al ei.

De m`ine, r[suci-voi tot ce-a fost —
Iubirea va lua drum nou, ori piere.
Sunt sigur, ea m[va privi ciudat
+i l[cr[ma-va, poate,]n t[cere.
}i va fi greu. +i mie-mi va fi greu.
Voi]ndura, g`ndind ce-o s[urmeze.
C`nd urci pe munte, truda \i-o ]nfr`ngi
Vis`nd la piscuri, nalte metereze.

3. Geografia timpului(1)

Schimb curgerea acum]n plan intens:
Geografia timpului e-n fa\[.
Epoca mea e-aici: c`mpii =i mun\i,
Diversitate vast[=i m[rea\[.
Sunt mii de r`uri, unele curg drept,
Iar altele pe c[i ocolitoare,
+i totu=i toate se]ndreapt[-acum
Spre marea mare, purificatoare.

Totu-mi p[rea]nt`i]nv[lm[=it.
Mergeam — dar unde, nu-mi p[sase mie.
+tiam c[-s t`n[r, c[ iubesc ad`nc
Tovar[=ii de munc[=i m`ndrie,
Nu cuno=team primejdiile mari

+i poate de aceea n-aveam team[...
Frumos mai e s[zbori! Dar ce frumos
E-atunci c`nd zbori spre steaua ce te cheam[!

4. Geografia timpului(2)

Trec`nd prin timp,]l]nsemn[m sub pas —
A=a]l reprime=te universul.
Dar]nsu=i timpul, c`nd prin el p[=im,
Ne schimb[tainic inima =i mersul.
Nu b[tr`ne\ea,-n urm[ alerg`nd,
Spre moarte pasul cearc[s[ni-l poarte,
Ci doar maturitatea cre=te-n noi
+i ne maturiz[m p`n[la moarte.

Din epoc[, din zborul ei =i-al meu,
Uzina e o parte, o arter[.
Nu fierbe-n doar fier =i minereu,
Ci seve ce hr[nesc aceast[er[.
Pulsa\iile ei se pot sim\i
P`n[ =i-n iarba f`=`ind sub coaste —
Cu ele-amestecate se aud
Pulsa\iile noastre furtunoase.

Pe òbcinele Stâni=oarei

Pe òbcinele St`ni=oarei am trecut
C`nd soarele ]ns`ngera a]nserare,
P[=eam t[cut, cu g`ndul dus c[tre trecut,
Cu g`ndul dus la o iubire trec[toare.

Urcau din v[i vuiri de ape, monoton
C[deau de sus vuiri de brad,]nmiresmate.
Eram m`hnit =i ame\it de-at`t ozon
+i de-amintiri ce-mi reveneau nenduplecate.

C`nd deodat[-n jurul meu s-au ar[tat
Brazi mul\i, brazi mor\i, ca o p[dure n[ruit[,
Un cimitir de brad aprins, de brad cr[pat,
}ntre bure\i, prin iarba gras[, putrezit[.

Eu am v[zut arz`nd p[durile ]n v`nt
C`nd canonadele pe òbcini bubuir[.
Se]nclinau prin mun\i cu fruntea la p[m`nt
Copacii care leg[n`ndu-m[-mi doinir[.

+i fl[c[rile uria=e se zb[teau
Ca duhurile brazilor de dureroase,
R[=inile =i scoar\ele pe brazi trosneau
+i de pe trunchiuri se cojeau ca de pe oase.

Din acest iad]n care oamenii murind
Mai]ncercau s[scape totu=i cu via\[,
P[strez memoria r[=inii sf`r`ind,
A fl[c[rilor f`=`ind printre verdea\[.

+i-a-ngrozitoarei preschimb[ri: ace=ti copaci
Ce-mi fermecau cu susur limpede auzul
Schimbau]n \ip[t frem[t[rile lor dragi
+i-i h[cuia =i]i surpa]n scrum obuzul.

Sim\irea asta-ntreag[-n suflet mi s-a-ntors
+i m-a-ncercat cu ascu\i=urile-i dure

C`nd soarele sub nouri lic[rul =i-a stors
+i m-am g[sit]n cimitirul de p[dure.

Se-ntunecase. Putregaiul lumina
Cu p`lp`iri livide-n p`lcuri =i buchete.
P[=ind gr[bit, m-am dep[rtat de vraja rea
A luminoaselor =i tristelor schelete.

Ele sclipeau]n urma mea: a fost r[zboi.
}n fa\a mea sclipea o st`nc[: este pace.
Oh, c`t de cald sunau t[l[ngi]n deal, la oi,
Ce moale v`ntul tremura peste cojoace!

Curgeau din fluiere doinirile-argintii,
Lin aburea laptele proasp[t]n =i=tare,
Clipea-nstelarea r[coroas[ ]n t[rii,
Se cl[tinau p[durile nemuritoare.

Impresii din mun\i

. . . .

2. Ciutura

Un om]n miezul zilei se razim[-n \apin[,
Cu fa\a]ncordat[,]ng`ndurat pu\in.
}=i =terge de pe frunte sudoarea de lumin[
+i-i fumeg[ ]n spate c[ma=a lui de in.

Din ciutura-nghe\at[el soarbe-o-nghi\itur[,
Apoi =i-ndreapt[pa=ii c[tre p[duri, t[cut.

+i ciutura p[streaz[s[rutul lui pe gur[
Precum, sfioas[, fata,]nt`iul ei s[rut.

Lupt[tor]n atac

M[-nchin adesea la izvoare.
C`nd sorb din unde]nsetat,
}nchin poeme =i pahare
+i tot ce poate fi-nchinat.
Dar boierimii niciodat[
Eu inima nu mi-o]nchin,
Nici strofa, cup[cizelat[,
Cu asprul poeziei vin.

}n limpezi spa\ii siderale
Poate mi-ar fi comod s[stau,
Nep[s[tor c[-n glii natale
At`tea lupte mari se dau.
}ns[v[paia viei inimi
}n van astfel \i-o irose=ti.
Zadarnic nu te-nchini la nimeni,
C`nd n-ai m`ndria s[love=ti.

Ne este libertatea scump[,
Dar po\i s-o pierzi ori po\i s-o vinzi,
+i ea nu poate s[irump[
}ntre-a saloanelor oglinzi.
Ea]nflore=te-n frem[tarea
Laborioas[de pe str[zi.

Nu va p[li iluminarea
De =tii s-o ai =i s-o p[strezi.

Mai liber nimeni nu-i pe lume
Ca lupt[torul]n atac;
El, care-ncearc[s[ ]ndrume
Destinele acestui veac;
Chiar de-a fost prins =i-ncins cu fiare,
El libertatea nu =i-a dat,
+i e mai liber, chiar de moarte,
Dec`t acel ce n-a luptat.

Pe nava veacului, rapid[,
Nu po\i fi simplul pasager
Ce vrea-n cabin[s[se-nchid[,
Pl`ng`ndu-se de „mal de mer“.
E-n van cultura =i g`ndirea
De n-ai =tiut s[le-mpreuni
Cu-av`ntul =i]nsufle\irea
Dezl[n\uitelor furtuni.

Lini=te de iarn[

Cu vuiet ve=nic, Suha sub m[guri]=i]nfund[
Pumnalul viu al undei,]nv[luit[-n fum.
Ce limpede e cerul! Din lini=tea profund[
A sufletelor noastre s-a-mp[rt[=it acum!

D[-mi palma. Uite-mi t`mpla. Ca aurul de grea.
Parc[-i sub t`mpl[inima mea. Bate.

Ne-nconjur[ ]n falduri =i leg[n[ri de nea
Carpa\ii albi ai dragostei curate.

At`t de mult visat[ ai fost, c`nd pentru mine
Tu nu erai pe lume, c[nu =tiam c[e=ti
+i c-ai putea aievea s[-mi oglinde=ti, senine,
Doar g`ndurile mele]n ochii t[i, ace=ti.

Visam un vis de iarn[, ca]nfr[\i\i pe zare,
}n mun\ii albi ce-=i poart[sublimul lunei nimb
Ne]ntinat de valul suspinelor hilare,
Mari idealuri scumpe cu tine s[le schimb.

+i iat[c[s[rutul dint`i, ]nnobil`ndu-l
Cu contempl[ri subtile de v[i =i de t[ceri,
Mai nobil sun[ ]nc[=i mai firesc cuv`ntul,
Esen\a vremii noastre =i-a luptelor de ieri.

R[m`nem]n t[cere =i amintiri prelunge,
Cu viscol ro=u g`ndul =i visele ne-au nins.
Montanul peisagiu nu poate s[alunge
Din vine fr[m`ntarea acestui veac aprins.

Cum po\i tu s[-mi ast`mperi =i l[comia gurii
+i l[comia vast[a g`ndurilor noi?
Ce lini=te ad`nc[-i]n zbuciumul p[durii!
Ce lini=te-i]n sensul furtunii din noi doi!

Cu vuiet ve=nic, Suha sub m[guri]=i]nfund[
Pumnalul viu al undei,]nv[luit[-n fum.
Ce limpede e cerul! Din lini=tea profund[
A sufletelor noastre s-a-mp[rt[=it acum.

Balad[obi=nuit[

1

De-\i potrive=ti pe suflet un vis prea larg =i greu,
Dorind s[-l urci cu tine sub cerul de amiaz[,
El cade-n falduri str`mbe,]mpleticit de pas —
Ca un ve=m`nt str[in, te ru=ineaz[.

Pe arcul lui Ulise zadarnic m`na pui,
Nu vei curba vreodat[uscata-i coast[dur[,
}ncremenit[-n tolb[s[geata va dormi —
Modest, alege-\i arcul pe m[sur[.

Atunci prin zeci de \inte va zb`rn`i sonor[,
Cu agerimi depline, s[geata ta de fier,
+i-o vei putea]ntoarce oric`nd, cu seme\ie,
Spre nourii vr[jma=i ce trec pe cer.

2

L-a]nduio=at o frunz[
Care zgribulea]n cea\[,
L-a m`hnit o floare alb[
Vestejit[pe f`nea\[,

L-a-nc`ntat un zbor de p[s[ri,
Rotunjit pe-albastrul bol\ii —
+i-a privit cu tulburare
Cum]=i scoate iarba col\ii.

A sim\it apoi iubirea
Cum deasupra lui]nclin[

Cupa plin[-mb[t[toare
De mireasm[=i lumin[.

A crezut atunci c[=tie
Tot ce pot afla poe\ii,
Caden\`nd u=or =i searb[d
Bucuria grea a vie\ii.

Din naiv gr[unte, visul
S-a m[rit apoi — un munte,
El visa cu-alexandrinul
Timpurile s[le-nfrunte.

}=i vedea iubita-n veacuri
Pe dactile leg[nat[.
Str[vezie peste moarte.
Noua donn[-angelicat[.

Ea, material[ ]nc[,
Grav[-l asculta =i trist[—
Exigen\a pentru versuri
}n iubire nu exist[.

C`nd iubita nu e critic,
Doru-n stihuri \i-l revars[—
Nu te va mustra sever[
C[„de ce \i-i rima =tears[?“

Dimpotriv[, de m`ndrie,
Dulce tres[lta-va pieptu-i.
Va rosti m[gulitoare:
„Ce romantic =i de=teptu-i!“

Nou recrut]n cavalcada
Cu pega=i =i muze bl`nde,
Tinere, voios]\i fluturi
Pletele de v`nt r[sfr`nte.

3

Lupta trudnic[ ]ncepe
Cu o fierbere enorm[:
„Cum rimau]nainta=ii?“
„Ce e fond =i ce e form[?“

Totu=i rimele =i ritmul
Prind cu greu vibr[ri de clopot,
Vorbele se cer]n proz[
Unde-ar luneca mai slobod.

Nu renun\i; pe m`n[numeri
+iruri de silabe rare —
Versul]ns[parc[strig[
A obid[=i sfor\are.

Marea sun[-n piculin[,
Lacul sun[-a c[ngi =i ro\i...
Din]ntreaga-\i str[duin\[
}n\elegi at`t: nu po\i!

4

Adolescen\a, sor[cu marile elanuri,
Adolescen\a, sor[cu marile gre=eli,
S-a scurs, l[s`nd]n urm[bagaje desf[cute
+i remu=c[ri ce nu po\i s[le-n=eli.

Din g`nduri r[zle\ite, din]ndoieli sumare,
Se \ese cugetarea cu luciu strict egal.
Tu vezi ca-ntr-o oglind[, mai slab dec`t crezuse=i
Nevrednic de-nc`ntatu-\i ideal.

C`nd te-n[l\ai spre slav[era u=or urcu=ul,
Pe aripi iluzorii cre=tea]n larg ocol.
Acum, privindu-\i fa\a, te]nsp[im`n\i deodat[
De saltul greu care-l]ncerci]n gol.

Exist[via\a larg[necaden\at[ ]nc[,
Ce-n viitor deschide fantastice fere=ti.
Complexa-i fr[m`ntare, esen\a ei — =i lupta
N-o po\i crea. Po\i]ns[s-o tr[ie=ti.

Din resturi consumate]ncerc[ri sterile
Alt vis s[-\i re]nvie, ascult[azi alt glas.
}nt`rziat sosi-vei]n locurile unde
E=ti a=teptat]n acest ultim ceas.

Nici pentru tineri via\a nu-i nesf`r=it de lung[—
Ea nu a=teapt[-n poarta intimului banchet.
De timpuriu g`nde=te s[faci ceva durabil,
Dac[nu vrei s[putreze=ti]ncet.

Ai vrut s[spui]n versuri ce-nseamn[duio=ia,
Ce-nseamn[zborul lacom spre lupt[=i spre \el.
N-ai reu=it. +i totu=i mai este]nc[vreme —
Po\i spune-acestea toate =i-n alt fel.

Cu buzele strivite-ntre ele de-ncordare,
Vei p[r[si altarul trecutei am[giri,

}n fa\[satul umed]=i suie-n cea\[fumul,
Printre copacii toamnelor, sub\iri.

5

}n]nc[perea alb[e-un univers m[runt,
Pl[p`nde trupuri str`nse]n straie de aba,
Ochi]n candori sfioase =i cranii tunse scurt...
Acestea toate]n puterea ta.

Priviri =i-abecedare catalizezi sever
Ca s[se nasc[sarea]nv[\[turii, nou[.
Afar[plou[-n sil[din cerul uria=,
R[coare-mbel=ugat[,-afar[plou[.

Sub cre=tetele tunse se pl[m[desc imagini
Ce-au s[se]mplineasc[ ]n anii care vin.
Mai =tii — poe\i de seam[ ]i vei cunoa=te m`ine,
|i-s dragi. Nu e=ti invidios, pu\in?

Lupta dubl[

S[ne p[zim cu grij[de al uit[rii val
Cunoa=terea culeas[cu trud[, dinafar[.
Dac[-am pierdut o dat[un adev[r vital,
}l reg[sim mai greu a doua oar[.

Cuprins de somnolen\[, uitam odinioar[
Esen\a vremii noastre; =i ca s-o aflu iar,
Pe drumuri]nc`lcite sub soarele de var[,
Am str[b[tut un dureros calvar.

Credeam c[se cuvine s[ ]mpl`nt[m hangere
Doar]n putreziciunea aflat[ ]ntre noi,
C[, mai presus de toate,]n via\[ni se cere
S[m[tur[m ograda de gunoi.

S[ardem, da, gunoiul ce aerul]mpute!
Acestea toate]ns[ar fi f[r[folos
Dac[-am uita c[-n fa\[du=manul]=i ascute
Pe gresie cu\itul veninos.

Adun[iner\ia]n fa\a noastr[oaste,
G[tit de lupt[fie deci ori=ice b[rbat,
Dar s[st`rpim — destoinici — =i-n r`ndurile noastre
Tot ce-i de iner\ie cariat.

Aceast[lupt[dubl[s-o ducem treji =i duri,
Uni\i =i-n suferin\e, uni\i =i]n victorii,
Precum uni\i pe via\[stejarii din p[duri
}nt`mpin[furtunile =i zorii.

Al tuturor

El a plecat din mun\i ca un izvor,
Vuind impetuos, sclipind la soare,
De sus se-ntoarce, preschimbat]n nor,
Cu ploaie cald[, binef[c[toare,

D[sev[r[d[cinii]ncordate,
}nvioreaz[tropotul de cerbi...

C`nd spal[colbul adunat pe ierbi
}i curg]n suflet valuri tulburate.

El nu-i numai al lui: e-al meu, al florii,
Al brazilor, al coaptelor podgorii —
+i-i totu=i el, at`t de ne=tirbit!

N-arat[ce lumini]n el sc`nteie;
Doar c`nd se odihne=te,]nsorit,
F[r[s[vrea aprinde curcubeie.

Nourii

Privesc gr[bi\ii nouri ce-alunec[pe z[ri,
Topindu-se departe =i revenind]ntruna.
Parc[-mi trimit t[cute, nostalgice chem[ri,
Ei, fra\ii cu dreptatea, cu ziua =i cu luna.

Oceane mari de ap[pe-a cerului genuni
C`teodat[-s limpezi ca lacrima pe-o pleoap[,
Revars[alt[dat[=i tr[snet =i furtuni —
R[m`n acelea=i totu=i oceane mari de ap[.

Ce chipuri prinde-n slav[al norilor convoi!
Centauri, turme, nave, creneluri de redut[...
Noi]i ur`m c`nd grindini revars[peste noi,
Noi]i iubim, cu stropii lor calzi, c`nd ne s[rut[.

POEZII
AP{RUTE POSTUM

C`ntec de]nceput

(Fragmente)

Aripi de vultur]n zbor de s[geat[Icar =i-a rotit,
Cei doi pumni omene=ti lacomi s[-mpl`nte]n soare,
Ast[zi eu vreau s[ ]ntreb r[zvr[tit nesf`r=irea:
Cum de-a-nchegat dup[-at`tea puzderii de ani
}ntre arsurile t`mplelor mele pornirea
+i strig[tul celui c[zut!

Zbor, zbor cu anii mei tineri,
Zbor ca un =oim]nconjur`nd str`mta-nchisoare-a
p[m`ntului,
Aripa mea se izbe=te mereu de z[brelele nem[rginirii
+i parc[-i un veac de c`nd zbor.

Azi,]nainte de-un nou =i s[lbatic av`nt,
Vreau ca s[c`nt cu c`ntecul meu de-nceput.

C`nd se n[scuse poetul ochii-i v[zuser[mun\ii]nal\i,
Cerul]nalt =i frumos.
Ve=nic]l cheam[de-atunci =i]l tulbur[
Dorul de ceea ce-i nou =i des[v`r=it.

Ve=nic de-atunci alunec[-n lume ca flac[ra,
Palmele-i calde]nvie frunzare =i inimi
Ca s[le lase din nou prad[mor\ii, plec`nd mai departe
Mereu, mereu c`nt`nd.

... Simt c[m[blast[m[frunzele, buzele, moartele inimi,
Pentru c[odat[-nviindu-le, mor\ii din nou le-am l[sat.
Nu-s vinovat, nu-s vinovat
C[pururi caut, caut.

Prea repetat rupe t[cerea sub frunte
Strig[tul prelung al str[bunilor mei,
To\i ce murind mai aveau]nc[multe de spus.
Strig[tul lor e acel ce-mi agit[f[ptura,
Zbuciumul meu ascunz`ndu-l sub z`mbetul ro=u al gurii,
Pecetluind]ntrebarea
Sub limpezimea de floare a ochilor mei.

Via\a e tot ce iubesc, tot ce c`nt,
Toate v[p[ile patimii mele]ntr-]nsa se mistuie.
Via\a — smintit[-nfr[\ire cu vraja-nser[rii =i-a zorilor
Via\a — n[valnic[grindin[-a luptelor,
Via\a — dragostea omului...
... dragostea...
Hei, a= dori s[iubesc o femeie =i eu...
Ea]n mine exist[de mult =i-o a=tept...
Are un suflet ca aerul, m`ng`indu-mi v`slirea aripei,
Are un s`nge ca viforul, s`ngele meu biciuindu-l,
Are o minte ca soarele, l`ng[a mea ca s[ard[,
Trup ml[diu, s`ni pietro=i, statuie antic[vie.

P`n[azi n-am iubit,
De=i somnul m-a prins uneori cu t`mpla]n poala
frumoaselor.
Eu, fiul =i flac[ra mun\ilor,
}ndoitu-mi-am fruntea =i-n iarba c`mpiilor ude,

Primit-am s[rutul frunzarelor ve=tede
}n a=teptarea s[rutului focului sf`nt ren[sc[tor.

Azi omenirea tr[ie=te]n pragul m[re\ului ev,
Pas uria= c[scat]n istorie
C`nd se]ncearc[ucide duioasa ru=ine a omului —
Dragostea lui pentru sine...
Pornim, ca omul, topindu-se-n semenii lui,
Totu=i, el]nsu=i s[fie acela=i,
}nzestrat cu t[ria omenirii]ntregi.

Str[bune Icar, voi, cei vechi,
Mult prea mult]ndr[gitu-v-a\i singuri;
Vrut-ai]n pumni s[prinzi soare
Numai ca asta s[fie f[cut[de tine...
N-ai l[sat omenirii dec`t strig[tul t[u...

Eu nu cunosc iubirea de mine —
Cunosc iubirea de adev[r.
Pe mine tinz`nd s[m-ad[p, s[m[sui,
Tind s[ ]nal\ adev[rul]n mine.
De pe cer, din p[m`nt, m[\intesc nen\ele=i,
Pretutindeni, doi ochi de nimic:
}nceputul...
Sf`r=itul...

. . . .

Pentru c[-s om...
Om care astfel p[=e=te pe glie:
Pleac[f[ptura-nainte,
Cade,
Fr`nge c[derea prin pas,

Pleac[f[ptura-nainte,
Cade,
Fr`nge c[derea prin pas,
Pleac[f[ptura-nainte...

Miezul p[m`ntului trage spre d`nsul
Trupul =i creierul meu.
Numai cu sufletul meu, poate mai mult dec`t altele,
Este atras ca o mare de toat[-nstelarea azurului,
O armonie de mii de maree, fluxuri-refluxuri.

. . . .

Seara aceasta pornesc]ntr-un nou =i s[lbatic av`nt.
Stau]n poiana albastr[printre mesteceni de aur...
Luna r[sare]n spatele piscului]nalt =i sub\ire...
V`ntul ]mi spune c-odat[ ciobanul suise ]n v`rf
+i]mb[tat de-n[l\ime, singur crez`nd c[-i un munte,
Pasul =i-a-ntins pe alt munte s[-l puie...
Ast[zi, sub r`p[,]n tidva lui alb[
Viespile boz[ie-n faguri usca\i, de cenu=[.
Luna p[le=te, eu m[-nfior...
                    — Cum]s oamenii!

Seara aceasta pornesc]ntr-un nou =i s[lbatic av`nt...
Zboruri confuze]n urm[r[m`n...
Nu]n\eleg]ncotro prin furtun[se-ndreapt[corabia —
Are vreun rost s[-n\eleg cum pe punte alearg[matrozii?
Nu]n\eleg c[tre ce nesf`r=iri universul gr[be=te —
Are vreun rost s[-n\eleg cum se-nv`rte p[m`ntul prin el
+i spre ce n[zuiesc]n via\[st[p`nii m[run\i ai p[m`ntului,
Uria=i doar prin nem[rginita]ndr[zneal[de-a fi?
                         Are!

Veacuri de veacuri aceasta f[cu omenirea.
Supse din lut pentru creier al s`ngelui must.
Pref[c`ndu-l, prin „el“, ]n g`ndire —
Lunga istorie-a trudei]naltelor frun\i.

Ast[zi c`nd omul ucide-am[girile —
Noul efort al g`ndirii]ncepe.

. . . .

Fiece g`nd care azi]ndr[zne=te
Este-o f[r`m[ din g`ndul cel mare de m`ine
Ce va supune }ntregul!
Seara aceasta pornesc]ntr-un ultim av`nt
Cu n[dejdile-mi toate.
Totu=i e trist c[mi-i zborul finit,
C[via\a]mi d[prea pu\in,
C[atunci c`nd c[dea-voi, durutul meu strig[t zbura-va
S[cate alt om ce-o s[cheme prin veac:
— Ast[zi eu vreau s[ ]ntreb r[zvr[tit nesf`r=irea
Cum de-a-nchegat dup[at`tea milioane de ani
}ntre arsurile t`mplelor mele pornirea
+i strig[tul celui c[zut!

Bucurie

Vreau ast[zi s[-ntoarcem privirea]n sus,
Spre codrii cu brazi, spre cerul cu lun[.
Veni\i s[-ndr[znim s[sim\im nemurirea
Cu inima-n repede tropot cum sun[!

Solemn[=i grav[ne turbur[noaptea
Curg`nd pe izvoare =i-n codri fierb`nd
Cu n[rile largi din g[vanele palmei
Sorbim r[suflarea-i de fum =i p[m`nt.

O stea se prelinge]n sus c[tre creasta
}nalt[a cerului, clopot gigant.
O alt[se sparge cu flac[r[mut[
+i \[nd[ri astrale]nfige-n neant.

Cu trosnet un brad a c[zut =i aud
Din lut cum un mugur trude=te s[vie,
Am ochii la ve=nica trecere-a lumii,
Dar inima-mi plin[-i de grea bucurie.

M[bucur c`nd moare o stea]n]nalt,
M[bucur c`nd steaua pe ceruri r[sare,
M[bucur[tainic oricare apus
+i-aprins[, oricare ivire de soare.

C`nd moare un brad doar s[m`n\a-i mai d[inuie
S[nasc[p[durea de m`ine din ea,
Iar steaua, murind,]=i]mpr[=tie zgura
Prin haosul care mai na=te vreo stea.

Spusese pe vremuri b[tr`nul Shakespeare
C[noi chipul nostru-l cioplim ca-n aram[
}n pruncul din rodnicul p`ntec de mam[,
La fel istovindu-ne-al zilelor =ir,
Ca brazii ce mor lep[d`ndu-=i s[m`n\a
S[creasc[prin vreme r[zbind din p[m`nt,

Ca fiara, ca steaua, ca pomii cu floarea
Murind ca s[vin[=i al\ii la r`nd.

Nu-i drept! E pu\in! Mai presus de luceferi
De brazi =i de fiare suntem mai presus.
C[ci faptele noastre =i visele noastre
Tr[iesc peste clipa c`nd noi am apus.

C`nd ultima raz[se stinge din ochi
+i ultimul g`nd ni se stinge din minte,
L[s[m dup[noi ce-am g`ndit =i-am muncit
Acelor ce, mul\i, se vor na=te-nainte.
Cu pa=ii gigantici p[=ind prin via\[
S[p[m grele urme pe lut =i pe-nalt
De-o mie de ori mai ad`nci ca acelea
Ce mon=trii arhaici le-au rupt]n bazalt.
Iar visele noastre spre rod]nmiit
}n cei care vin se-altoiesc, =i iubirea.
Avem bucuria de-a spune murind
C[suntem mai ve=nici dec`t nesf`r=irea.
Prieteni, veni\i s[privim acest cer
+i codrii cu brazii =i mun\ii din slav[
C[ci noi, numai noi,]ndr[znim s[sim\im
A nemuririi bucurie grozav[.

Tui

(Din ciclul Contempla\ii)

Tuiul proasp[tului vis
}naintea ta]nchinu-l,

O arom[mi-a trimis
Cimbrul verde ori pelinul.

Lemn sculptat pe vremuri vechi
}n profiluri dulci de fat[
+i cu t[lpile perechi
Din esen\a-n timp cr[pat[;

Melancolic =i m[=cat,
R`sul gurii sub\irel
Cum c[zut]n lut ro=cat
Fulg de aur ori cercel;

Globii ochilor fierbin\i
S-au compus s[te-nt[r`te
Iriz`ndu-=i spre dorin\i
Raze de-ocoli=uri, c`te.

Pe c`nd sufletul t`r`t
Noaptea vine s[\i-l calce
}necat]n nu =tiu c`t
Fum de arbori =i]n alge.

4 septembrie 1956

V`rsta de bronz

1

Prietenii mei, traiul ni-i tot mai matur,
De=i suntem la v`rsta poeziei lui Rimbaud Arthur.
Ne-am plictisit de snobism, p`n[=i de plictis,

Ochiul ra\iunii ne urm[re=te pururi deschis,
Roman\ele sentimentale de mult[vreme ne fac haz,
Vedem luna sferic[, arid[, real[,
F[r[ochi =i obraz
+i f[r[beteal[.

Cel mai bun dintre noi poart[ ]n spate o d`r[de cu\it.
Fusese activist =i a primit-o f[r[s[se clatine, b[rb[te=te.
De aceea i-i chipul mai palid, glasul mai repezit
+i c`teodat[tu=e=te.
Celui mai vesel fl[c[u dintre noi
I-a murit =i bunicul =i tat[l]n r[zboi.
Mama lui a tors, a c`rpit =i-a sp[lat pe la case.

De aceea scrie poezii cu lozinci care sunt totu=i frumoase.
Celui mai t`n[r dintre noi, celui cu unghiile net[iate,
I-a trimis taic[-s[u r[spuns c[nu mai vrea s[-l =tie
Dac[-l mai]ntreab[-n scrisori,]n loc de s[n[tate,
De ce n-a intrat]nc[ ]n Gospod[rie.

Fiecare, f[r[chiote,]=i iube=te \ara,
Suferind c`nd echipa na\ional[pierde vreun campionat
+i mai mult, dec`t om[tul mieilor, prim[vara,
Ori tragedia =ov[irilor \[ranului
Las[un raion coda= la sem[nat.

Fiecare dintre noi a s[rutat m`ndria pe fa\[
Cu buze fierbin\i =i sub\iri.
Nimeni dintre noi nu-=i pleac[fruntea semea\[
Dec`t]n fa\a robinetului, =i fiecare are multe amintiri.

Prietenii mei, traiul ni-i tot mai matur,
De=i suntem la v`rsta poeziei lui Rimbaud Arthur.
Roman\ele sentimentale de mult[vreme ne fac haz,
F[r[ochi =i obraz
+i f[r[beteal[.

C`teodat[totu=i,]n nop\i cu nouri limpezi,
C`nd fl[c[ri verzi pe s`rm[ ]n=ir[ultimul tramvai,
La luna astronomic[privim sfio=i, al[turi
De fata cald[=i cu p[r b[lai.

C[ci tinere\ea noastr[, c`nd =tim =i c`nd nu =tim,
Ne porunce=te pulsul]n piept, ca o dogoare,
Precum curajul omenesc, fierbinte,
}n miezul navei interplanetare.

2

Clopote grave sunar[trezirea
Genera\iei noastre.

Tragem cugetarea afar[din teac[.
Anii no=tri]n dansul cu s[bii acum s[petreac[.
Dansul superb ca o lupt[=i ca o-nnoire,
Ca un zbor]nsetat de Icar, spre fericire.

Vrem s[desc`lcim toate c[ile!
Vrem s[istovim toate pun\ile!
Ca,]mprejurul catargelor, stoluri de p[s[ri,
Noi]ntreb[ri, noi]ntreb[ri ne]nconjur[frun\ile.
Dezleg[rile detun[ ]n creier.

Una dup[alta cad despletite
}ntreb[rile,]ntreb[rile nesf`r=ite.
Linia buzei se taie mai sigur[,
Ochii str[pung mai ad`nc =i-s mai grei.
}ntre c[lc`i =i recile steiuri
Sufletul nostru arunc[sc`ntei.
Bunii no=tri,]n lupte prelungi,
Pentru noi c`=tigar[
C[m[=ile albe de st[p`n peste \ar[.
De-om uita-o vreodat[, apoi
S[ard[c[ma=a lipit[de noi!
Prin vastele stepe ale amintirii
}nc[alearg[-n v`rtej delirant
V[p[ile r[zboiului, negre,
Am v[zut fata cu coadele lungi.
Fugea]ngrozit[-n april
Printre gloan\ele c`mpului verde
Ca fumul de trotil.

Am v[zut mo=neagul alerg`nd]n jurul
Casei n[ruite-n fum g[lbui.
Po\i uita vreodat[cascadarea pl`nsului —
Tuse-ns`ngerat[-a sufletului lui?...

Cu zornet de o=ti, frontul trecu peste sat.
Vai, c`te morminte-nsorite,
C`te-nsorite ruine
+i c`t[durere-nsorit[-a l[sat!
Foame =i tifos, b[tr`ni =i copii,
Ologi, =i v[dane, =i tifos, =i foame.
M`ncau copiii, livizii copii,

+op`rle pr[jite-n j[ratic de vii.
Eu =tiu un om de-atunci
Cu fa\a]n[sprit[de pu=c[rii =i munci.
Se perindase r[zvr[tit[-ntreag[
Via\a lui dreapt[de \[rani s[raci.
Glumea cu mai to\i — la ce s-am[r[=ti oamenii
C`nd =i a=a]s destul de posaci!

Era un om vesel, numai c`teodat[
Se f[cea]ng`ndurat =i ursuz.
Vorbele lui]mi aprindeau inima
P`lp`ind ca flac[ra-n auz.
L-au privit oamenii ferit la-nceput,
Apoi au stat cu el la sfat pe =an\.
I se vedea pe m`n[inel crestat]n piele —
S[rutul unui lan\.
O, ziua ceea, clocot nebunesc.
Venea porumb =i gr`u — porumb rusesc.
Cu sacii petici\i, ca o v`ltoare vie,
Curgeau fl[m`nzii, mul\i, la prim[rie.
+i s-a m`hnit, s-a-nfuriat mul\imea
C`nd a v[zut c[-n gr`ul cel rusesc
Prin mucegaiul boabelor]ncinse
Viermii pestri\i foiesc.
Striga primarul: — Nu \i-i bun, s[race?
Pune-l]n sac! Eu altul nu pot face!

Dar omul cu inelul ro= la m`n[
S-a]ncontrat: — B[ie\i! la c[utat!
Primarul, gr`ul nostru ne-a schimbat!
+i i-am g[sit]ntr-adev[r umplut[oala

Cu gr`u curat
+i cu porumb curat
Ca aurul la minele din Baia.

La geamul vecinului meu, pe-nnoptat,
Dul[ul a sc`ncit =i a t[cut.
}ngrozitor, subit, a l[trat
Mitraliera.

Mi s-a p[rut c[luna desprins[se las[
Ca un tr[snet rotund peste v[i.
Ferestrele s[reau]n \[nd[ri —
Ochi dup[ochi, buc[\i de v[p[i.

}n zori, la poarta vecinului meu,
N[ruit[,
N-avea cine prinde p`nza cernit[...

Era un om vesel, numai c`teodat[
Se f[cea]ng`ndurat =i ursuz...
}mi spunea lucruri care-mi aprindeau inima...
N-a apucat s[termine de spus...

}n mintea mea, peste ochii lui siguri,
Ochii lui petrecu\i de z[dufuri =i friguri,
Uitarea nicic`nd n-o s[-=i scuture pletele.
Simt]n ceaf[ochii lui, sfredele:
Spune, spune, spune
Tot ce eu n-am putut spune!

Cu limbile negre proptite-n p[m`nt,
Pluguri, pluguri; zarea detun[,

Nave metalice zg`r`ie cerul:
Bun! Ceru-i senin! N-o s[fie furtun[!

Sonda erupe; se-ndoaie spectral
Mana, mana p[m`ntului, brun[.
Nave metalice zg`r`ie cerul:
Bun! Ceru-i senin! N-o s[fie furtun[!

|ara se-ntinde cu cerul aproape
Br[zdat[de s`rme sonore =i ape.
|ara se-ntinde br[zdat[de noi
Palate =i fabrici]n sate =i-ora=e:
Acestea-s pece\ile frun\ilor noastre
+i bra\elor noastre, uria=e.

Bra\ele noastre v`njoase sunt arse de v`nt,
N[rile noastre r[nite de v`nt,
N[rile noastre amestec[iz de benzin[=i floare,
G`ndul ne m`n[spre v`nturi mai dulci, viitoare.
Curg]n Carpa\i mucezitele =ipote
Cu apa b`hlit[, hulit[=i rea:
„Aici s-ad[par[bandi\ii din codri. Nimeni nu bea!“

Ascuns]n piatr[ori ascuns]n n[mol,
Ori ascuns]n suflete cu dang[t gol,
Cu d`rzenie neagr[ p`nde=te
Cel ce mi-a ucis vecinul, mi=ele=te.
Uciga=ul tr[ie=te!

Vecinul meu n-are un ochi:
Uciga=ul l-a asmu\it

Pe badea N[t`ngu, cel ager de cu\it!
Frate-meu e galben de vin =i de triste\e:
Uciga=ul s-a aflat s[-l r[sfe\e!
Sora mea, =col[ri\a, a sl[bit,
S-a ofilit la internat:
Uciga=ul a furat!

Sim\i\i, prieteni, sf`nta ur[,
Ura f[r[m[sur[, ura mare,
C`t toate iubirile noastre de mare!

Gre=eala, nep[sarea ori]nc`lci\ii pa=i
Sunt vina ce mai cr`ncen[ca vitriolul arde.
Nu-i timp de poc[in\[=i remu=c[ri! De-acum
Nu mai schimb[m cuv`ntul =i arma cu petarde.

Suntem m`ndri, prieteni, de zorile nemaiv[zute
Ale de=tept[rii noastre, masive ca st`ncile,
Zorile-n care se-mbin[seninul victoriei
Cu s`ngele jertfelor noastre, cu s`nge.

Suntem m`ndri de holde =i c`ntece,
De r`sul s[n[tos, cu toat[gura,
Prieteni, dar =i-n hohotele noastre de r`s
S[scapere ura!

V`rsta de bronz, clopote grave sunar[,
Tragem cugetarea din teac[afar[!

Dracul =chiop

Tuturor nemernicilor

C[rau comori s[pate sub lun[=i-n secret.
Urcaser[prea lesne]n pisc de zaiafet.
Purtau trufa=e tuiuri pe cre=tetul z[lud
+i noile blazoane cu]nc[smal\ul crud.

D[deau porunci cu lene =i n-auzeau nimic,
Dar se-auzea]n vale o fierbere gr[bit[
De fier =i os =i piatr[, de scr`=nete de cric,
De nesf`r=it[munc[, de lume ce se-agit[.

}n de=ucheate dansuri, acest sobor dospea
Ca-n buba unei alte, r[s[ritene Rome.
+i fluturau lungi v[luri]n aer, de tafta,
Urzite-n vin, b[tute]n gale=e arome.

C`nd, rezemat de c`rj[=i-n galben]mbr[cat,
Un personaj coleric =i straniu se arat[—
Zb`rcit[foarte fa\a, ori roas[de v[rsat,
Iar la piciorul teaf[r copita despicat[.

— „Nu voi m-a\i scos pe mine dintr-al fiolei miez
(Ce voce nepl[cut[! Ca scr`=netul \`\`nii!),
Nu mi-a\i f[cut vreun bine, dar vreau s[v[distrez —
V[scot acoperi=ul c[p[\`nii.

S[-ncep cu-acel ce-n ceat[e cel mai =i mai =i,
Cel cu figura-n aur =i lene parc[uns[.
I-am ridicat capacul. Pute\i acum privi
Monumentala lume dintr-]nsul, ce-i ascuns[."

S[rir[to\i s[vad[: privirile n[uce
|in`ndu-=i uluirea =i-o miorl[iau nebunii,
Cum m`\ele din delt[se-arunc[s[apuce
M`ncarea lep[dat[pe cre=tetul vreunei.

+i ce-au v[zut! O grot[c`t un imperiu sur,
Pl[ci de grafit, =i-n trist[-mpletire reciproc[,
Contururi tandre, umbre de foi =i de velur,
Desene pure, toate strivite-acolo-n roc[,

}ntruchip`nd figura de-adolescent t[cut
Cu]ntrebare-n frunte =i-n inim[cu mil[,
Ml[di\[de departe ce, arbor, n-a crescut,
Ci pr[bu=it[-n straturi s-a]mpietrit, fosil[.

Se ridicau deasupra colo=i de sulf]n bol\i
Ivind t[ioase cercuri =i limbi de iatagane,
Pere\ii]n[untru se ariceau cu col\i,
Nemi=c[toare curbe =i unghiuri lungi =i stranii.

+i ni=te \evi sucite, ca ni=te vene, poate,
Se-ncol[ceau pe col\ii ace=tia s[se suie,
L[s`nd]n str[vezimea lor verde s[ ]noate,
}n loc de s`nge,-o ap[sub\ire =i g[lbuie.

Din c`nd ]n c`nd afar[mai iese cl[n\[nind
+i-apoi]ntre jivine-n ad`nc din nou revine,
De r[utate slab[, cu col\i ce se desprind,
C[\eaua la=[-a dragostei de sine.

Iar golful ca-ntr-o scoic[definitiv suna,
Pe c`nd pe pardoseala pe care pare-a geme

Strivit adolescentul,]=i mi=c[unda rea
Fosforice reptile]mpreunate-n gheme.

Poate-au fost geamuri, poate timpane spre afar[
+i p[trundeau prin ele ora=e ori poieni.
Dar plumbul din vitraiuri l[\it, le astupar[;
Timpanele str`mbate sunt grele de licheni.

+i evident nu grindini, nici tr[snet a ucis
Aceast[lume; fr`nt[, ea singur[c[zuse,
De prea pu\in[vlag[, prea mult v[zduh]nchis,
De-un dor de parvenire zv`cnit[, ca de tuse.

Pe cl[d[ria spart[un craniu se preface
Cu dinadinsul proasp[t, cu dinadinsul bun,
Ca-n putredele t`rguri c`nd t`rfele s[race
}n zi de s[rb[toare au miros de s[pun.

. . . .
R`nje=te dracul galben =i iar]ntinde gheara
S[mai desfac[-un cre=tet. Mesenii, p[m`ntii,
Cu palmele pe cre=tet se clatin[cum vara
Ciulinii]n furtun[se clatin[hazlii.

Iar dracul =chiop r`nje=te mai trist =i ca un sfredel
Rotindu-se-n p[m`nturi s-a dus, =i sc`r\`i.
Prietene, el =tie at`t de multe! Crede-l
De-o fi s[-l]nt`lne=ti =i-\i va vorbi.

Mesenii? Se frecar[la ochi, privir[-n gol
Cu linii noi t[iate pe palida lor masc[.
+i-au zis c-un vis fusese, sporit de alcool,
+i n-a avut curajul nici unul s[-l rosteasc[.

Dar cheful se sp[rsese =i f[r[de z[bav[
S-au desp[r\it cu fa\a posomor`t[, grav[,
C`nd]ngrozi\i v[zur[ ]n dunga unui nor
Cum dracul =chiop =i galben s[lta]ntr-un picior.

Ancora

Ideea se]ndoaie =i g`ndurile mor,
Se-ndoaie-aici ca bolta albastrului de sus,
+i bate-un g`nd clorotic =i g`ndurile dor,
+i paji=tile vremii se par a fi =i nu-s.

Iar marea ce puterea]n mal]=i irose=te,
Nelini=tit[ ]nc[, nedivizat[-n ceas!
+i-s \intuit sub \[rmul s[rat de solzi de pe=te,
Tot nav[zbuciumat[c`nd ancora n-am tras.

Circ

Sunt cer=etori]n straie de parad[,
Cu pieptul costeliv]n fa\[scos,
Sunt remu=c[ri ascunse sub pomad[
+i comicul devine dureros.

Iar mintea beat[-n ei se d[de-a dura
Zadarnic[,]n scr`=nete de os.
Infernul =i-a deschis]ntr-]n=ii gura
+i comicul devine dureros.

Schi\e pentru umanism proletar

1

}n secolul acesta nervos, mai ales,
Oamenii sunt mai nestabili dec`t principiile.
Oamenii, prin inima lor inegal[-n b[t[i,
Prin mintea ritmat[de Somn =i de G`nd,
Prin oricare gest, se ml[die]ntre bine =i r[u,
+i totu=i se mi=c[ ]ncet]nainte,
+i totu=i principiile tind s[le prind[conturul
Ca aerul ce se muleaz[ ]n jurul
F[pturilor noastre,
Albastru =i dens.
Este o dragoste obi=nuit[aici,
Oamenii nestatornici sunt a=tepta\i r[bd[tor de principii,
+tiind c[ ]n cur`nd au s[se-ntoarc[la ele,
Iar c`nd z[bovesc nepermis de-ndelung,
Principiile r[zbun[toare devin.

2

N-am s[m[pot dezobi=nui niciodat[
S[denun\ „la sottise, l'erreur, le péché, la lésine“,
Dar via\a m-a]nv[\at s[m[tem
De dureroase ravagii ilogice.
Am v[zut un om cu o plag[pe bra\,
Durerea]l electrocutase
+i nu mai \in minte,
Omul =i-a retezat bra\ul,
Ori poate s-a sinucis.
}n gestul lui erau

+i prostia, =i gre=eala, =i p[catul, =i lenea
+i, peste toate acestea, abisul.

N-am s[m[pot dezobi=nui niciodat[
S[denun\ =i prostia, gre=eala, p[catul =i lenea,
Dar via\a m-a]nv[\at s[m[tem
De dureroase ravagii ilogice.

3

M-am desprins foarte timpuriu de p[rin\i,
Am tr[it numai din puterea g`ndurilor mele,
Deci sunt proletar.

Oh, =tiu, uneori am gre=it
+i am fost extr[dat.
Dar cu toate acestea ochii mei sinceri =i demni
Mi-au readus repatrierea de clas[.

. . . .

5

Iar acum
O privire asupra viitorului.
(Nu-s poet, nici vizionar,
Sunt un om care-=i trateaz[temele.)
Acum viitorul.
Nu un om, nici m[car un copac,
Un univers ce-=i cre=te-n\elepciunea...

}naintea serii

Membrana-nfrigurat[, sclipind]n nesf`r=it,
Gr[bite aripi albe sub cer a oglindit;
Cerc`nd]n van amarii s[i stropi sub val a-nchide
+uier[tor respir[iar buzele-i lichide
}n resemn[ri de-o clip[ori]n fierbin\i porniri
Se str`ng a\`\[toare =i se]ntind sub\iri,
R[spund cu glas de unde luminii ce ascunde
Sub bol\ile din zare, suave =i rotunde.
P[=im t[cu\i — vorbe=te]n locul nostru marea,
Ame\itor murmur[fo=nindu-=i val de val,
Pe fa\[ ]\i r[sfr`nge, verzuie, sc[p[rarea
+i-n pletele-\i s[rate cu luciu mineral.
Ni-s degetele str`nse, fierbin\i, parc[-nc`lcite
}n alge nev[zute =i ochii ni-s m[ri\i.
Tr[im minunea m[rii ce voci ad`nci trimite
Sub repezile zboruri de pesc[ru=i gr[bi\i.

C`ntece de r[scruce

Sunet din cobuz uscat,
Ori din fluier plin de seve
C`ntecul a adunat
Ast[zi \eve l`ng[\eve,
Glas de datin[str[vechi,
Ori glas umed, scurs pe doag[—
Adunatu-=i-o, perechi,
Sunetele, \ara-ntreag[.
Veacuri au trecut, convoi
Peste noi,]n cavalcade,

Tot ce-a fost mai bun]n noi
Scris e-n doine =i balade.
P[r[sind uitatele
Vremuri aspre, infernale,
Doinele, baladele,
Intr[-n r`ndurile tale.
+i]n cetatea lor semea\[
Intr[c`ntecul cel nou
Urm[rind]n diminea\[
Furtunosul t[u ecou.
+i el =tie pe deplin
C[-nchin`ndu-\i-se \ie,
C`nt[ propria-i m`ndrie
+i superbul lui destin.

Am c[utat

Am c[utat =i caut. C[ut`nd
M-am pomenit gre=ind. Din c`nd ]n c`nd
M-am pomenit din vina mea fl[m`nd
+i m-am]ns`ngerat]n spinii
De pe c[r[rile spre z[rile luminii.

Dar dac[cineva gigantic ar veni
+i mi-ar rosti: Eu]\i dau via\a toat[
Ne]nceput[, nep[tat[,
Dar s[mi-o dai apoi]n seam[mie
S-o duc]nspre visata zare purpurie
Pe drum neocolit, de netezime,
Pe drumul ne=tiut dec`t de mine...
Deci astfel de mi-ar spune

Eu a= sim\i c[tot ce-mi spune-i putred,
Cu hot[r`re i-a= r[spunde: — Nu cred!

De po\i schimba secara-n trandafir,
De-mi po\i schimba via\a, nu m[mir:
Chiar de-ai schimba b[tr`nii]n copii,
Drum drept =i neted tu nu po\i s[=tii —
+i chiar de-ai =ti, p[=ind]n urma ta
Nimic n-a= mai sim\i =i n-a= vedea.

Eu sunt aici, cu fra\ii mei]n jur,
Cu ei m[r=[luiesc =i r`d, =i-njur,
E-un soare fa\a-n raze s[ne scalde,
P[=ind spre el str[batem \inuturi tot mai calde
Iar de prive=ti atent la cercetare
+i nou[de pe frunte prind raze s[ne zboare.

E drumul greu. Str[batem pr[p[stii =i cascade
+i suferim, dar =tim c-a=a se cade.
|inuturile-acestui veac lung, clocotitor
Vreau doar cu pa=ii mei s[le m[sor.

(Am obosit de vin, de stele)

Am obosit de vin, de stele
Am obosit de g`ndurile mele,
Am obosit de ochii care m[r[sfr`ng,
Neculeg`ndu-mi chipul din ad`nc.
Am obosit r`z`nd, am obosit de-at`ta poezie
C`nt`nd doar cele c`te vor veni
Sau cele c`te vrem s[vie.
Visez s[uit odat[

Cuvinte, r`njet, g`nd
+i s[privesc]n ochii de agat[
Ca fiecare om de r`nd,
Chipul r[sfr`nt s[nu-mi mai v[d,
Cu spaima mea =i hohotul meu rece
L`ng[un foc s[m[cuprind[somnul
Sub z[rile cu margini de p[m`nt.
}n s`ngele fecioarei purificat =i dus,
Prin trupu-i alb cu fr[gezimi de nea
Eu a= sim\i cum cerul coboar[lin de sus
Ciorchini de c`ntece deasupra mea.
+tiu: acest vis p[m`ntul mi-l nutre=te,
Smulg`ndu-mi dorul meu de infinit,
Dar visul cre=te-n mine ca m[dulare grele.
Am obosit...

* * *

Mi-a murit iubirea cu r`njet =i stele
}nc[din fe=ele inimii mele
Mi-a murit =i-i strigoi =i-n r[stimpuri revine
+i \[ru= nu-i pot bate-ntre coaste la mine.

Ceas greu

Doamne, c`t[triste\e =i frunz[!
Te d[rui =i n-ai cui,
Te d[rui nim[nui.

Buzele se desfac z`mbind a mil[,
Vinul g`lg`ie-n sil[.
O durere estompat[=i surd[
B`ntuie inima mea.

Singur[tatea vibreaz[-n timpane
Cu sunet de scoic[,
E ceasul somnului.

Pa=i stin=i, pa=i stin=i. E ea?
Altcineva.

}\i vine s[\ipi de m`nie
C[nu sim\i p[rere de r[u!

Ceasul somnului. Ochi a\intit.
Orb, surd, cu voce anemic[.
Pl`ns de neputin\[-n infinit.

9 mai 1954

Suha

}n mun\ii mei, b[tr`ni aristocra\i,
C`nt[toate p[s[rile cerului.
Seara se rotesc prin incendiile potolite ale nourilor
Stelele clo=tii =i ale oierului.
Frunzarele =optesc o melodie duioas[=i calm[
+i fiarele fr[m`nt[tropot de copite-n sihli=uri.
Dragostea mea, sunt at`tea c[r[ri sun[toare
+i-at`tea-nflorite-ascunzi=uri!

Dar mai presus de toate curge Suha
Vuie=te]n v[i ca]ntr-o cutie de vioar[.
Melodia ei, din alte vremi, r[sun[
Din sar[p`n[-n zori =i din zori p`n[-n sar[.
M-a hipnotizat trecerea ei]nsorit[pe prunduri

+i murmurul ei,]nt[rit de ecoul mereu euritmic,
Suha cea repede, de o monotonie m[rea\[
Curge]n fiecare v`n[a versului meu.

Dragostea mea, uite, vorbesc mai mult
De mine,]n loc s[vorbesc de tine.
Dar bucuria s[lbatic[=i pururea vie de-aici
Vreau s[\i-o trec sub pleoapele albe =i line —
}n metropola luminii, cu fluturi b[t`ndu-se-n becuri
Din patul t[u vast, c[tr[gar[ascul\i cum vuiesc
Trenuri, trenuri, venind dinspre \[rile mele
+i m-a=tep\i tres[rind, ame\it[de-un g`nd nebunesc.

Hai s-ascult[m]mpreun[cum Suha]=i m`n[
Curgerea ei]nsorit[prin brazi
Desp[r\i\i s-ascult[m]mpreun[Suha, Suha cea care
Sun[-n fiecare v`n[-a versului meu.

(Trestie, trestie)

Trestie, trestie, pe cine ascunzi,
V`ntul de sear[pe cine-nfioar[?
Horbota-\i neagr[=i mult[-nf[=oar[
Umerii albi =i rotunzi.

Valuri, voi valuri, cui i-a\i =optit
+oapta ad`nc[, ascuns[=i grav[?
Ve\i mai p[stra oglindirea suav[
A chipului ei neclintit?

ADDENDA

Puiul de cerb

(Fragmente)

I. Prietenii

Prinde-a prinde]n perdele,
Flori albastre, lun[plin[.
+i Cordun din somn]=i isc[
Ochii umezi spre lumin[.

Lunec[pe u=[-afar[
Cu aripe la c[lc`ie,
Ca s[vad[cum]i doarme
Puiu-n cu=c[noaptea-nt`ie.

}l g[se=te-n fapt de sar[
Prin poian[, sub mesteac[n.
Micul cerb pl`ngea de foame
Ca un prunc uitat]n leag[n.

Se torcea]n v`nt r[coare
Pe p[durile-nfrunzate...
+i pe mama-ciut[-aiurea
Lupul o sf`r=ise, poate...

St[acuma la ostre\e,
Cum st[tuse =i asar[.
Ochii lui sclipesc]n lun[,

N[rile se]nfioar[
+i urechea lui ascult[
Cum p[durea-n zare c`nt[.

C[p[durea]l tot cheam[,
+i p[durea-l]nsp[im`nt[...
L`ng[pui, Cordun cu grij[
M`ng`iatu-i-a grumazul.
Puiul cu fierbinte limb[
S[rutatu-i-a obrazul.

+i Cordun a prins s[-i c`nte
C`ntul — codrii s[-l auz[—
C[-i st[tea]n piept de-asear[
+i-i venise-acum pe buz[:

— Pui de cerb,
Pui orfan,
Pui g[sit sub un mesteac[n
+i adus]ntr-un suman.
Dinspre codri mut[-\i g`ndul,
C[pe-acolo url[v`ntul.
Spaimele-ntind ghearele
+i se-omoar[fiarele.
Sunt =i eu orfan ca tine,
+i-ntr-o hain[=i pe mine
M-a adus din codrii lungi
Un soldat... =i-i mult de-atunci.
Sunt =i eu orfan ca tine,
Dar la =coala noastr[-i bine.
C`te nu-nv[\[m... ehei!

Dac[vrei \i-ar[t =i \ie
Slovele din c[r\ulie!
Ce, prostu\ule, nu vrei?
Pui de cerb,
Pui orfan,
Pui g[sit sub un mesteac[n
+i adus]ntr-un suman,
Mare-mare ai s[cre=ti
Cu copitele cerbe=ti
+i cu coarne boure=ti:
Prin p[duri ne vom]ntrece,
Vom fugi prin iarba rece,
Prin r[coarea de izvoare,
Sub s[rutul cald de soare,
Prin apa v`lcelelor,
Sub s[rutul stelelor...
[+i copiii] au s[-\i fie
Cei mai buni prieteni \ie.
Ca s[cre=tem]mpreun[
+i sub soare =i sub lun[,
+i sub viscol, =i-n furtun[.
Pui de cerb,
Pui orfan,
Pui g[sit sub un mesteac[n
+i adus]ntr-un suman...

Zorii trandafiri anin[
}n perdele, =i-n lumin[,
+i copiii-n dormitoare
Fac ochi mari, spre zori de soare,
Dar Cordun afar[ ]i,
L`ng[puiul cerbului.

* * *

Zarea-=i cre=te cr`ngurile-i,
Spal[ploi obrazul zilei,
Curcubeul ceru-ncinge,
Noaptea focul z[rii stinge
+i mai curge, leg[nat[,
Din cea vreme o bucat[.
Puiul cre=te, se-mpline=te.
Puiul ca un om gr[ie=te,
Nu cu grai, dar ochii lui
Spun ad`ncul g`ndului...

Zburd[-n larma veseliei,
}ndr[git de to\i copiii.

II. La st`n[

E pe drum vacan\a mare,
Gata-gata ca s[vie,
Teii-s caiere de floare,
Smeuri=u-n p`rg te-mbie.
}nvoindu-se la =coal[
+i cu puiul]mpreun[,
Hot[r] Cordun, la st`n[
S[-=i petreac[-n mun\i vreo lun[.

}l tragea pe-acolo a\a
De demult cu ani]n urm[,
C`nd, trec`nd, prin mun\i, cu tata,
A-ndr[git =i brazi =i turm[;
Se =tia cu to\i ciobanii,

De prin sat =i de la clac[,
+i voia,]n vara asta,
S[se joace-o nou[joac[!
... Deci, Cordun,]n vara asta,
S-a b[gat cioban la st`n[.
}ntre brazii plini de fream[t,
Cu baltagul la-ndem`n[,
Doarme l`ng[puiul ciutei,
Sub coliba din poian[,
Gata s[sloboad[chiot,
De-au s[deie c`inii zvoan[.

Ziua]l mai r`d ciobanii
C[i-i larg[bucluca=a
Lui c[ciul[, =i i-i larg[,
+i-nnegrit[-n z[r c[ma=a.
Noaptea,]ns[, l`ng[focuri
Zic din fluiere]ntruna,
De tresalt[steaua-n ceruri
+i]ncremene=te luna.
Iac-a=a-i acuma. Cerul
Limpezit dup[o ploaie
Se umbre=te printre brazii
Picur`nzi, care se-ndoaie,
Pe c`nd oile-n ocoale
L`ng[ sare se fr[m`nt[,
Cu dul[i l[\o=i la margini
+i ciobani ce-ntruna c`nt[.

St[Cordun l`ng[-un tovar[=
Care-i spune-o povestire.

Puiul cerbului, de piatr[,
Soarbe codrii]n privire.
Vorbele se rup, ca frunze,
De uitate v`nturi duse,
Povestind o]nt`mplare
Cu ispr[vi de mult apuse:

... „Un cioban p[zea o turm[
Pe-o costi=[pov`rnit[.
Nu era ca ast[zi, turma
Colectivei,]nfr[\it[.
Baciul te b[tea cu b`ta,
Ti-nsemna cu ea pe =ale,
Ca-n r[boj, oaia pierdut[
Dintre turma dumisale.

Era unul, Panaite,
Baci pe-atunci, cu oi, o mie —
Le-a primit drept mo=tenire,
Le-a sporit prin t`lh[rie.
}=i str`nsese-avere mult[,
Case-avea, cu gard de spij[,
Turmele, pe toate,-n munte
Le l[sa la al\ii-n grij[.

Dar din sat, =i de acolo
Ochiul lui ne urm[rea
+i ne urm[rea =i b`ta
Aspr[, noduroas[, grea.
Vai de-acei care-l slujir[,
Vai de-acei ce-l sup[rar[!...

... El e-acum fugar prin codri,
H[ituit precum o fiar[.

Vezi un =ipot sus pe creast[—
Inima de jale-\i fr`nge —
El]nseamn[-un loc — pe care,
Un cioban pieri]n s`nge.
C-au dat lupii, =i ciobanul
L`ng[turm[, neclintit,
Sp[im`ntat de Panaite
S-a luptat p`n[-a murit.

Toate tac s-asculte c`ntul,
Numai puiul cel de ciut[
Tot adulmec[prin seara
Cea cu stele]nn[scut[;
Se treze=te-n el chemarea
Codrilor cu soare-apune,
C`nd un cerb, pe z[ri, departe,
Strig[te de nunt[pune.

De Cordun]=i freac[botul —
Tremur`nd fierbinte — puiul.
Brazii semne-i fac din cetini
Cu zim\i aspri cum]i cuiul.
Puiul cerbului]nal\[
Primul muget de-mplinire
+i-o porne=te-ntins spre codri
Care nu mai au sf`r=ire.

— Pui de cerb, orfan ca mine
+i g[sit sub un mesteac[n,

Pui de cerb, mai z[bove=te,
Pasul t[u nu se petreac[-n
Largul cel cu fiare multe
+i cu ciute tinerele;
Nemplinit[\i-i copita.
N-are zborul r`ndunelei.

Nu-l ascult[puiul. Fuge,
C[tre p`clele din z[ri...
+i Cordun alearg[-n urm[
Cu-ntristate, lungi chem[ri.
Dar]n vale ce s-aude?
Se ridic[val de larm[.
C`inii bat a lup =i sun[
R[gu=ite guri de arm[.
Cu av`nturi st`njenite
Se repede-un lup]ncoace,
T`r`ind pe cea mai alb[
Dintre albele mioarce...

Lupu-i s`ngeros, =i prada
Printre t`r=uri i se-ncurc[.
Lupu-i s`ngeros, =i c`inii
Au cu al\ii-n v[i, de furc[.
Oare po\i s[-i =ezi]n cale
F[r[ajutorul flintei?
Iar de lupul scap[prada,
Pe cel pui de cerb va prinde!

Cu ochi mari Cordun prive=te
Lupul, cum spre d`nsul vine

+i cu buze str`nse prinde
S[-=i =opteasc[pentru sine:
„Hei, Cordune, las[lupul,
C[te-o str`nge-n col\i, ca-n cle=te.
+tii c[ast[zi Panaite
Lacom nu te mai p`nde=te.
Dar se cade st`na noastr[
P[gubit[a fi oare,
Dintre marile mioare
S[ia lupul cea mai mare?

De te-a\ii, te poate lupul
Fr`nge-n col\i ca pe-un berbece.
Dac[-l scapi, =i alt[dat[
C[tre st`n[va mai trece.

}nt[rtat =i hulpav, lupul
Alte oi va mai r[pune...
Haide, sari la lup, ucide-l
Cu baltagul, sari, Cordune!“

A izbit Cordun. Baltagul
S-a-nfundat]n blana ud[.
Lupul s-a oprit o clip[,
Scutur`nd din cap cu ciud[.
Intr[spaima-n om =i-n fiar[,
Dar pe moarte =i pe via\[
Se]nfrunt[om =i fiar[
Cu privirile de ghea\[.

— Hei, dul[i, veni\i]ncoace!
Vin dul[ii, vin ciobanii,

+i g[sesc un lup pe moarte
Care mu=c[bolovanii,
Pe c`nd tremur`nd =i palid,
Cu vreo c`\iva pa=i la vale,
B[ietanul =terge-n prip[
Fierul,]ncruntat, de poale.

Fluierele iar[=i sun[
Printre brazi =i c[tre stele.
Oaia zbiar[ ]n colib[
Cu picioru-n lop[\ele.
Iar ciobanii plini de chiot
Pe Cordun cu zarv[mare
}l tot laud[=i-l cheam[
To\i — =i care mai de care.

— Uite-l m[i, ca m`ine-ajunge
Om vestit, —]ncep s[-=i spun[, —
C-a venit aici]n joac[
+i-a f[cut isprav[bun[.

Dar Cordun]=i pl`nge puiul
Cel de cerb, cu jale mut[.
S-a =ters noaptea, ca de-o alb[
M`n[mare, nev[zut[.
Zorii-=i tremur[pe creste
Brum[rie, p`cl[deas[,
C`nd se-aude-un fo=net: puiul
Cel de cerb s-a-ntors acas[.

III. Toamna

Vine toamna; tot mai rece
Prin colibi, sear[de sear[
Cerul]mpestrit cu stele
R[suflarea =i-o coboar[.
Bl[nurile de jivin[
|in c[ldu\, dar firul ierbii
Tremur[, =i dinspre munte
Goarna toamnei sun[cerbii...

Oile mai pot s[steie
}nc-o lun[pe ponoare,
Dar Cordun din nou la =coal[
Trebui-va s[coboare,
S[-=i revad[-at`\i prieteni,
Dar =i st`na s[o lase.
De aceea-i vesel parc[,
Dar =i jalea-n piept l-apas[.

Totu-i gata; =i-a tras cu=ma
+i-a ie=it]n gura st`nii.
Gudur`ndu-se-i dau roat[,
Cu b[t[i de coad[, c`inii,
Iar ciobanii r`d de d`nsul,
Ca s[nu se vad[bine,
C[le pare r[u de-o var[
Petrecut[-at`t de bine.

Deci cu puiul cel de ciut[
St[Cordun s[se coboare,

Sus]n deal fac semn ciobanii
Zugr[vi\i pe alba zare.
Puiul salt[ ]nainte,
Printre cetini =i p`raie,
Iar Cordun]l urm[re=te
Cu privirea de v[paie.

— Vezi, =trengare, cornorate,
Nu te r[t[ci, a=teapt[,
C[l[s[m acuma drumul
+i lu[m poteca dreapt[.
Ne a=teapt[-n v[i b[ie\ii
+i s[vezi ce veselie!...
Doar at`ta, ca pe cale
Gust de fug[s[nu-\i vie.

Parc[-ar]n\elege puiul;
Tropotind,]l]nconjoar[,
Bucuros =i el pesemne
C-or ajunge-n sat desear[.
Dar din c`nd ]n c`nd =i-ntoarce
C[t[tura lui blajin[
C[tre creasta care-ascunse
C`ini =i oi, ciobani =i st`n[.
— Las[, pui de cerb, spre sate
}n cur`nd au s[te lase,
Aduc`nd mireasma st`nii,
Turmele cu oi mi\oase.
Ne-am uita =i noi, =i al\ii —
Cum cu dang[t se coboar[—
+i-om visa cu ochii-n p`cl[
La o alt[prim[var[...

Trece puiul printre ramuri
Cu iu\eal[de =op`rle.
Codrii se-ndesesc; c[rarea
Ca un =arpe se azv`rle
Printre r`pe =i sub cioate
+i prin locuri neumblate.
Puiul e mai sprinten; fuge
+i a=teapt[ ]ntru-n loc.
Iar Cordun]i \ine urma,
}nc`lcindu-se-n cojoc.
Fel =i chip de c`te g`nduri
Prind]n goan[s[-l str[bat[,
C`nd, de-aproape, dintre sihle,
Tun[-o pu=c[deodat[.

}ngrozit s-a tras b[iatul
L`ng[-un trunchi.
Puiu-n lumini=, cu saltul
}ntrerupt, c[zu-n genunchi.
Bubui prelung]naltul
Codrii au sunat a moarte;
Puiul dureros]=i suie
N[rile sub\iri]n sus...

...Cineva din sihle vine
Sub lumina de apus...

Barba-i ro=ie coboar[,
}nc`lcit[, peste piept.
Flinta scoate fum pe-o nar[,
Leg[nat[-n bra\ul drept.

S-a-ncordat Cordun s[strige,
Dar =i-a pus palma la gur[:
— Ista-i badea Panaite,
Ce-a fugit pe curm[tur[.
Umbl[dup[el s[-l prind[
Da-i voinic =i nu i-i greu
S[-=i ascund[bine pielea
Prin p[duri fugind mereu.
Aplec`ndu-se de =ale,
Puiu-n c`rc[el arunc[,
+i cum pleac[\eava pu=tii
Printre cetini i se-ncurc[...

S-a trezit Cordun din spaim[
L`ng[ trunchi oprindu-=i pl`nsul
+i pe d`ra cea de s`nge
A pornit =optind]ntr-]nsul:
— L-a-mpu=cat,
L-a-mpu=cat!
Puiul meu cu ochi brumat,
Te-a-mpu=cat, te-a-mpu=cat!

Pui de cerb,
Pui orfan,
Pui g[sit sub un mesteac[n
+i adus]ntr-un suman,
Noaptea-\i trece prin bl[ni\[,
Ochii t[i au prins pojghi\[,
S`ngele pe n[ri]\i cade
Pe frunzarele-ntomnate
+i-mi]nseamn[mie drumul
Ca pe urma ta s[merg...

Ochii t[i sunt stin=i ca fumul,
Ochii t[i au prins pojghi\[.
Ultimele lumini\e
De pe ochii t[i se =terg.
Cel ce te-a ucis pe tine,
Ho\ul, inim[de iasc[,
Slobod]n p[durea noastr[
Nu mai poate s[tr[iasc[!

* * *

La un mijloc de poian[,
Sub al nop\ii greu cojoc,
Panaite st`nd la foc
Frige-n \igl[o pastram[.
+i cu ur[ ]l arat[
Negre degete de crac[,
Fagi umbro=i, cu frunza toat[,
Peste fl[c[ri se apleac[.

El se uit[-n foc =i tace,
Tol[nit pe trei cojoace.
Parc[-n barb[-i curge par[,
Crengile cum se coboar[
Se feresc s[nu-l ating[
Peste m`ini =i peste frunte,
Se feresc s[nu-i ating[
M`inile p[roase, crunte.

Sare-n zbor Cordun de vale
Ca o flac[r[fugar[.
Prin ponoare se pr[vale

+i pe r`pe se coboar[
Ca s[spuie, ca s[spuie —
Puiul nu e, puiul nu e,
C[l-a s[v`r=it fugarul
Cel cu flinta alb[struie.

* * *

Dup[vorba ce-a adus-o
Un cioban]n sat venit,
Cu c[ru\a lui Iftime
Cinci prieteni au pornit
Lui Cordun s[-i ias[-n cale
De poian[mai la vale.
Au ajuns. +i mult =i bine
}ngrija\i c[nu mai vine,
Ei cu ochii-n sihle cat[,
Pe c`nd spune-ncet Iftime
}nt`mpl[ri de alt[dat[...

Deodat[v[d cu to\ii
Cum Cordun, s[lt`nd prin ierbi,
}nc`lcindu-se-n ferig[,
Printre brazi venind]n goan[,
Se apropie =i strig[:
— Panaite,]n poian[,
Mi-a ucis puiul de cerb!
Mai nu cred, dar el se-ntoarce
}nd[r[t, cu pasul lung.
Ei pornesc cu pa=i de l`n[
Dup[el, =i]l ajung.

* * *

Panaite-ntins pe-o parte
Sta cu pu=ca dup[spate.

}n desi= b[ie\ii-a=teapt[,
Iar Iftime se]ndreapt[
Singur, cu mi=c[ri ferite —
S[nu-l simt[Panaite —
+i c-un salt, pe pu=c[, m`na
Dintr-o dat[s-a]nfipt.
Panaite,-n fa\a pu=tii
A s[rit]n sus ca fript.

— Stai a=a! El st[; Iftime,
Cine =tie, poate trage.
Vin atunci buluc b[ie\ii
Cu lucioasele baltage.
}i prive=te crunt banditul,
}ns[n-are cum s[scape
C[Iftime are pu=c[
}nc[rcat[=i-i aproape,
Iar Cordun c-o sfoar[ud[
Fedele= l-a cetluit.

S-au urcat]n car cu to\ii
+i de vale au pornit.

St[cu pu=ca-n m`ini Iftime,
Iar Cordun f[r[de grai,
Prin p[durea]ntomnat[,
D[arar cu biciu-n cai,

Iar Iftime]l prive=te
+i astfel le poveste=te:
„M[i b[ie\i, am fost eu slug[
+i-am dormit cu boii-n grajd —
C[p[t`i, o buturug[,
+i-nveli= aveam tala=.
Boii m[primeau s[dorm —
+ti\i c[boii-s bl`nde vite —
Boii m[-nc[lzeau]n somn,
Dar st[p`nul Panaite
M[-nc[lzea]n somn c-un par,
Diminea\a, ca s[-i ar.
M[hr[nea cu ghionturi grele,
Ca s[-i ar cele v`lcele;
+i]n loc de zeghe-n spate, —
Ca s[-i ar c`t nu puteam —
V`n[t[i =i v`lci umflate
De la b`ta lui aveam.“

* * *

Azi Cordun mai are blana
Aninat[ ]ntr-un cui
+i-o prive=te dus pe g`nduri
C`nd bat ploile g[lbui...
Toamna-i prins[-n dans cu v`ntul,
Lui Cordun i-s ochii plini
De frunzare =i lumini...
}ntristat, dar cald i-i g`ndul...

— Vezi tu, pui de cerb, spre sate
}n cur`nd au s[se lase

Aduc`nd mireasma st`nii
Turmele cu oi mi\oase.
Ne-om uita =i noi, =i al\ii —
Cum cu dang[t se coboar[, —
+i-om visa cu ochii-n p`cl[
La o alt[prim[var[...
Pui de cerb,
Pui orfan,
Prip[=it sub un mesteac[n
+i adus]ntr-un suman,
Amintirea ta m[doare
F[r[seam[n =i-am s[scriu
C`te am v[zut =i =tiu.
Ce-am v[zut noi]mpreun[
Pe la st`n[, prin livezi;
+i prin =coal[, =i pe c`mpuri
Ce-ai mai fi putut s[vezi.

Amintirea ta prin toamn[
Trece trist[pe sub geam
+i-mi aprinde-n suflet ura,
Ura care n-o =tiam!

Tez[la limba rom`n[

Ia=i, clasa a X-a B
8 noiembrie 1951

M-am suit]ntr-o zi pe culmea]nalt[a Bursunarului care-=i sume\ea creasta]n spatele casei mele, care gemea sub povara om[tului de pe acoperi=. Iarna]=i sticlea podoaba licuricilor de ghea\[, care]mbr[cau]ntr-o lumin[dulce =i bun[toat[valea. Mergeam la deal. Sub gurguiele opincilor, fulgii tari scr`=neau ca z[vorul... Ger, =i o frumuse\e]nghe\at[, ca dintr-o \ar[a basmelor.

Am ajuns]n v`rf. Ienuperi cu ace ascu\ite =i bobi\e sinilii se cl[tinau, sc`nteind... V`ntul aducea din vale tr`mbe de miroase dulci de fum.

Ochii]n jur; pe dealurile ce se vedeau]n zare, lucrau \apinarii... vuiau loviturile topoarelor... oamenii se z[reau departe, ca gr[un\ele de nisip... Dar sufletul meu]i sim\ea mari =i apropia\i, cioplind butucii =i viitorul \[rii...

Cad topoarele; parc[ar c`nta... aerul tremur[ =i v`ntul vuie=te undeva,]n[bu=it de pieli\a sc`nteioas[ de ghea\[. +i satul, cu sutele de ferestre ]nsorite =i acoperi=uri albe, lumineaz[ inima... Deasupra mea, ]=i resfir[ crengile horbotuite fagul sub care scriam stihuri ast[ var[. E un fag b[tr`n. Scoar\a lui e]nsemnat[ad`nc cu negrul tr[snetului. Pe ea sunt scrijelate nume... multe nume. De zeci de ani, ]n zi de s[rb[toare veneau aici fl[c[ii cu cos`nzenele... +i scoar\a pietroas[mai primea]nc[un nume...

Dar c`te nu spune fagul,]n aceste ceasuri iernatice, pe la toac[. Eu]i ascult murmurul molcom cu luciri de clopo\ei

]nghe\a\i =i inima mi se umple de poveste... Sub fagul [sta am crescut, una cu satul, parte din sat...

... C`t am stat pe g`nduri? Mult, cred. A]nceput s[se]nsereze. Acum, ies iepurii ca s[road[tulpinele tinere din livez-ile gospodarilor.

Parc[se aude c`ntec... Da, c`nt[oamenii, \apinarii. E ulti-ma norm[a [stui an,]mplinit[. C`ntecul coboar[spre sat,]nso\it de f[clii de r[=in[, ce par ni=te licurici iernatici.

Acu=i, fl[c[ii or s[ias[cu tobele, preg[tindu-se de s[rb[-toarea Anului nou. O s[h[r\uiasc[javrele pe sub por\i =i or s[chiuiasc[. +i fetele vor sta]nfiorate dup[perdele, privindu-i cu ochi mari =i tremur[tori. C[ci tinere\ea]n satul meu e st[p`n[. }mi vin ]n minte versurile ce le-am scris c`ndva:

Seara]=i i\ise stele m[runte.
Str[lucind z[pada; cerul siniliu,
Fo=nete u=oare, umbre moi pe munte
+i izvoru-n vale-n susur argintiu.
Galben[ca mierea, luna le-nfioar[
}n om[tul aspru bat doi pa=i]ncet
Pa=ii mei,]n sear[, molcum se coboar[
Pe costi=a alb[, plin[de br[det...

Pe cer, se]nv[lm[=esc nourii. Luna p[le=te =i la lumina ei slab[se rotesc fulgi mari, gata s[cad[pe gene.

Vuiesc tobele. E timp s[cobor, c[ci]n codri prind s[-=i sloboad[urletele lor s[lbatice lupii...

Valea e larg[, spicele z[pezii alunec[. Cred c[m-a nimerit bine, bine detot, gerul.

Dinspre sat, vine miros de carne pr[jit[; se apropie ziua cea mai t`n[r[ din anul viitor. Satul luce=te ca o mie de lum`n[ri. Clopo\eii caprelor =i tobele feciorilor sun[, fulgii cad. }n cas[trebuie s[fie cald, patul moale, c[r\ile a=ezate frumos pe poli\[. M`ndr[via\[.

Cam la asta m-am g`ndit eu, ]n ora de limb[ rom`n[, la tez[. Aici,]n Ia=i, nu a nins. Poate de aceea mi-au p[rut a=a de frumoase amintirile.

Hei, amintirile =i oamenii. Bre, oameni, am un sat minunat =i o \ar[la fel. La noi, ning fulgii ca beteala =i se]mbujoreaz[obrajii fetelor ca trandafirii. La noi tinere\ea e minunat[. Dar nu =tiu cum, o vreau =i mai frumoas[=i lupt cu ce pot, pentru prop[=irea tinere\ii noastre.

Carton

Ca =i redactorului postului de radio, mi se pare =i mie plin[de interes tentativa de a culege din ciocul peni\ei]nsu=i a autorului aprecieri critice asupra produc\iilor sale.

M[=tiu un spirit foarte dialectic; vinul =i apa, de pild[, sunt puncte opuse, dar organice, ale spiralei pe care, urc`ndu-m[,]mi consum existen\a.

Soborul de versuri, ap[rut recent sub titlul *Primele iubiri*, s-a compus urm[rind cele trei trepte ale cunoa=terii dialectice:

— Treapta]nt`ia, senzorial[, a fost cea mai grea. Am tr[it haosul chinurilor al anilor ce au urmat Eliber[rii. Eram un copil, aproape un adolescent precoce. Seceta dansase sub ochii mei cu t[lpile ei de foc, ]mi c`ntase sf`=ietoare melodii cu buzele tr[znite de foame. [...] „De cel ce-am fost atunci, azi m[desparte / Ceva ca un troian ori ca un nor...“ Treapta a doua nu sosise]nc[.

— Treapta a doua, a generaliz[rii, a limpezirii a= zice, s-a conturat]n timpul studiilor mele la =coala de literatur[, deschis[de Uniunea Scriitorilor. Dogmatismul, birocratismul,

necinstea, iat[ni=te scorpii care circulau cu violen\[pe atunci]n domeniile fragede ale tinerei noastre literaturi.

M-au bucurat unele succese ale mele, am avut]ns[=i mult de suferit. Dar nu m-am]nchinat cum, vai, au f[cut-o unii colegi, nemerniciei. Poate am gre=it fiind prea exclusivist. Dar aceasta e alt soi de gre=eal[. Atunci am scris aceste *Prime iubiri*.

— Treapta a treia abia urmeaz[. Despre asta nu voi vorbi acum; prefer s[notez c`teva considera\ii pentru viitor.

Cartea care mi-a ap[rut este rodul unei experien\e mai vechi. Lucrez acum un nou volum, *Lupta cu iner\ia*,]n care vederile mele ideologice s-au maturizat. Pe l`ng[ contempla\iile umaniste, ]n numele c[rora lupt, ]n acest nou stoc de poezii se va ivi mult mai ascu\it t[i=ul polemic, ]ndreptat ]mpotriva viciilor care fr`neaz[progresul. Evident, birocratizarea =i sinuciderea etic[formeaz[ ]nt`iele mele \inte. }n aceast[direc\ie depun un nou fanatism, mai pu\in juvenil.

19 decembrie 1955

Discu\ie]ntre tineri. Pe marginea controversei despre spiritul modern

Am citit]n „Via\a rom`neasc[“, m[rturisesc, cu pl[cere, un articol semnat de L. Raicu =i]mp[r\it pe dou[numere, asupra unor probleme ale nuvelisticii actuale. Am g[sit acolo idei pe care nu le-am]mp[rt[=it, am g[sit altele care mi-au solicitat adeziunea —]n orice caz, m-au impresionat analizele fine, p[trunz[toare, purt`nd aproape totdeauna pecetea adev[rului. Nu m-a mirat discu\ia pe care au purtat-o apoi consecutiv]n „Gazeta literar[“ doi tineri colegi, D. Carab[\ =i H. Zalis.

L. Raicu, mobil =i pasionat, subtil =i t[ios,]nzestrat cu mult[fantezie critic[, uneori deformant[, provoac[, prin interven\iile sale, dispute tari[1]. Calitate aleas[=i cusur totodat[, dac[ne g`ndim la lini=tea noastr[ sufleteasc[. [...] +i ]n poezia liric[ ]nt`lnim aceea=i varietate; iar pentru a ne mi=ca foarte familiar, s[lu[m cele mai la]ndem`n[ exemple. Bacovia este monocord, emo\iile lui se impun prin revenire =i ap[sare obsesiv[, sufletul lui penduleaz[ ]ntre puritatea muncitorilor =i declinul unei lumi vechi, a c[rei c[dere apropiat[ ]i provoac[ nevroze =i ]i scoate accente funebre, c`nd obosite, c`nd sarcastice, demonice. Mult mai complex, ca un arici cu nenum[rate =i ascu\ite direc\ii suflete=ti, Arghezi se mi=c[ pe alte c[r[ri. Vede =i el infernul uman al timpului s[u =i-l prezint[ spre zguduita emo\ie a cititorului, dar f[r[ lamenta\ii, ]nsenin`ndu-=i verbul cu culori. Erotica sa, necunosc`nd sensibilit[\ile maladive ale celuilalt, posed[ altele, superioare cred. }ntr-o prim[ etap[, inhibi\ia ca arm[ deloc lipsit[ de b[rb[\ie: „Nu, m`n[stra=nic, timpul mi-l sparge cu potcoava“, ci dimpotriv[. Sau comp[timirea contemplativ[, cu dezv[luirea aceluia=i infern]n *Inscrip\ie pe un portret*, de pild[. Apoi, minunatele c`ntece de logodn[=i nunt[, de dragoste]mp[cat[=i senzual[, de echilibru uman, de fericire.

+i]n expresie, de deosebire! Bacovia picteaz[ ]n c`teva culori tragice, c`nt[din c`teva instrumente surde, monotone, c`teva ad`ncimi de suflet]ntunecat. }n versurile lui Arghezi treci printr-o singur[virgul[de la infern la paradis sau la locul

---

[1] Este vorba de articolele: Lucian Raicu, *Aspecte noi]n nuvelistica noastr[*, „Via\a rom`neasc[“, an. IX, nr. 5, mai 1956, p. 184—198 =i nr. 6, iunie 1956, p. 253—263; D. Carab[\, *Ce este spiritul modern*, „Gazeta literar[“, an. III, nr. 32 (126), 9 august 1956, p. 5; H. Zalis, *Spiritul modern — o realitate estetic[*, „Gazeta literar[“, an. III, nr. 33 (127), 16 august 1956, p. 4 (n. ed.).

nostalgic]n a c[rui perdea sub\ire „]=i petrece steaua acul“. Arghezi ne place mai mult, pe scara valorilor cred c[st[mult mai sus, dar am`ndoi poe\ii sunt, la fel, moderni.

Ce vor s[spun[toate acestea? C[exist[un haos din care nu putem ie=i? C[orice este]n egal[m[sur[modern? Versurile lui Arghezi, Bacovia, Blaga etc. se deosebesc, totu=i,]n general prin caracterul lor modern =i]n particular prin]nalta lor valoare, de produc\iile de felul acelor pe care, vai, le gusta =i le elogia N. Iorga.

}nseamn[c[trebuie puse]n discu\ie jaloane mult mai largi.

}n primul r`nd nomina\ia de „modern“ nu afecteaz[ prin sine valoarea organic[ a unei opere de art[. Oh, se aduc at`tea elogii fixate prin no\iuni at`t de contradictorii! Admir[m deopotriv[*Bucolicele* lui Virgil (Zarifopol le contesta) pentru calmul lor pastoral, suflete=te arhaic, =i violen\a modern[a unui Villon, torturat de lumea]nconjur[toare dar mai ales de cea interioar[. [...] Tolstoi =i Dostoievski — dou[formule contrarii (umanistul angelic =i]ngerul c[zut) —]mpart admira\ia aceluia=i cititor, deplas`nd-o c`nd]ntr-o parte, c`nd]n cealalt[.

Revenind la contribu\ia polemic[a lui H. Zalis, manifestez bucuros pentru ideea c[artele, reflect`nd realitatea, suport[ toate influen\ele mijlocite =i nemijlocite ale transform[rilor ]nnoitoare, aceasta lucr`nd la conferirea modernit[\ii lor, a artelor. Artistul modern trebuie s[\in[seama, nu poate s[nu \in[seama de toate tezele filosofice, sociale =i estetice noi, deliber`nd asupra lor cu mijloace adecvate, inspir`ndu-le sau resping`ndu-le prin operele vii pe care le compune. [...]

Cunoa=terea realit[\ilor celor mai noi =i a ideilor inspirate din ele nu este]ns[dec`t un prim pas. Caracterul de modernitate permanent[ al lui Baudelaire nu este imprimat de faptul c[, de pild[, acesta a c`ntat becul electric la numai un an sau

doi dup[ce acesta lumina pe bulevardele Parisului. Mi se pare chiar c[cineva i-o luase]nainte, marele poet nefiind]nt`iul c`nt[re\ al luminii f[r[combustie, ci descoperirea unor noi regiuni suflete=ti, aflarea unor rezonan\e, speciale, rafinarea maxim[a mijloacelor artistice =i totul]ntr-o manier[sprinten spiritual[, de lupt[cu iner\ia materiei, a g`ndirii =i a cuvintelor — aceste]nd[r[tnice slujitoare ale Poetului.

+i Maiakovski! Citindu-l pe Bedn`i, l-am ]n\eles pe Maiakovski. Unul torturat de temni\[ =i de futurism, plictisit de am`ndou[, dar p[str`ndu-le izul pe cerul gurii, arunc[ sentin\e ]ngrozitoare sau se bucur[ cu juvenilitatea unui imberb. Tehnic[ aparent „à la Mallarmé“, de fapt punctua\ie grafic[ a ideilor, nu neap[rat necesar[, dar democratic[. Nu b[d[ran, ci masiv. Iar Bedn`i! Armonica bietului Demian (Bednovo Demiana) c`nt[ guraliv ]ntr-o mole=eal[ verbal[ speriat[ inabil de invectiv[ sau de patos st`ngaci. Maiakovski, da, este inovator]n imagini, impertinent]n silogisme, revolu\ionar care are capacitatea de a se exterioriza, virtute a poetului major. Liric vorbind, bucuriile]i provoac[delicii asem[n[toare alcoolului, iar dezam[girea gloan\e]n t`mpl[. +i este, prin aceasta, mare.

+i]n poezia epic[lucrurile stau la fel. Marin Preda c`nd scrie *Morome\ii* ]=i v[de=te apartenen\a politic[ prin felul de a vedea teoretic situa\ia satului rom`nesc]nainte de r[zboi =i calea predestinat[a gospod[riei individuale. Dar ceva asem[n[tor mai f[cuser[=i al\ii]naintea lui, =i meritul poetului epic ar fi fost infim, dac[n-ar fi existat acea viziune epic[impresionabil[, acea putere de analiz[introspectiv[a unor personaje particulare, proprii lui Marin Preda.

De mii de ani oamenii]=i exploateaz[interioarele suflete=ti, f[r[a =i le fi epuizat, pentru c[pe m[sur[ce se descoper[, se

construiesc altele sau se modific[cele deja cercetate. Pasiunea aceasta a curiozit[\ii, iat[un semn valabil al modernit[\ii.[...]

}nchei aceste r`nduri poate haotice =i, ]n orice caz, f[r[ preten\ia definitivit[\ii, apel`nd la o lupt[nedogmatic[ ]mpotriva dogmatismului.

„Florile p[m`ntului“

Florile p[m`ntului[1], probabil element component al frescei vaste deschise de romanul *Descul*, este o carte care a p[rut unora a nu se]ncadra]n nici un gen literar, constituind un fericit amestec de toate cele.

De fapt, avem de-a face cu o povestire av`ndu-=i ca erou autorul ]nsu=i =i evoc`nd vremuri]ntunecate, de mult petrecute. [...]

Substan\a acestei povestiri se]ncheag[din prezentarea unui lung monolog interior, comunicat rareori]n afar[, care oscileaz[ ]ntre triste\e =i]mpiepto=are,]ntre reverie =i exaltare. Unii,]n=ela\i de stilul colorat, bine ritmat =i cu deosebit[for\[verbal[, de patetismul]nfiorat al frazei, fugind de clasific[ri, au clasificat totu=i: poem]n proz[. }ntr-adev[r, pasajele de bun[poezie]n proz[nu sunt rare, dar cartea, privit[ ]n ansamblu, e altceva. Este aici o autoanalizare dup[metoda general[proustian[, dar elimin`nd mai strict am[nuntele neimportante (p[str`nd totu=i unele), o autoanalizare realist[ ]n ultim[instan\[. Ceea ce marcheaz[un element al personalit[\ii artis-

---

[1] Pentru o posibil[datare a acestor]nsemn[ri r[mase inedite p`n[ ]n anul 1971, men\ion[m c[ ]n caseta tipografic[ a volumului *Florile p[m`ntului* se precizeaz[: bun de tipar — 4 octombrie 1954 (n. ed.).

tice a autorului este bogatul, uneori haoticul colocviu purtat]ntre g`ndurile eroului, colocviu prilejuit de impresii =i sugestii ale celorlal\i eroi, dar p[str`ndu-se pentru sine]n marea majoritate.[...] Din context nu afl[m cu cine converseaz[Darie. De obicei =tim c[el converseaz[cu propriile g`nduri. Dar nu putem sus\ine cu t[rie c[ totu=i n-a conversat cu cineva dintre tovar[=ii de drum. Exist[ ]ntre noi =i text o u=oar[ perdea difuz[ care evoc[ dep[rtarea timpului ]n care s-au ]nt`mplat faptele. Dealtfel nici nu ne intereseaz[dac[Darie a conversat sau nu cu cineva. Important[este starea lui de spirit, concluziile pe care el]n sf`r=it le trage. Penru c[ eroii care-l ]nconjoar[ n-au nici ei alt[ importan\[ ]n concep\ia c[r\ii dec`t]n m[sura]n care]nlesnesc consumarea procesului de g`ndire al eroului principal.

De=i profilul literar al lui Zaharia Stancu este cu totul diferit de profilul literar al lui Ion Creang[, vom]ncerca aici o paralel[pentru a fixa mai bine unele momente. De fapt, exist[un punct de contact: at`t marele clasic, c`t =i povestitorul contemporan nareaz[cu predilec\ie „]nt`mpl[ri din copil[rie“, fapte tr[ite sau imaginate ca tr[ite cu mul\i ani]nainte.

Ion Creang[ ]=i poveste=te copil[ria cu]ng[duin\a matur[=i sf[toas[fa\[de toate ghidu=iile, poznele =i ispr[vile pe care le f[cea alt[dat[. [...] Dar am[nuntele =i psihologia copilului sunt exacte, rememor`ndu-ne mai toate datele esen\iale ale copil[riei noastre. [...]Aici sunt distincte — emo\ia povestitorului =i psihologia copilului de care primul se]nduio=eaz[=i face haz.

La Zaharia Stancu aceste dou[elemente se contopesc f[r[putin\[de distingere separat[. Mai mult, Darie este pus s[g`ndeasc[ a=a cum g`nde=te azi autorul, lui Darie i se atribuie sentimente pe care azi le-ar avea, pus]n acelea=i ipostaze. Aces-

ta este un fel de a face lucrurile care poate duce la rezultate sup[r[toare, neverosimile. Nu este cazul c[r\ii de care vorbim. De fapt, ca s-o spunem direct, cartea nu poveste=te ce i s-a]nt`mplat lui Darie, ci poveste=te cum Darie, omul matur, ]=i aminte=te ]nt`mpl[rile prin care a trecut. El poate face aceasta]n mai multe feluri —]n felul ilustrat de Creang[, sau]n felul]n care o =i face, ad[ug`nd o nou[ cantitate de emo\ie ]nt`mpl[rilor vechi =i fuzion`nd-o. Nu mai ad[ug[m c[mai pot exista =i alte moduri.

Proced`nd astfel, Zaharia Stancu realizeaz[pagini de o deosebit[frumuse\e. [...]

Evident, aici intr[ ]n vigoare =i legile poeziei, iar unitatea despre care am vorbit mai sus creeaz[efecte de un dramatism considerabil.

Totu=i,]n acest aliaj sunt posibile =i impurit[\i pe care le vom supune discu\iei.

Autorul]mpinge uneori lucrurile prea departe. Dac[este binevoit[discreta =i difuza contopire a sentimentelor autorului cu ale eroului, nu se]nt`mpl[ acela=i lucru c`nd autorul]i atribuie eroului *]n mod* epic cultura sa, cu indica\ii precise =i uneori neverosimile. Pentru un copil de \[ran, fie el umblat oarecum prin lume, pentru mediul ambiant, Darie este un erudit. Darie are no\iuni largi de filosofie, istorie, astronomie, distinge semnifica\ia evenimentelor din Rusia lui 1917, „a citit]ntr-o carte italieneasc[despre...“, distinge dup[indica\iile vagi ale numelor de pe crucile unui cimitir german ob`r=ii sociale =i na\ionale, mai mult, este capabil s[reconstituiasc[cu fine\e, dup[acelea=i nume scrise pe cruci, psihologia unui hughenot, a unui negustor german, a unui scriitor „copil teribil al acestui secol“. Credem c[de data aceasta e exagerat. Dealtfel, aceste

exager[ri sunt grupate]n scena contempl[rii cimitirului german =i r[sp`ndite cu mai mult[ motivare ]n alte c`teva locuri. Dar, chiar atenuate de patosul liric al frazei, ele =ocheaz[nepl[cut.

Rezum`nd aceste c`teva observa\ii, g[sim elementele unui profil literar. Milit`nd]mpotriva exploat[rii,]mpotriva r[zboiului, Zaharia Stancu face aceasta ca un romantic.

Obiectele — iarba, casele, apa Dun[rii — trezesc viziuni grandioase, nasc umbrele trecutului istoric care se]nv[lm[=esc]n b[t[lii. Natura provoac[sentimente extreme — leag[n[eroul]n largile sale bra\e de vegeta\ie =i de roci sau i se arat[ostil[, refuz`ndu-i frumuse\ile, pref[c`ndu-=i-le]n obsesii =i chin. Compozi\ia povestirii are dispropor\ii impresionante, caracteristice romanticului, =i de aici =i inerentele impurit[\i. Peisajul este pictat cu tr[s[turi largi, nep[str`ndu-se dec`t marile mase de culori, iar am[nuntele rare c[p[t`ndu-=i prin aceasta o =i mai mare for\[ pictural[. Sentimentele izbucnesc abrupt, mai ]nt`i]ndelung re\inute, de parc[autorul suspecteaz[=i c`nt[re=te orice element care i-ar putea trezi vreun efect. De=i pare ciudat, =i aceast[ din urm[ tr[s[tur[ este romantic[, exprim`nd o extrem[.

Sper[m c[*Florile p[m`ntului* sunt un capitol din ]ndelung a=teptata continuare a romanului *Descul\*, at`t de citit =i pre\uit de c[tre cele mai largi cercuri ale poporului nostru.

Dintr-un caiet de]nsemn[ri

}n poezia mea ve\i intra ca]ntr-un sat de munte: ve\i vedea]nt`i „neobi=nuitul“. Ve\i remarca frumuse\ea s[lbatic[a locurilor; iarna ve\i sim\i]n n[ri miros de lupi =i de fum; vara,

miros de f`n =i de r[=in[ — totul ]mbibat cu ceva care aduce a sudoare =i a p[m`nt — p[m`nt ad`nc. Ve\i privi luna mare, familiar[=i apropiat[de cerul nostru nefiresc de senin, ve\i asculta toate pove=tile cu stafii =i strigoi precum =i]mpu=c[turile ce mai vuiesc r[zle\ ]ntre mun\i.

Ve\i afla despre fl[c[ii no=tri c[-s voinici ca brazii sau unii becisnici ca tufa.

Despre fetele noastre c[-s ca florile — de cicoare sau de cucut[.

Dar pe]ncetul totul va prinde contur =i dup[mai]ndelungat[convie\uire ve\i intra]n firea ad`nc[ a vie\ii poeziei mele, ca ]n ad`ncul vie\ii p[tima=e a unui sat de munte.

Fragment]n proz[...

M[aflu cufundat]n mine, la mare ad`ncime. Afar[se aude numai murmurul acesta ritmic, filtrat prin straturile dese str[b[tute, dar aici glasul meu r[sun[puternic, ame\indu-mi timpanele; totu=i la voi nu ajunge murmurul acesta ritmic, filtrat prin straturile dese str[b[tute.

Asculta\i-mi vorbele acestea, ecourile care au ajuns p`n[ la voi. C`nd m[voi fi ridicat afar[,]n lumea terestr[de sus,]n lumina solar[, eu poate le voi fi uitat; asculta\i-mi vorbele acestea, ecourile care au ajuns la voi, ca s[mi le reaminti\i.

Vorbele mele se amplific[ori se sparg de cupola cerului meu. }mi port pa=ii pe c`mpurile mele, prin p[durile b[tr`ne mo=tenite din str[buni =i pe l`ng[ complicatele construc\ii pe care le-am z[mislit cu trud[ de cur`nd. Fra\ii mei, oameni, vibra\iile voastre r[zbat p`n[aici =i se]ncheag[aici

]ntr-o simfonie frumoas[=i eu m[aflu aici ca s[v[ ]n\eleg c`t mai bine.

Dar un popor]nv[lm[=it de umbre =i de vedenii =i apari\ii]ncarnate se zbucium[chinuitor =i-ncerc s[lini=tesc o clip[mul\imea lor t[l[zuit[=i s[le cer s[fac[pace =i s[a=eze pace]n]mp[r[\ia mea.

Pentru ca s[v[pot auzi mai bine pe voi, pentru ca sufletul meu s[guste netulburat farmecul sufletelor voastre.

APRECIERI

Avea ceva de miel =i de ied, =i de m`nz, ]ntr-o prim[var[ pe o paji=te verde, c`nd]n aceste viet[\i miracolul vie\ii reizbucne=te cu at`ta gra\ie, ]nc`t]\i vine s[le m`ng`i, s[le iei]n bra\e =i s[le s[ru\i pe botul moale =i umed]n care se adun[=i e palpabil misterul materiei]nsufle\ite, al universului uria= =i b[tr`n, ]ncep`nd s[respire =i s[devin[fragil =i ginga=. Avea ceva de fir de iarb[care,]n timp ce]n jur uria=e for\e se ciocnesc, cre=te firesc =i simplu =i f[r[team[, sigur pe pactul dintre el =i soare; =i,]n adev[r, mai mult dec`t alte luxuriante specii, treze=te senza\ia =i emo\ia vie\ii, fiind luat drept simbol al ei de copilul cu ochii cumin\i uimi\i, de omul con=tient, de poet, de pictor =i de filosof. Era un pui de om cu totul =i cu totul fermec[tor, ginga= =i fragil, =i n[zdr[van, =i]l iubeam =i]mi era drag, =i]n at`tea r`nduri mi-a venit s[-l s[rut pe botul lui de vi\el,]n care mai str[uia mirosul de lapte. Mai mult dec`t pe oricare altul dintre cei de seama lui l-am sim\it, printre mineralele lumii, =i printre at`\ia al\i oameni de c`l\i =i de lemn, ca pe o f[ptur[vie, cald[=i respir`nd, av`nd nevoie s[m[n`nce =i s[doarm[, =i carnea =i s`ngele meu erau solidare cu carnea =i s`ngele lui, =i]l iubeam =i]mi era drag, biologice=te drag, ca propriul meu copil. +i l-a strivit un tramvai. Iar vestea mor\ii lui m-a zguduit, mi s-a p[rut revolt[toare =i inadmisibil[, =i c`nd a trebuit s[o accept ca pe o realitate, am suferit atroce, ca =i cum a= fi aflat c[a murit propriul meu copil. Dar pentru c[nu era copilul meu, ci al]ntregii \[ri,]mi ridic obrazul s[pl`ng,]n fa\a]ntregii \[ri, o lacrim[mare =i grea pentru pierderea pe care o sufer[ ]n ceasul acesta poezia noastr[. Am sentimentul, am certitudinea, dezn[dejdea =i revolta c[ ]n Nicolae Labi= destinul a strivit pe cel care ar fi putut fi marele poet al genera\iei sale. }n inima mea, suferin\a mor\ii lui va fi pururi al[turi de suferin\a adus[de pierderea timpurie sau tragic[a at`tor fii]nzestra\i =i neferici\i ai poporului nostru. Moartea acestui poet de

dou[zeci de ani nu m[va durea niciodat[mai pu\in ca moartea lui Eminescu sau Luchian, tot astfel cum s-a]nt`mplat cu moartea lui Bob Bulgaru sau Magdei Isanos, =i ori de c`te ori mi-o voi aduce aminte voi fi]ncercat de imense p[reri de r[u =i de sentimentul unei pierderi ireparabile. [...] Acel ied ginga= =i n[zdr[van, dup[care toat[via\a au s[m[doar[bra\ele c[a intrat]n neant, a fost dup[felul de a sim\i al inimii mele — *Poet:*]nc[rcat p`n[ ]n v`rful unghiilor de mesajul, ritmul =i lumina poeziei, a=a cum cochilia scoicii e]nc[rcat[de vuietul m[rii. Dar]n c`ntecul lui Labi= era investit cu valen\ele poeziei un lucru ceva mai nuan\at =i mai aproape de oameni ]n general =i de rom`ni mai cu seam[dec`t fo=netul m[rii, =i anume acela al p[durii. Amintirea — extrem de ]ndep[rtat[ — a plajelor primordiale se ive=te mai rar, pe treapta nostalgiilor cosmice, dar amintirea p[durii e ]nc[ foarte vie =i alc[tuie=te una din componentele sufletului rom`nesc colectiv. P[durea, puternic[, b[tr`n[ =i protectoare, =i ]n acela=i timp plin[ de infinite ging[=ii, a fost leag[nul poporului rom`n =i, cu toate c[au trecut o mie de ani de atunci, lucrul acesta nu se uit[. P[durile Moldovei mai ales par a-=i prelungi]n mod deosebit ecoul]n sufletul celor ai c[ror str[mo=i le-au ascultat, timp de genera\ii =i de veacuri, fream[tul. Nicolae Labi= a fost un pui de om, cu sufletul =i]nf[\i=area unui pui de c[prioar[din p[durile Moldovei, deschiz`nd asupra lumii ochii mari, catifela\i, de o cutremur[toare ging[=ie =i naivitate. Din uimirea, spaima =i bucuria acestei fragile viet[\i a p[durii venea prospe\imea versurilor =i ne]nchipuit de argintata lor sonoritate. Dar pentru ca nu cumva cei ce l-au citit s[-=i fac[o imagine atemporal[=i anacronic[, voi spune c[Labi= a fost un poet al acestei vremi pe cerul c[reia se]ncruci=eaz[, uneori cu vuiet mare, at`tea uria=e fluvii, =i ]n care chiar st[rile intime, ca triste\ea =i melancolia, devin incomensurabile. }n versurile lui am ]nt`lnit, pe un alt meridian =i]n alt cadru dec`t acela al stepei ruse, sensibilitatea modern[, infinit nostalgic[ =i dureros acut[, din lirica lui Esenin, poetul adorat de milioane de cititori. +i am mai ]nt`lnit felul spontan savant de a al[tura =i ritma cuvintele al lui Rimbaud, acel orgoliu natural =i suveran al copilului-poet de geniu desf[=ur`nd pe m[rile lumii p`nzele faimosului *Bateau-ivre:* „J'ai heurté, savez-vous? d'incroyables Florides“...[...] Dup[tributul de s`nge =i de suferin\e pe care p[m`nturile =i oamenii \[rii noastre l-au pl[tit r[zboiului tulbur[tor de min\i =i istovitor de suflete, apari\ia unui poet ca

Nicolae Labi=, mai ales dup[ce poezia trecuse prin canoanele esteticii dogmatice, at`t de funest[ spiritelor creatoare, apari\ia unui asemenea poet, original, inspirat =i sever cu sine ]nsu=i, ne d[dea dreptul s[ ne bucur[m =i s[ n[d[jduim. Dar, vai, iedul ginga= al celei mai noi poezii rom`ne=ti a fost strivit =i nu-=i va mai]ncorda niciodat[lira. M`nzul n[zdr[van a murit, pe c`nd era ne]nchipuit de fraged, l[s`nd ]n urma lui un gol dureros. A ne g`ndi acum unde ar fi putut s[duc[drumul lui Labi=, abia]nceput,]nseamn[a sim\i ce incomensurabil[=tirbire, =i cu neputin\[de precizat ca form[, a suferit ceea ce va fi profilul poeziei rom`ne=ti ]ntre anii 1950 =i 2000. }n adev[r, unde ar fi ajuns acest poet at`t de plin de harul poeziei =i cum s-ar fi sculptat]ntreaga lui statur[ ]n cea de a doua jum[tate a secolului XX, care ieri]nc[ ]i st[tea cu toat[durata ei]n fa\[? Mintea se]ntreab[, inima s`nger[ =i ochii pl`ng la morm`ntul prea timpuriu al unui b[iat care putea fi un luceaf[r al poeziei rom`ne=ti =i n-a fost dec`t un astru ce abia r[s[rise, nou =i ciudat, =i plin de imense promisiuni, =i asupra c[ruia repede au n[v[lit norii negri ai mor\ii. Cine se va ridica ]n locul lui pe un cer ce are at`ta nevoie de luceferi?

Geo BOGZA, *Pl`ng Poetul*,]n „Contemporanul“, nr. 52 (534), 28 decembrie 1956, p. 3.

O experien\[destul de lung[m-a]ncredin\at c[foarte mul\i poe\i tineri, surprinz`nd la ]nceput prin o anumit[ exuberan\[ liric[, nu-=i \in mai t`rziu f[g[duiala =i nu rareori dispar de pe firmamentul poeziei ca =i osteni\i,]nainte chiar ca noi s[ne fi pierdut speran\a. Dealtfel, p[rerea mea r[m`ne c[ poezia este o oper[ a maturit[\ii, de=i ]n privin\a aceasta v`rsta]mplinirii variaz[de la individ la individ. Poetul matur este ca un interpret la pianoforte care, st[p`nind at`t de bine instrumentul, ajunge la acea lesniciune =i simplicitate prin care emo\ia se exprim[cu o rafinat[ingenuitate. Desigur c[aceast[observa\ie nu poate avea un caracter absolut. }ntruc`t ]l prive=te pe Labi=, t`n[r poet, pe care un accident nefericit l-a f[cut s[piar[la 21 de ani, eu nici nu m[ ]ntreb ce ar fi devenit dac[tr[ia, pentru c[ ]l consider un poet pe deplin exprimat, de la care au r[mas c`teva poeme ]nc`nt[toare, pe care istoria literaturii noastre nu le poate trece cu vederea. Iat[un prilej pentru un estet s[se]ntrebe din nou ce este poezia, ca art[, f[r[ ]ndoial[, c[ci problema cealalt[a func\iei ei prin oglindire este pentru noi

definitiv rezolvat[. Din acest ultim punct de vedere, N. Labi= a evocat ororile r[zboiului, copil[ria s[rac[, foametea, pe tat[l […], p[durile natale]n care v`n[torul ]=i caut[ din penurie hrana. […] Ce este poezia, ]ntreb din nou? Lumea lui N. Labi= nu este inedit[. P[durile, cerbii, cinegetica au fost c`ntate =i de al\ii =i pot s[par[conven\ionale ca =i Pegasul pe care ilustratorul l-a pus pe coperta culegerii *Primele iubiri*. Poetul este descriptiv =i narativ cu abunden\[ ]ntr-o fraz[de esen\a prozei, nu, fire=te, lipsit[de metafore. Farmecul provine din senza\ia puternic[de materie, cuvintele sunt carnale ca fructele, poetul pare]n permanen\[vr[jit de univers. […] Nu-i vorba]ns[de nici vreo facultate plastic[deosebit[, nici de o excep\ie]n domeniul senzorial. Avem de-a face cu un adev[rat poet a c[rui fraz[, chiar discursiv[, c`nt[cu o sonoritate excep\ional[=i care acord[lumii de toate zilele a patra dimensiune: semnifica\ia liric[. […] }n *Lupta cu iner\ia* sunt proiecte de compozi\ie de tip dantesc =i poeme mai scurte]n care,]n urma lecturilor, poetul]ncearc[o ingenuitate nou[, de ordinul inefabilului oarecum premeditat, dup[formula Hölderlin. […] Dar poetul a r[mas]n general la nevinov[\ia sa fireasc[, f[r[sincope artificiale de limbaj. E adev[rat c[un num[r foarte mare de poezii obosesc spiritul prin monotonia muzicii lor devenite factice. Totu=i, c`teva poezii pline de candoare autobiografic[ =i de vitalitate juvenil[ sunt de neuitat. […] E o poezie juvenil[ aceasta, dar nu de ]ncep[tor, c[ci mai mult[ st[p`nire a mijloacelor de expresie, o mai deplin[virtuozitate nici nu se poate]nchipui f[r[spaima unui artificiu care s[atenueze farmecul spontaneit[\ii. Timpul va da, probabil, acestui meteor o sclipire mai profund[. […]

George C{LINESCU, *Nicolae Labi=*,]n „Contemporanul", nr. 47 (633), 28 noiembrie 1958, p. 3.

A ars scurt =i orbitor, r[scolind miresmele p[m`ntului, =i s-a pr[bu=it ]n genune. La dou[zeci =i unu de ani ai s[i, c`nd a murit cu coloana vertebral[sf[r`mat[ ]ntr-un accident, Nicolae Labi=]nchegase o oper[, m[rturie a timpului s[u =i a excep\ionalului s[u temperament poetic. […]

R[sfoim acum cele dou[volume r[mase de la Nicolae Labi= =i constat[m c[ ]n toate versurile lui, dintre care unele sunt simple]nsemn[ri, se al[turau =i se a=ezau]n locul lor, stabilit din vecie. Fiindc[viitorul lui urma s[fie at`t de scurt, toate procesele poetice s-au desf[=urat pentru el cu o

accelerare uimitoare. }ntocmai ca pomii roditori ai Siberiei care]nfrunzesc, se acoper[de flori, leag[rod =i-l umplu de sucurile dulci ale p[m`ntului ]n pu\inele s[pt[m`ni ale verii polare, opera lui Labi= a]nflorit, a str[lucit prin toate culorile ei, trimi\`ndu-=i departe parfumurile, ]ntr-un r[stimp at`t de]ngust. Pa=ii mei s-au]ncruci=at de c`teva ori cu acei ai lui Labi=. M[ surprindea obrazul lui buc[lat de copil, ochii cu umbre ad`nci, musta\a bogat[, ca a pluta=ilor de pe Bistri\a. Era]n]nf[\i=area lui ceva]n acela=i timp proasp[t =i arhaic, cum nu mai v[zusem niciodat[ ]ntip[rit pe figura unui t`n[r. Z[rise lumina zilei tocmai ca Mihai Eminescu,]n nordul p[duros al Moldovei. Codrul =i muntele i-au transmis impresiile din care s-a hr[nit poezia lui. […]

Fiin\a i se amestec[=i se contope=te cu muzica lumii: „Eu nu mai sunt, e-un c`ntec tot ce s`nt“. A devenit un t`n[r c`nt[re\. E un c`nt[re\ al epocii lui Mihail Sadoveanu, al lui Tudor Arghezi. }ntr-unul reg[se=te natura patriei lui, trecutul el legendar. Notez pe-alocuri c`te o tr[s[tur[a construc\iilor lui Arghezi, ceva din poliritmia acestuia. }l urm[re=te o caden\[a lui Mateiu I. Caragiale. Versurile *Miori\ei* se]mpletesc cu ale poetului. Uneori caut[pe bardul iubit mai departe. Vine c[tre el, din cea\a vremurilor, figura lui François Villon, neast`mp[rat[ =i voioas[, ]ncins cu spad[, m`nuind pana lui ager[=i t[ioas[at`rn`nd]n =treangul st[p`nirilor de-atunci. Arthur Rimbaud este un „=trengar ]nc`lcit“. }l vede sub „v`ltori de p[r rebele“, evoc`nd pe gravul „forgeron“, trec`nd prin zilele grozave ale Comunei din Paris. […] Entuziasmul lui nu este conven\ional sau facil. Ar vrea s[ zguduie lumea din iner\ie =i, pentru a preg[ti viitorul ]mpreun[ cu al\ii, ]n\elege c[ trebuie s[ se socoteasc[, mai ]nt`i, cu sine]nsu=i. M[rturia luptelor lui intime este de un patetism extraordinar. […] A fost nu numai un poet al \[rii lui, al naturii =i tradi\iilor ei, al timpului revolu\ionar prin care a trecut, al primelor iubiri. A fost o con=tiin\[. Neobi=nuitul lui temperament poetic s-a dezvoltat ca o personalitate. T`n[rul acesta =i-a petrecut vremea =i a luptat, a ar[tat motivele speran\elor lui =i un drum spre viitor. A fost un om vrednic =i brav. Numele lui merit[a fi pomenit ca semn de unire pentru al\i tineri aduna\i de-aici]nainte, pentru a citi versurile lui =i pe ale lor =i pentru a se lega]ntr-o nobil[=i]nalt[prietenie. }ntr-o zi a venit „pas[rea cu clon\“ =i l-a sf`rtecat. Aceast[pas[re trecuse =i mai]nainte, fantomatic =i prevenitor, prin poezia lui. „Clon\ul“ de fier al pas[rei de

prad[, acel care]mpinge =i]l sf`=ie este un simbol. C`nd i-a sim\it ascu\i=ul =i trupul i s-a desf[cut din leg[turi, a glumit ca un nou Villon. A v[zut puii gai\ei, ciugulind urmele poetului Nicolae Labi=, „o amintire frumoas[“. A dictat aceste versuri pe patul de suferin\[,]n pu\inele zile pe care le-a mai tr[it, printr-un miracol inexplicabil. A mai z`mbit o dat[, sarcastic =i melancolic, ]ntocmai ca vechii cavaleri, ca Mercu\io al lui Shakespeare, c[zut f[r[ noim[. Glume=te a=a un b[iat plin de fantezie =i umor, pentru care via\a =i lumea pre\uiesc at`t de mult,]nc`t nimeni nu le poate pl[ti cu lacrimi. }i pronun\[m numele, ni-l reamintim, ]i citim c`ntecele, mergem cu el mai departe.

Tudor VIANU, *Nicolae Labi=*,]n „Gazeta literar[“, an. VIII, nr. 52 (406), 21 decembrie 1961, p. 2.

Stins[-n deplin[\`=nire spre spa\ii poetice, tulbur[tor de]nalte, poezia lui Nicolae Labi= este o invita\ie la incandescen\[. Poezia candorii lucide =i mereu recucerite, ritmul ataraxiei]n vibra\ie, a permanentei c[ut[ri]n sine, rezolvat[prin integrarea]n ritmul universal, imagine a marilor viziuni cosmice, poezia lui Nicolae Labi= e poezia contemporaneit[\ii, poezie contemporan[. Imagin`nd traiectoria surpat[ a mersului s[u, ni-l putem, cu dureroas[ m`ndrie,]nchipui ajung`nd la un *Faust* sau la o *Divina Comedia* rom`neasc[, modern[. […] Sunt, despre aceasta,]n acest volum mai mult dec`t indicii. Labi= era nu numai o natur[ poetic[, nu numai un dinamic c[ut[tor al purit[\ii ci, mai mult, avea acea rar[ capacitate — =i aici const[ eminescianismul s[u profund, de substan\[, de consubstan\ialitate — de a g`ndi filosofic]n imagini. El nu se]ndrepta spre silogismul ritmat, nici spre simpla poezie de atmosfer[(pe care putea oric`nd s[ o realizeze) ci, a=a cum plantele elaboreaz[ din sucurile =i s[rurile p[m`ntului, sub ac\iunea soarelui, clorofila, el transforma no\iunile]n viziune poetic[, =i, la temperatura extrem[a entiziasmului, transforma metalele realului]n poezie. […]

Starea pe care poetul =i-o cere este aceea de candoare, de unde ne]ncetata confruntare cu imaginea copil[riei. Desigur, nu inocen\a ignoran\ei, calmul glandular sau stearpa lini=te a scepticului. Nu asta! Ci pura candoare ob\inut[prin entuziasta ardere, prin dep[=irea propriului t[u infern, dup[c[l[toria prin cercurile pirosferei eului. Ie=irea la stele nu se face numai cu for\e proprii. Beatrice aici e Clio, iar „iubirea ce mi=c[sori

=i altele stele“ devine]n\elegerea necesit[\ii, istoria]n\eleas[. Revolu\ia interioar[nu]nseamn[ ]nsingurare, =i Labi= nu este niciodat[egocentric. Eliberarea interioar[se realizeaz[printre oameni, pentru oameni,]n concretul istoric. Esen\ialmente etic[, poezia lui Labi= nu caut[rigori rigide atemporale, ci confruntarea pasionat[cu realul, a=a cum eternitatea se realizeaz[pe sine numai]n concretul clipei. Atingerea unei ataraxii dinamice, prin dep[=irea pasiunii tr[ite cu toat[intensitatea, confruntarea permanent[=i pasionat[cu sine]n real ar fi sensul simplificat al poeziei sale majore, sens desprins dincolo de meandre, pe care nu le mai]nregistr[m aici, =i realizate, de exemplu,]n acea admirabil[*Marin[*, la nivelul marii poezii. Ataraxia candid[e]ns[doar schi\a unei aspira\ii — e drept, aspira\ia major[a poeziei — ceea ce izbe=te]n acest volum e o patetic[vitalitate, exprimat[ ]ntr-o dramatic[autocritic[etic[: „Tropotul lung =i mereu al galopului meu“. Romantic aspir`nd spre puritatea clasic[— asemeni lui Eminescu — poetul n-a fost niciodat[un clorotic, nici chiar]n momentele depresive, nelini=tea lui nu e angoas[steril[, ci c[utare cu certitudinea valorilor fundamentale. Vitalitatea lui Labi= izbucne=te din primele pagini, dar ea nu e primar[, ci secund[, filtrat[prin]ntreb[ri, nostalgii =i triste\i dep[=ite.

Paul GEORGESCU, *Prefa\[* la vol. Nicolae Labi=, *Primele iubiri. Poezii*, Editura pentru literatur[, Bucure=ti, 1962, p. 5—14.

Poezia lui Labi= este profund rom`neasc[ nu numai fiindc[ este o oglind[ exact[ a peisajului geografic rom`nesc, ci,]n primul r`nd, fiindc[ este o sintez[ a geografiei spirituale a poporului nostru, fiindc[ impune o modalitate de g`ndire proprie nou[. [...] Apari\ia *Primelor iubiri* a afirmat un poet adev[rat, organiz`ndu-=i universul de crea\ie astfel ]nc`t „sorii“ interiori s[se roteasc[ ]n acela=i ritm cu cei lic[rind „din infernul inimii afar[“. La c`teva luni de la ie=irea de sub teascuri a c[r\ii de debut, Labi= a fost victima absurdului accident care i-a curmat via\a, astfel ]nc`t prietenilor apropia\i le-a revenit anevoioasa]ndatorire de a alc[tui — din piese disparate — cel de al doilea volum al poetului, *Lupta cu iner\ia*. Romanticul lua]n aceast[nou[carte ipostaza tribunului,]n numele candorii poetul]=i striga ideile, era convins c[trebuie s[le tr[iasc[=i s[se bat[pentru ele. Nutrind dorin\a secret[de a scrie c`ndva un poem]nchinat marilor revolu\ii, Labi= nu =i-a propus s[ilustreze episoadele grandioase ale isto-

riei, ci a cobor`t ]n l[untrica lume a oamenilor, sond`nd, detect`nd, urm[rind fierberea lucid[ a sentimentelor, descifr`nd sensuri =i viziuni virtuale. Ca un magician]nzestrat cu puteri miraculoase, el]=i consum[timpul concret =i alc[tuirea fragil[a trupului =i a nervilor pentru]mplinirea proceselor de investigare]n care se angajeaz[. Pare, cum singur se evoc[, „un spirit al ad`ncurilor“, un scafandru solitar care cu fiecare scufundare ]n valuri devine mai palid =i care iese la suprafa\[ cu s`ngele =iroind din timpane, dar plin de sobra bucurie a]nving[torului, a omului care s-a pus]n slujba oamenilor =i tr[ie=te voluptatea final[a d[ruirii, a topirii]n]ntreg.

Gheorghe TOMOZEI, *Prefa\[* la vol. Nicolae Labi=, *Moartea c[prioarei. Poezii*, colec\ia „B.P.T“, Editura pentru literatur[, Bucure=ti, 1964, p. II—XVIII.

Moartea oricui abure=te toate oglinzile. Moartea unui poet t`n[r]ntunec[ ]ns[posibilitatea lumii de a ar[ta =i altfel. Nicolae Labi= a murit la dou[zeci =i unu de ani. El a lic[rit scurt]ntre dou[nop\i: anonimatul =i moartea fizic[. Abia a avut timpul s[-=i compun[o fizionomie de adolescent fascinat de maturitatea pe care n-avea s-o ating[=i o atitudine social[,]n care se putea citi binecuv`ntata necumin\enie artistic[ a poe\ilor. Fizionomia declara p[rul v`lvoi ca m[tasea porumbului, o]ncrunt[tur[precoce =i must[cioara galic[, adus[pe col\urile gurii, c[rnoase]nc[, de copil. Iar]n atitudinea lui social[Rimbaud se]mpletea cu Esenin =i al\ii. [...] Dup[cum se vede din chiar versurile lui, poe\ii lumii, pe care]i cuno=tea mai bine, chiar dac[dintre ei face parte =i antinomicul Valéry, poe\i c[tre care]l duce con=tiin\a de sine, sunt mai cu seam[Villon, Rimbaud =i Esenin. }ndeosebi cu cel din urm[el aspir[din v[lm[=agul istoric, care]l cuprinde, la senza\iile copil[riei rurale =i versurile i se]ncarc[de amintiri biografice ca =i versurile poetului din Reazani. [...] +i dac[ ]n atitudinea lui personalist[fa\[de o societate]nc[nemutat[de pe vechi temelii, Labi= se compar[cu Rimbaud =i Esenin, fa\[de noua societate =i chiar fa\[de p[durea care]l chema la ea cu o vraj[cunoscut[de mult, dar =i cu adaosuri tehnice =i rutiere noi, el combin[pe Esenin cu Maiakovski. [...] Poetul social abundent, r[mas pe drept cuv`nt emblem[a poeziei noastre din ultimii dou[zeci de ani =i autor al unor poeme antologice ca *Moartea c[prioarei*, *100*, *Biografie* =i altele, N. Labi= moare accidental,]n diminea\a de 22 decembrie 1956.

Cine ar putea spune ce forme avea s[mai ia marele lui av`nt liric? Pe c`t este cu putin\[de scurtat un destin poetic rezect, putem afirma c[opera lui ne]mplinit[con\ine premize din care ar fi]nflorit o spectaculoas[dram[liric[a personalit[\ii. }n *Omul comun (I. Dilema, II. Regenerarea* =i *III. Treapta superioar[)* din volumul postum *Lupta cu iner\ia* (1958), sunt semne c[aceast[aprins[con=tiin\[de poet prin autoanalize necru\[toare, se]ndruma etic c[tre piscuri morale inaccesibile =i literar c[tre poemul de tip faustic.

Vladimir STREINU, *Distinguo. Nicolae Labi=*,]n „Luceaf[rul“, an. VIII, nr. 30 (189), 11 decembrie 1965, p. 3.

Era]n ultima prim[var[a lui Labi=. Faima lui era at`t de uria=[ ]nc`t noi studen\ii inodori =i incolori primeam]n urechi ca fiind valoroase orice =tiri, oric`t de ne]nsemnate ar fi fost ele, oric`t de neclare =i ambigui despre el. Luase obiceiul s[vin[la Facultatea de filologie. Din vreo pricin[de femeie poate, sau pur =i simplu din dorin\a de a audia celebrul curs al profesorului Tudor Vianu. Nu-l iubeam. Eram topit de invidie. Fusese]ndr[gostit de femeia pe care eu o iubeam. El publica =i semnul tip[rit al literei mi se p[rea miraculos =i de neatins. Nu era foarte]nalt, avea un chip rotund, nasul c`rn tron`nd peste o imens[musta\[r[sucit[. Purta bund[, ca o sfidare]mpotriva ora=ului =i a burgheziei]n haine nem\e=ti, pe atunci monstruoas[nu numai]n textele tip[rite despre ea, dar =i din pricina ideilor fixe ale acelei perioade. Aici memoria mi se tulbur[=i nu \in minte ce c[utam]n amfiteatrul Odobescu plin de studen\i prost]mbr[ca\i, unii dintre ei, printre care m[num[ram =i eu, m`nc`nd „crep“ la por\ia]n plus pe care o ofereau cantinele studen\e=ti. Deodat[, cineva de la catedr[care \inea loc de tribun[(nu mai \in minte cine) s-a ridicat =i cu un glas rituos a zis: „Se afl[printre noi Nicolae Labi= =i am fi ferici\i dac[el ne-ar citi o poezie“. [...] V[d parc[pe Labi= ridic`ndu-se de o grav[ noble\e natural[ care l[sa pu\in dureros =i distant ]ntre el =i noi o barier[ a neatingibilului. Nu s-a urcat l`ng[catedr[, ci a r[mas]n fa\[chiar l`ng[ primul =ir de b[nci, =i ]ntr-o t[cere ]n care nici memoria nu mai func\iona, brusc a anun\at titlul poeziei *Moartea c[prioarei*, =tiut[, adorat[, invidiat[, negat[ =i ur`t[sufletului meu. Cred c[numai pentru mine a existat]n acea secund[senza\ia ghe\ii pe =ira spin[rii. Calm =i degajat, bonom =i profund distant totodat[, cu un soi de firesc al nefirescului, cu un glas al c[rui timbru s-a scurs prin

urechile noastre, moale =i dur totodat[, vers de vers, a]nceput s[-=i retr[iasc[poemul (era prea t`n[r ca s[-l poat[ recita), ]ncep`ndu-=i versurile lin =i t[r[g[nat =i sf`r=indu-=i-le brusc, de parc[ v`ntul ar fi avut ecouri semantice. Mi-aduc aminte cuv`ntul „n[mol“ ]n care se termina un vers. Era at`t de scurt zis =i de brutal,]nc`t n[molul se materializa. Mi-aduc aminte de ultimele trei cuvinte rostite de el ]ntr-un alt vers... „planet[ =i grea“. Se terminau de o rar[ violen\[. }ntr-un vers ]n care spunea c[-=i =terge m`inile de s`nge pe piept, el a f[cut gestul de a-=i =terge m`inile pe bunda]nflorat[. Absolut to\i, automat, ca ni=te copii, ne-am uitat]n clipa aceea la m`inile lui =i la bund[, ca =i cum =i m`inile, =i bunda, ar fi fost pline de s`nge. Brusc nu mai \in minte nimic =i p[strez numai sentimentul de atunci, sentimentul dezn[d[jduitor c[ el era de neatins. Mi-a produs o impresie sublim[ =i deprimant[. Atunci nu puteam crede c[ se poate scrie o poezie mai minunat[ dec`t *Moartea c[prioarei*, pe care o iubeam =i o uram. A= fi dat orice pe lume s[fiu eu autorul acelei poezii. Norocul lui mi se p[rea uria=. Cu oricare altul a= fi putut s[fiu prieten, cu el niciodat[. Mi se p[rea =i foarte frumos, de=i nu era. Nu puteam s[-i prind]n no\iuni personalitatea acelei recit[ri =i asta]mi d[dea o mare nelini=te. Abia acum =tiu c[acea sear[ ]n care am avut tristul noroc s[-l v[d nu \inuse de no\iune =i deci nu aveam cum s-o]n\eleg cu no\iunile, c[ea nu \inea nici de caracterul meu, ci era numai o aspira\ie a mea at`t de brusc relevat[ ]nc`t chiar =i resturile de memorie care ast[zi le mai pot evoca nu sunt altceva dec`t explozia de atunci a iubirii drepte pentru poezie. […] At`ta vreme c`t el a tr[it eu nu am publicat nici un vers. El a murit]n decembrie, eu am debutat]n martie, anul urm[tor.

Nichita ST{NESCU, *Sentimentul dezn[d[jduitor c[el era de neatins*,]n vol. Gheorghe Tomozei, *Moartea unui poet*, Editura Cartea rom`neasc[, Bucure=ti, 1972, p. 423—425.

Cu excep\ia prietenilor, majoritatea scriitorilor, =i a celor care l-au cunoscut, poate pu\ini sunt ast[zi, printre aviza\ii literaturii, cei care cred cu adev[rat]n poezia lui Labi=. M[ ]ntreb]ns[dac[propria sa poezie o iubesc ei la Nicolae Labi= sau altceva. […] La drept vorbind nu cred c[ ]n afara orgoliosului poem *Sunt spiritul ad`ncurilor* =i a dou[ balade mai poate fi re\inut, ]n ordine estetic[, ceva din poezia lui Labi=. Nu r[m`ne dec`t s[

ne oprim asupra acelui altceva, un altceva care s[fie seduc[tor =i at`t de puternic ]nc`t s[explice (nu s[justifice) adeziunea prin confuzie a unora la poezia sa. Nicolae Labi= e un principiu moral. Ceea ce iubim la el este, s[recunoa=tem, acesta, principiul moral, =i nu poesis-ul, a=a se face c[cei mai mul\i dintre cei pu\ini care cred]n poezia lui sunt adolescen\ii. Adolescen\a e poate singura stare existen\ial[a omului care respect[intuitiv =i pur principiile morale. La asta, am convingerea, se g`ndea C[linescu c`nd spunea c[Labi= e un poet format. Lucrul a putut izbi a=a de tare]n con=tiin\a contemporanilor =i a urma=ilor poetului poate =i pentru c[, din acest unghi de vedere, Labi= era, la mijlocul deceniului =ase,]n poezia t`n[r[afirmat[deja atunci o excep\ie. Imagina\i-v[un =ir lung de u=i]n fa\a unei p[duri din desi=urile c[reia sticleau ochi de lup. Cineva a intrat primul. Poate nu cel mai bun, poate nu cel mai interesant dintre to\i, dar, f[r[ ]ndoial[, singurul care putea fi atunci primul. Meritul aceluia e preponderent moral. […] Labi= mi se pare a fi principiul moral al poeziei de azi. Ca atare,]n el se implic[nu condi\ia axiologic[a poeziei noi, dar condi\ia ei de existen\[. Sigur c[foarte mul\i poe\i de azi sunt mai buni dec`t Labi=, dar f[r[ Labi= n-ar fi putut exista. S-ar b[nui de aici c[ introduc un raport de dependen\[ „a=a p[r`nd“ ontologic[ ]ntre unul =i ceilal\i. Da. Destinul lui Labi= era acela al florii. Deschis =i pur. Nu avea, adic[, aparen\a de at`tea ori pervers[ =i ]n=el[toare a fructului. +tiu c[ Labi= nu este un mare poet, dar =tiu c[ nimic nu este mai stimabil ]n istoria unei anume perioade poetice dec`t principiul s[u moral.

Lauren\iu ULICI, *Nicolae Labi= e un principiu moral*,]n vol. Gheorghe Tomozei, *Moartea unui poet*, Editura Cartea rom`neasc[, Bucure=ti, 1972, p. 356—357.

Primele iubiri, volumul s[u de debut (1956) se situeaz[, am putea spune, la o r[scruce semnificativ[pentru poezia epocii. El]nglobeaz[, pe de o parte, piese ce nu se deta=eaz[prea mult de fundalul literaturii la ordinea zilei, dar, pe de alt[parte, creeaz[=i primele *nuclee mitice* personale, care vor trasa,]n scurt[vreme, liniile de for\[ale viziunii sale poetice. Este vorba]n primul caz de str[duin\a poetului de a cuprinde c`t mai multe *teme* ale actualit[\ii imediate (procesul de selec\ie ]ntrev[z`ndu-se, la acest nivel, cu oarecare dificultate), pe care le „trateaz[“]ntr-adev[r, cu o evident[

u=urin\[a versifica\iei =i]ntr-o not[de retorism de circula\ie atunci. […] Dar tot]n aceast[prim[carte se]ncheag[=i direc\iile acelei *biografii* lirice care va avea]n con=tiin\a unei]ntregi genera\ii ecourile cunoscute. Biografia poetului se construie=te av`nd]n centrul s[u un „eu de determinare social[“, c[ci, din punctul s[u ini\ial, ea tinde a se defini ca expresie a sensibilit[\ii unei colectivit[\i umane solidare, un proces de „]nv[\are a \[rii“, „cu copaci =i cu cer, cu p[lma= =i cu vit[“, ca o alt[biografie arghezian[din *Testament*. […] Timbrul particular al poetului tinde a se defini treptat prin raportare la c`teva semnificative valori ale scrisului rom`nesc. Eminescu =i Sadoveanu domin[, din acest punct de vedere, universul]n curs de construc\ie al *Primelor iubiri*. […] }n compara\ie cu *Primele iubiri*, al doilea =i ultimul volum de poezii al lui Nicolae Labi= reprezint[, din toate punctele de vedere, un salt calitativ. […] O prim[observa\ie cu caracter general ce se poate face (=i s-a f[cut) cu privire la *Lupta cu iner\ia* se refer[la abandonarea, aproape total[, a epicului =i discursivit[\ii din *Primele iubiri*,]n favoarea unei lirici confesive, directe. […] O structur[similar[cu a poemului *Contempla\ie* ori a *Introducerii*]n *Intima comedie* (care par a fi abia]nceputul unei g`ndiri poetice de mari perspective) de\ine =i poezia *Morarul* din acela=i ciclu cu *Contempla\ie*, *Destinderi*.

Dup[cum]n *Contempla\ie* sau *Introducere* se constituie dou[nivele de reprezentare simbolic[— „ad`ncul“ „alcoolurilor tari“, „undele venite de jos“ dintr-un nou pl`ns al materiei =i, pe de alt[parte, „lumina cea solar[“ a exteriorului]n care poetul-Orfeu se ivea „ostenit =i palid“, consumat adic[de febra acelei „expérience du gouffre“ — =i]n *Morarul* se reface rela\ia de opozi\ie =i comunicare totodat[dintre „subteranul Olimp“ =i „orele zilei“. *Ziua* lui Labi= e o ie=ire din mediul introspectiv, necesar[concesie f[cut[ordinii ra\ionale a existen\ei, care este, ca alt[dat[, o lume a clarit[\ii ritmice, a unei lumini apolinic-vis[toare =i echilibrate, conferind lucrurilor tonurile clare ale culorii =i materiei rotunjite. […] Odat[,]ntr-o capodoper[a sa, *Marin[*, poetul configureaz[cosmic ceea ce]n *Primele iubiri* numise *Fr[m`ntarea intim[*. }ntr-un paralelism de anvergur[ *om—mare*, el d[ o expresie definitiv[ realit[\ii substan\iale dintre existen\a uman[ =i univers, tradus[ pe complexa-i traiectorie, de la tulburea fr[m`ntare subiectiv[, spre realizarea unui echilibru solar, de clasic[senin[tate. Nelini=tea erotic[, provocat[de pierderea unei iubiri prea intens]nr[d[cinat[ ]=i g[se=te un core-

spondent cosmic]n zbuciumul nocturn al m[rii,]ntr-o progresiv[egalizare a tumultului interior cu mi=c[rile apelor]nvolburate. Versurile scurte, trohaic accentuate, cu o cezur[median[, ordonate]n strofe lungi, de zece versuri,]n care alterneaz[rimele]ncruci=ate cu cele]mbr[\i=ate, simetric a=ezate fa\[de o „ax[“ sonor[format[dintr-un distih]n rim[feminin[, servesc]n mod exemplar sugestiei de mi=care unduitoare,]nchis[ ]n fiecare unitate strofic[asemeni unui val care, izbind]n \[rm cu putere,]ntr-o progresiv[ ]n[l\are, se retrage]n sine =i]n s`nul m[rii ce l-a n[scut. […] „Fl[m`nda nelini=te“ evocat[de poet]n finalul primei p[r\i a poemului prime=te atributele unei for\e universale oarbe, distrug[toare a echilibrului cosmic =i sufletesc, provoc`nd „]nv[lm[=irea rea“ a m[rii =i a sufletului, deopotriv[. }n astfel de imagini, Labi= se exprim[ din nou, plenar, ca poet al nelini=tilor primordiale, creator de vaste viziuni cosmice, poet al tulbur[toarelor geneze. Dar *Marin[* este =i poemul p[cii dint`i, a lumii, extr[g`nd din imaginea calmului marin un simbol pentru reechilibrarea spiritual[, pentru „]mp[carea ]n infinit“ a dramei individuale. Am putea spune c[ aceast[ oper[ este, ]ntr-un fel, alegoria propriei biografii spirituale a lui Nicolae Labi= — „spirit al ad`ncurilor“, biografie ce evolueaz[, cum am v[zut p`n[ acum, de la obscura fr[m`ntare intim[, de poet „plutonic“, c[tre „lumina cea solar[“, a ritmurilor limpezi, ascunz`nd ]ns[, ]n „smerelile-i aparente“ ]ntregul decantat tumult al subiectivit[\ii. […] O asemenea viziune a contemplativit[\ii, ca =i c`teva linii generale ale construc\iei imagistice, ne duc cu g`ndul spre *Cimitirul marin* al lui Paul Valéry, din care poetul =i transcrie un vers. […] Valéry este ]ns[ un poet prin excelen\[ al clasicei limpidit[\i mediteraniene, pentru care aceste strig[te finale sunt doar postulatul unei con=tiin\e prea echilibrate, speriate de claritatea excesiv[. T`n[rul poet rom`n este, dimpotriv[, un temperament nelini=tit, c[ut`nd]n contempla\ie o solu\ie a unui dezechilibru intern pustiitor,]ncerc`nd s[-=i dureze acel „subteran Olimp“ ]n care e =i senin[tate, dar =i germenele tulbur[rii, „miezul at`tor ravagii“. Oricum, *Marin[* se integreaz[f[r[dificultate viziunii dualiste a lui Labi=, creat[la r[scrucea unor impulsuri dublu direc\ionate, viziune ce nu suport[simpla op\iune pentru o cale sau alta, ci presupune osmoza lor deplin[,]ntru realizarea unei „contempla\ii nelini=tite“, ardente, rezultat al ordon[rii ra\ionale a eului, dar nicidecum al]nl[tur[rii consumului afectiv. Linii noi]n circumscrierea acestui spa\iu

liric adaug[,]n amintitul sens, =i poezii ca *Balad[* sau *Idil[*, ce trebuie f[r[ ]ndoial[considerate printre piesele cele mai reprezentative ale operei lui Nicolae Labi=. […]

Ion POP, *Nicolae Labi=*,]n vol. *Poezia unei genera\ii*, Editura Dacia, Cluj, 1973, p. 41—76.

Dificultatea de a interpreta poezia lui Nicolae Labi= \ine de fascina\ia pe care o sim\im fa\[de destinul at`t de neobi=nuit al acestui t`n[r. Labi= a devenit,]n fapt, un mit, cum devenise Eminescu]n ultimul deceniu al secolului trecut. Mitul n-a]ncetat s[creasc[, s[domine datele biografice, reale, s[le proiecteze]n alte zone, accesibile doar imagina\iei. Autorul *Luptei cu iner\ia*, disp[rut la o v`rst[ c`nd un poet]=i caut[ ]nc[o formul[proprie =i lupt[cu materia verbal[, a intrat]n con=tiin\a genera\iilor tinere ca un mare talent =i mitul talentului s[u excep\ional nu a]ncetat s[se dezvolte]n r[stimpul ce ne desparte de moartea lui nea=teptat[. Labi= reprezint[, azi, mitul rimbaldian al adolescentului care, de-abia desprins de lumea fabuloas[a copil[riei, intr[ ]n alta, unde universul i se]nf[\i=eaz[cu mari =i grele enigme. Luarea]n st[p`nire a lumii — act poetic decisiv, propriu doar creatorilor ie=i\i din comun — presupune o energie spiritual[ =i o percep\ie ad`nc[a elementelor,]nsu=iri pe care, cu hot[r`re, acest adolescent le-a avut. Versurile de ]nceput (*Primele iubiri*, 1956) au o structur[ epic[ =i sunt dominate de eposul popular. Dar chiar de pe acum se simte o neobi=nuit[ senza\ie de vitalitate a materiei, de germina\ie colosal[. Mun\ii ard ]n poleiri argintate, vinele de ap[ \`=nesc cu putere, pe=tii alburii alunec[pe l`ng[ genele copilului ce se scald[ cu ochii deschi=i ]n p`raiele repezi, sevele se aud cum fierb sub brazde =i se ridic[prin \evile cucutei.[…] Superioare estetic sunt poemele din ciclul ce d[titlul volumului. Poemul de]nceput aminte=te de o *boem[* fantezist[a lui Rimbaud. […] Simbolul primelor iubiri are la Labi= trei]nveli=uri lirice: social, erotic, naturist, f[c`nd astfel posibile mai multe solu\ii de interepretare. }n\elesul social e explicitat]n secven\a a V-a („steaua polar[pe cer, departe“), cel naturistic e general, ca un strat invizibil, iar cel erotic este cel mai discret, ca]n toat[poezia de dragoste a lui Labi=, de mare pudoare. Dintre reprezent[rile concrete, cerbii =i vulturii, p[durea]n faza germina\iei cap[t[o mai mare extindere. Poemele din *Lupta cu iner\ia* (1958), volum postum, dau o idee despre ceea

ce ar fi putut deveni Labi=. O idee, fire=te, fragmentar[, ipotetic[, deoarece autorul avea un spirit mobil =i era capabil de mari surprize. Majoritatea versurilor sunt scrise]n ultimul an =i chiar]n ultimele luni din via\a lui Labi=. Poetul se afla]n zodia cea mai bun[a inspira\iei sale: tonul grav, de poezie substan\ial[, se simte imediat. Deosebirea fa\[de versurile anterioare e mare: semnele de lirism, de acolo, se]mplinesc =i se generalizeaz[, aici,]n cadrele unei poezii esen\iale reflexive. Motivele poetice sunt cam acelea=i, r[sfr`nte]ns[ ]nl[untru, intelectualizate. Prosecul de intelectualizare a lirismului nu anuleaz[, la Labi=, valoarea spontan[a emo\iei. Ca =i Eminescu, care p[streaz[toate motivele poeziei sale din tinere\e, Labi=]=i „trateaz[“, cum zice el cu o formul[demitizant[, orgolios prozaic[, temele ini\iale, dar dintr-o perspectiv[poetic[indiscutabil superioar[. Primul semn e limitarea =i chiar eliminarea epicului. Al doilea e p[=irea pe terenul ideii. Trecerea la o poezie de comunicare intim[=i chiar la un lirism cerebral se face repede, f[r[preg[tiri speciale. […] Imposibilitatea de a se fixa =i de a tr[i o dragoste mare, unic[, este consemnat[cu lini=te =i, f[r[prea mari remu=c[ri, poetul trece mai departe, d`nd ocol unei idei cu o mai larg[ rezonan\[ ]n poezia sa. Aceasta deriv[ din con=tiin\a c[ destinul omului se ]mpline=te ]n alt spa\iu dec`t acela al lini=tii. La Labi=, aceast[idee se armonizeaz[cu alta, filosofic[, privitoare la for\a generalizatoare a universului, la dinamica materiei sale. *Biografie,* de=i citat[, a=eaz[deocamdat[faptele pe un teren individual. Principiul devenirii e v[zut,]n spiritul eresurilor populare, ca o expresie a for\elor misterioase ce ac\ioneaz[ ]n univers. […] Accentele acestui romantism galopant alterneaz[cu altele, venite din direc\ia unei indefinite nostalgii juvenile. }n astfel de clipe t`njitoare sunt percepute „albele chem[ri“ ale necunoscutului, „]nv[lm[=irea tandr[ =i crud[“, „]nc`lcirea trist[“, vag[, autumnal[, verlainian[. Un]ntreg ciclu, *Destinderi,* st[sub semnul acestei interfer[ri de senza\ii. T`n[rul prive=te lumea prin aburii alba=tri ai alcoolului, av`nd deodat[sentimentul destr[m[rii lente a materiei. *Uit[-te, Clon\, Gol, Contempla\ie, Alexandrin* sunt ni=te *Romances sans paroles delicate,* concentrate, superioare prin muzicalitatea =i calitatea emo\iei. Lecturile din Verlaine =i Bacovia se resimt ca ni=te ecouri]ndep[rtate, r[t[cite]ntr-un vast templu. Labi= era, la v`rsta lui, un poet cult =i ciclul amintit dovede=te familiarizarea lui cu marii precursori ai simbolismului. […] Pe liricul „lacom de idei“]l afl[m]n poemele mai]ntinse,

realizate fragmentar: *Intima Comedie* =i *Omul comun*. Primul]nregistreaz[chiar procesul cunoa=terii, v[zut ca o sondare]n straturile ad`nci ale con=tiin\ei. Poetul nu ajunge s[ str[bat[ ]ns[ dec`t primul cerc din p`lnia dantesc[: *glasul epocii*]l ajunge =i, r[t[cit]n p[durea de umbre, revine cuminte la temele obi=nuite: „Scump copil reg[sit/ }n prim cerc de vicii groase“ etc. *Omul comun*, mai dezvoltat, are un sens polemic de la]nceput precizat. Obiectul lui e lini=tea mortifiant[. Totul e pus sub semnul confrunt[rii cu copil[ria, v`rsta purit[\ii absolute. Aceast[ medita\ie etic[ are un fior liric mai grav, derivat din sentimentul de nostalgie a copil[riei pierdute, c[tre care poetul ]=i ]ntinde aripile. Se na=te din efortul de a prelungi ]n alt[ v`rst[modul sincer al copilului de a fabula o poezie energic[, polemic[, necru\[toare cu ipostazele lene=e ale existen\ei (spleenurile,]mp[c[rile „limfatice“, c[ile neguroase ale devenirii etc.). Ochiul ra\iunii e pururi deschis =i, ne]mbl`nzit, poetul cenzureaz[ propriile gesturi =i atitudini animate de alte for\e dec`t acelea ale perfec\iunii. […] Din orice punct am privi poezia =i oric`t de st`ngace, juvenile ne-ar p[rea poemele de]nceput, Labi= e un poet adev[rat; nu =tiu dac[atributul (dealtfel comun) de *mare poet* nu l-ar st`njeni, n-ar distona cu tinere\ea lui cuceritoare, dar cu siguran\[el e un liric excep\ional.

Eugen SIMION, *Buzduganul unei genera\ii*,]n vol. *Scriitori rom`ni de azi*, Editura Cartea rom`neasc[, Bucure=ti, 1974, p. 112—118.

Poezia lui Labi= are,]n ansamblul ei, o structur[dominat[de tensiunea dintre dou[atitudini fundamentale. Prima dintre acestea este o predispozi\ie confesiv[, caracteristic[pentru mul\i poe\i moderni. Concretiz[rile ei lirice sunt observabile]n numeroase poezii, indiferent de data cert[sau probabil[a scrierii acestora. Poetul tr[ie=te dintr-o dat[ ]n toate v`rstele sale, trecutul fiind adesea actualizat =i chemat s[fie una dintre dimensiunile unei personalit[\i aflate]ntr-un rapid proces de maturizare. Amintirea vie a copil[riei este, astfel, un laitmotiv deosebit de caracteristic pentru acest poet al sincerit[\ii. […] Adesea apar imagini ale spa\iului geografic natal. Un ciclu din volumul *Primele iubiri* este intitulat *Rapsodia p[durii*.[…] P[durea nu este numai un decor, ce simbolizeaz[for\a inepuizabil[a naturii, ci =i un martor suveran al aventurilor materiale =i spirituale ale omului. }n poemul *Moartea c[prioarei* codrul asist[la ceremonialul bar-

bar, prin care adolescentul este smuls din v`rsta sa idilic[ =i trecut ]ntr-o precoce maturitate. […] +i mai t`rziu, c`nd Labi= ]=i rafineaz[ expresia poetic[, imagini a c[ror origine este ]n p[durea etern[ a copil[riei continu[ s[ apar[ ]n versurile sale, ca, de pild[, ]n *Uit[-te*, unde o inefabil[ triste\e cre=te la contemplarea semnelor toamnei. […] Dar p[durea nu r[m`ne doar simbolul puterii naturale, care a str[juit primii ani din via\a poetului, =i izvorul unor imagini. Ea se transform[cu timpul]ntr-o adev[rat[*forma mentis*. Marea admira\ie a lui Labi= pentru crea\iile lui Eminescu =i Sadoveanu se nutre=te]n bun[m[sur[din resim\irea unui comun cult al codrului, semn etern al]nfr[\irii autohtone cu natura. […] Triste\ea =i sentimentul apartenen\ei la o familie de spirite nu constituie]ns[notele dominante ale poeziei confesive a lui Labi=. Poetul este un spirit care se lupt[f[r[ ]ncetare cu sine. Cele mai multe confesiuni exprim[, din acest motiv, o perpetu[ciocnire conceptual[. Ie=it foarte repede din decorul paradisiac al copil[riei, Labi= r[t[ce=te prin h[\i=urile f[r[de sfr`r=it ale cuvintelor, c[ut`ndu-se,]ncerc`nd s[fixeze prin vorbe evolu\ia pe care o simte c[se petrece]n el. Poe\ii adev[ra\i ai timpurilor moderne (=i Labi= este unul dintre ei) au sim\it acut distan\a dintre fapte =i cuvinte. Din acest motiv, melancolia unora dintre confesiunile lor lirice nu este cenestezic[, nu \ine de un tremur al fiin\ei trupe=ti]n fa\a adversit[\ilor de tot felul, pe care omul este obligat s[le]nfrunte]n existen\a sa material[, ci filosofic[, exprim`nd o nelini=te metafizic[ ]n fa\a lumii, dar mai ales ]n fa\a cuvintelor. Aceasta este =i natura medita\iilor lui Labi= ]n leg[tur[ cu esen\a cuv`ntului poetic =i cu posibilit[\ile pe care creatorul le are]n elanul s[u de echivalare a lumii prin poezie. […] Poetul tinde s[se contopeasc[empatetic cu lumea, transform`ndu-se ]n c`ntec. Aceasta este „rezolvarea“ pe care el o d[tribula\iilor sale. […] Dac[Labi= ar fi r[mas doar un rezonator al tr[irilor proprii, ar fi ajuns poate (la dou[zeci =i unu de ani el era un poet matur) s[cultive un ideal formal al poeziei. Extraordinarul s[u talent s-ar fi concentrat,]n locul unei crea\ii at`t de intense ar fi existat doar c`teva zeci de poezii „perfecte“. Labi= a fost]ns[st[p`nit de sentimentul c[poezia, cel mai netranscriptibil dintre limbaje, trebuie s[fie o entitate tranzitiv[, care nu are a se comunica doar pe sine. […] Trecutul poeziei, dac[exist[a=a ceva, este al vocilor singulare, viitorul, dac[, iar[=i, va exista a=a ceva, este al glasurilor din care

s-a topit orice persoan[. La r[scrucea dintre aceste dou[posibilit[\i ale poeziei, Labi= se afl[sub chipul lui *Janus bifrons.*

Voicu BUGARIU, *Poeta bifrons*, postfa\[la vol. Nicolae Labi=, *Poezii*, Editura Minerva, Bucure=ti, 1976, p. 175—202.

Sunt ispitit s[cred c[, printre poe\ii rom`ni — cu excep\ia, poate, a singurului Eminescu — , Nicolae Labi= a avut, ]n cel mai ]nalt grad, sentimentul universalit[\ii ritmului, al predomin[rii lui ]n munc[ =i ]n via\a omului, ]n natur[, ]n alc[tuirile =i r`nduielile firii: „Topoarele b[teau pe lemn, departe,/ Euritmia codrilor ritm`nd,/ Laborioasa via\[ f[r[ moarte/ Le distila din arbori =i p[m`nt“. Ecourile efortului omenesc — amplificate, sonor, de]ncremenirea naturii — organizeaz[ ]n unit[\i ritmice, perceptibile acustic, *euritmia* latent[a codrului. Aceea=i sensibilitate la gesturile muncii, t[ind ritmic t[cerea, o]nt`lnim, nu o dat[, la Sadoveanu. [...] Acuitatea sensorial[a poetului deslu=e=te structuri ritmice posibile nu numai la procesul muncii, ci =i]n alternan\a *sunet—t[cere*,]n proiectarea mi=c[rilor sonore pe un fond acustic negativ. [...] }n fiecare vers al lui Nicolae Labi= sim\im bucuria unui „ini\iat“ c[ruia i s-a relevat structura armonioas[a lumii, de la mineral la vegetal =i animal, de la p[m`nt la cer, de la calde zv`cniri ale s`ngelui p`n[la rotirile reci ale a=trilor. [...] Tr[ind, a=adar,]mpresurat de mreaja deas[=i fin[a ritmurilor lumii, poetul se destram[=i se tope=te]n poezie: „Eu curg]ntreg]n acest c`ntec sf`nt:/ Eu nu mai sunt, e-un c`ntec tot ce s`nt“. Ecourile acestui c`ntec ]ntrem[tor nu ar trebui s[ se sting[ cur`nd. De le-am putea prelungi cu b[t[ile inimilor noastre!

G. I. TOH{NEANU, *Nicolae Labi= =i sentimentul ritmului*,]n vol. *Dincolo de cuv`nt*, Editura =tiin\ific[=i enciclopedic[, Bucure=ti, 1976, p. 196—200.

Labi= desfiin\eaz[alternativa dintre tratarea formal-retoric[a temelor „contemporane“ =i ignorarea sau retragerea din fa\a lor ca din fa\a unui risc pentru lirismul pur. }ntre poe\ii *demagogi* =i poe\ii *timizi*,]ntre oportuni=ti =i frigizi, el taie un alt drum, un drum al s[u, — drumul oric[rui poet adev[rat —, drept, ad`nc, original, ]n\eleg`nd c[nici versifica\ia de circumstan\[, nici ocolirea circumstan\elor nu reprezint[o solu\ie. El se apropie de teme care pentru unii erau cli=ee goale, iar pentru al\ii domenii exterioare poeziei; cu o superb[ ]ncredere, se arunc[ ]n ele cu toat[since-

ritatea fiin\ei — =i este r[spl[tit pentru aceasta. Cine se apropie de un obiect at`t de ]ncrez[tor, va descoperi c[ obiectul, pentru al\ii opac, ]ncepe s[ i se releveze, s[-=i scoat[ la iveal[ virtualit[\ile, poten\ialul de necrezut. Temele comune ale literaturii timpului puteau fi caricate, =i au =i fost; nu mai pu\in, ele se dovediser[ fertile pentru c`\iva dintre marii scriitori ai secolului, pentru c[fuseser[*luate]n serios*, m[surate]n ad`ncime cu m[sura proprie vie\ii lor; ]n spiritul lor ac\ioneaz[ Labi=. Poezia unui Blok, a unui Maiakovski, Brecht, Eluard, Aragon, Ady, Garcia Lorca, A. Biel`i, B. Pasternak concureaz[pe a oric[rui mare contemporan. Labi= a]n\eles repede c[dac[s-ar ar[ta „rezervat“ fa\[de temele ilustrate]n poezia lor, tr[ind]n aceea=i epoc[, fr[m`ntat de acelea=i nelini=ti, de acelea=i speran\e, =ansele de a deveni un epigon de talent s-ar ]nmul\i. Situa\ia de discipol *nuan\at* a lui Ion Barbu nu sur`dea defel spiritului demn, inteligen\ei orgolioase, pornirii sale absolut fire=ti de a fi *mare* prin el]nsu=i. Anumite lucruri trebuie privite]n fa\[(=i cea mai mare eroare a unei „priviri“ de ast[zi asupra lui Labi=, cel din epoca sa, ar fi s[afecteze a nu le vedea a=a cum au fost) f[r[inten\ia de a le justifica =i, dimpotriv[, f[r[jen[=i f[r[complexe. […] Labi= oscileaz[ ]ntre un concept tradi\ional de poezie — =i trebuie spus c[acesta i-a asigurat,]n via\[fiind, pre\uirea celor mai mul\i —, =i o tentativ[, deloc receptat[atunci, considerat[chiar un]nceput de degradare a talentului s[u eminamente liric, de subminare a acestuia, printr-un vers discursiv, prozaic =i *publicistic*, total subordonat unei func\ii critice, active,]ndreptate mai pu\in spre celebrarea vie\ii =i mult mai mult spre *schimbarea* ei. El se]ndrepta tot mai decis,]n aspru dezacord cu admiratorii laturii bucolice =i contemplative a lirismului s[u, deruta\i de noua sa]nf[\i=are, spre o poezie a dezbaterii cu sine =i cu lumea, o poezie a interven\iei directe, a polemismului militant. Acest nou aspect]l define=te ca poet revolu\ionar, nemul\umit de rolul secund al poeziei]n via\a contemporan[, vr`nd s[fac[din poezie, =i chiar din via\a poetului, mijloace de acces spre centrul de orientare al colectivit[\ii. […] Poezia *Moartea c[prioarei*, scris[ ]n 1954, precede cu doi ani (asta]nseamn[imens: doi ani!) epoca *Luptei cu iner\ia*. Atmosfera de reale presim\iri din aceast[poezie nu poate fi integral explicat[prin ceea ce se]nt`mpl[ ]n cuprinsul ei narativ. O tulburare f[r[motiv aparent, provocat[de acele tensiuni, de acele energii nelini=titoare de care aminteam,

se serve=te de]nt`mplarea relatat[ca de un sprijin ra\ional, ca de o platform[logic[. Ceva ne spune c[aici e vorba de *altcineva*. Ca]n celebra litanie a lui Octavian Goga, *La noi*, legat[pentru totdeauna de p[trunz[torul comentariu c[linescian, se petrec lucruri ciudate. Ca =i acolo,]ntrebarea de neocolit *(de ce?)* vine s[r[scoleasc[fiecare afirma\ie cert[din poem. De ce a ucis soarele orice boare de v`nt? De ce s-a topit =i a curs pe p[m`nt? De ce a r[mas cerul gol? De ce danseaz[peste p[duri „satanice“ jocuri? De ce, mai ales, brazii]l „zg`rie“ pe copil „r[i =i usca\i“? De ce aceast[ atmosfer[ de halucina\ie =i tremur l[untric? La stabilizarea acestei atmosfere contribuie aparent nemotivata *cruzime* pus[ ]n evocarea fiec[rui detaliu, o cruzime care nu apar\ine vreunuia din eroii ]nt`mpl[rii, ci naratorului de peste ani, de peste *mul\i* ani. +i care contrasteaz[violent cu finalul, frecvent citat al poemului, un final al]ndur[rii, compasiunii =i remu=c[rii. Dar finalul acesta este anticipat de o relatare detaliat[a ritualului, pe care numai „cineva“ cu obi=nuin\a unor legi teribile o poate face. Aceast[intensitate a cruzimii are]n ea]ns[=i ceva profund inexplicabil. Sau explicabil numai prin]ncercarea de a opune structuri *certe* (ritualul cu legile sale etc.) unui mare sentiment de incertitudine, unei spaime l[untrice. Cel pu\in unei *tensiuni* misterioase, de categoria celor amintite. [...] Revela\ia cruzimii ascunse]n rela\iile omului cu natura *vie* va provoca un =oc, o cutremurare]n con=tiin\a care nu accept[s[fie divizat[. Este tentativa surprinz[toare de a universaliza principiul etic, de a umaniza ritualurile. }n aceast[tres[rire a sentimentului r[spunderii („Pe zare curge s`nge =i pieptul mi-i ro=u, de parc[ / M`inile pline de s`nge pe piept mi le-am =ters“) e anticipat ]ntregul demers liric al lui Labi=, ]n esen\a sa neschimbat, chiar dac[ metamorfoza „mijloacelor“ se va face repede =i radical; sf`=ierea este aceea=i]n fragmentele *Intimei comedii* ca =i]n versurile tulbur[tor de copil[re=ti: „Vai, cum a= vrea s[nu mai vii, s[nu mai vii / Frumoas[jertf[a p[durii mele“. Labi= nu se va sfii s[opteze pentru aceast[sf`=iere „imatur[“, pe care legile aspre ale lumii originare o tolereaz[ numai copil[riei ne=tiutoare =i slabe, ]n a=teptarea v`rstei b[rb[te=ti, din perspectiva c[reia aceast[„moliciune“ s[apar[derizorie; =i mai ales nu va ar[ta nici cea mai mic[sfial[c`nd ]n poemele sale „t`rzii“,]n *Omul comun* =. a., va institui drept criteriu suprem de judecat[candoarea aparent neb[rb[teasc[, =i va face din ea, dimpot-

riv[, semnul adev[ratei puteri. Co=marul m`inilor pline de s`nge,]ncercat]n prima expedi\ie cinegetic[— miracol discreditat al copil[riei sale —, va reveni]n somnul agitat sau]n st[rile de veghe]ng`ndurat[ ale omului matur, deodat[ marcat de con=tiin\a culpabilit[\ii morale, a iner\iei suflete=ti r[spunz[toare de r[ul din jur. +i aici, ca =i acolo, este caracteristic c[ Labi= pune ]n discu\ie norma comun[, judecata *acceptat[*, cea dint`i sub imperiul tradi\iei respectate, cea de a doua sub presiunea nevoii. El nu ia nimic „de bun“, — nici o norm[, oric`t de autoritar[, nu e scutit[ de examenul critic, de ]ntreb[ri dictate din interiorul con=tiin\ei libere *s[ accepte sau nu*. +i cuv`ntul t[ios, ultimul: „M[n`nc =i pl`ng. *M[n`nc!*“ Tensiunea care se concentreaz[ ]n *Moartea c[prioarei* trimite, cum vedem, la o alt[ pereche *polar[* a poeziei lui Labi=: cruzimea =i compasiunea. Compasiunea e sf`=ietoare, dar =i cruzimea e]ncredibil de manifest[. Spa\iul care desparte cei doi termeni antinomici este imens. Str[baterea sa impune o concentrare vital[, de care poetul se v[de=te capabil, dar =i o cheltuire intim[, care provoac[ ]n el, cu siguran\[, o stare de ame\eal[, de panic[ ]n fa\a golului. Polarit[\ile specifice poeziei lui Labi= presupun str[baterea *]n goan[* a unor astfel de spa\ii considerabile. De aici, necesitatea „grabei“ resim\it[de poet ca un p[cat capital; ca un blestem, ca o „fatalitate“ a existen\ei sale,]n acela=i timp. La fel de extins ca spa\iu dintre cruzime =i compasiune este spa\iul (amintit mai]nainte)]ntre copil[ria voioas[=i r[spunderile cople=itoare. Deplasarea]n interiorul s[u cere un efort extraordinar. +i este at`t de rapid[, ]nc`t creeaz[o curioas[senza\ie de simultaneitate. […] Greu se poate spune ce-ar fi devenit Labi=, ce metamorfoze ascundea firea sa de atunci, dar aceasta era eminamente activ[, luminos posedat[de un ideal al eficien\ei, al faptei pozitive, cu urm[ri imediate, cam]n felul]n care trebuie s[ni-l]nchipuim pe M. Eminescu la v`rsta corespunz[toare, ]n epoca vienez[, ]n epoca, mai limpede spus, de fervoare, de ]ncredere ]n puterea actelor umane, a serb[rilor de la Putna. Avea =i el aerul c[ pune mai presus dec`t poezia faptele, prietenia, c[ldura solidarit[\ii. Desigur, numai un mare poet]=i poate]ng[dui o astfel de libertate, o nesocotire plin[de nep[sare a voca\iei esen\iale, cu instinctul bun, latent, c[ea, voca\ia, oricum va sf`r=i prin a se impune, reprezent`nd eternitatea, pe c`nd faptele =i prietenia r[m`n legate de un timp anume, un timp trec[tor. Alegerea lui nu este totu=i f[r[consecin\e asupra poeziei, care se umple inevitabil de curen\ii activi ai

implic[rii]n imediat,]n epoc[, al angaj[rii extraordinar de responsabile]n prezentul care se face =i care, credea aceasta, depinde =i de noi.

Lucian RAICU, *Nicolae Labi=*, Editura Eminescu, Bucure=ti, 1977, p. 43—44, 51—52, 61, 81—83, 218.

Pe urmele lui Eminescu, Nicolae Labi= redescoper[poemul ca introspec\ie, ca modalitate analitic[a unei biografii sincopate, degajat[de elementele impure. Respir`nd neutralitatea narativ[, Nicolae Labi=]ntoarce poemul]ntr-o medita\ie asupra realit[\ii interioare a omului, prin care ordoneaz[faptele existen\ei obiective. Predispozi\ia confesiv[,]n aceea=i tradi\ie romantic[, se transform[ ]ntr-o modalitate fundamental[de comunicare. De aici izvor[=te autenticitatea tr[irilor =i contagioasa lor for\[de persuasiune. Ce este]n esen\[poemul *Primele iubiri?* Un adolescent arde]n fl[c[rile revolu\iei,]=i mistuie]ntreaga fiin\[ ]n clocotul ideatic =i imagistic, transform`nd tot ce atinge ]n c`ntec: „Eu nu mai s`nt, e-un c`ntec tot ce s`nt“. Culorile: coarnele brumate ale cerbilor, z[rile de argint, sunetele: vuietul brazilor, fo=netul p[durii, susurul izvoarelor, tropotul cerbilor, „]ntreaga lume a sufletului, vie/ palpit[-ntr-o frenetic[ be\ie“, ca ]n coresponden\ele lui Baudelaire, relief`nd individualitatea tr[irilor interioare printr-o eufonie de pu\in]nt`lnit[ fine\e. [...] Universul recreat de Nicolae Labi= nu este deloc inedit. Izvoarele le ]nt`lnim la Eminescu, viile cu struguri la B. Fundoianu, roua, brazii, cerbii la V. Voiculescu =i Mircea Streinu. De unde vine totu=i farmecul lirismului, pentru c[el exist[indiscutabil! Din metaforele ori sinesteziile]nc[neutilizate]n poezia acelor ani? T. Vianu afirm[c[particularit[\ile de expresie „nu sunt simple fapte de constatare, ci fapte de apreciere, valori“. [...]

Primele iubiri con\ine,]n germene, toate elementele problematice =i sintetizeaz[principalele procedee, specifice poeziei sale. Un registru liric cuprinz[tor, simboluri =i imagini originale tind s[ ]ndeplineasc[rolul unor tipare, al unor arhetipuri,]n jurul c[rora se vor structura o mare parte a poemelor esen\iale: p[durea =i muntele, fauna =i izvoarele alpine, copil[ria f[r[copil[rie, r[zboiul, senza\ia elementelor primordiale, a candorilor fruste, a purit[\ii originare. Prin subtila interiorizare =i unicitatea subiectivit[\ii ce dep[=e=te simpla situare temporal[, dup[un sfert de veac de la elaborare, poemul *Primele iubiri* r[m`ne]nc[o scriere viabil[.“

Ion B{LU, *Nicolae Labi=*, Editura Albatros, Bucure=ti, 1982, p. 110—120.

Intri]n poezia lui Nicolae Labi= ca]ntr-o p[dure fo=nitoare de vorbe =i imagini,]n care toate]=i r[spund. Esen\ele tari ale p[durii, st`nca, p[m`ntul puternic acoperit de verdea\a cetinei f[r[moarte, izvoarele repezi de munte au dat via\a lor acestui copil al poeziei, cu destin crud.

Crescut]ntre dealurile, mun\ii =i codrii Moldovei de nord, el a g[sit de la]nceput]n preajma lui m[re\ia =i n-a f[cut nici o sfor\are pentru a o putea exprima. Vorbele au sporit]n el odat[cu basmele =i balada =i au pornit]nafar[f[r[ca el s[le „zugr[veasc[, prea lesne distil`ndu-se ]n grai“. Adic[ Labi= a c`ntat, dup[cuv`ntul lui Goethe despre poet, liber =i firesc, cum c`nt[pas[rea din ram. +i cu vorbele]nv[\ate,]n primul r`nd, din *Miori\a*. Apoi de la Eminescu =i de la Sadoveanu. }ntr-un t`rziu, c`nd a cobor`t din p[durile sale, a mai cunoscut =i al\i]nv[\[cei ai eternei n[zuin\i c[tre frumuse\e, rom`ni =i str[ini. Dup[ sunetele scoase ]n mod specific de lira lui Labi=, ace=tia par a fi dintre rom`ni Arghezi, Ion Barbu, Matei Caragiale, Geo Bogza, iar dintre str[ini Villon =i Rimbaud. Poate =i Esenin. […]

Prin viziunea sa creatoare, unitar[, originar[, str[b[tut[de filoane ale unei m[re\ii autentice, prin varietatea =i frumuse\ea expresiv[cu formele poetice folosite, cu ritmuri]nv[\ate din hor[, din dans, Labi= a l[sat]n urm[-i o poezie de f[g[duin\i geniale.

Zoe DUMITRESCU-BU+ULENGA, *Cuv`nt]nainte*,]n vol. Nicolae Labi=, *Versuri*, colec\ia „Cele mai frumoase poezii“, Editura tineretului, Bucure=ti, 1964, p. 5—6, 13.

Prelu`nd terminologia =i demonstra\ia din *Tradi\ie =i talent personal* de T. S. Eliot, putem spune c[ *Primele iubiri* =i *Lupta cu iner\ia* au fost „opere de art[ noi ( cu adev[rat noi), av`nd, tocmai de aceea, capacitatea de a modifica „fie c`t de pu\in“, ]ntreaga ordine „ideal[“ ce coordona =i echilibra c`mpul literaturii]n momentul apari\iei lor. […]

„Noutatea“ lui Labi= s-a definit, apoi, nu numai]n raport cu prezentul ci =i cu trecutul, c[ci poetul *Primelor iubiri* a actualizat (]ntr-o epoc[ ]n care preluarea complex[a mo=tenirii literare era un deziderat =i nu o realitate) retorica, tematica =i, desigur acesta este lucrul cel mai important, spiritul marilor poe\i ai culturii noastre, de la Eminescu, la Blaga sau Arghezi.

}n sf`r=it „noutatea“ lui Labi= const[ ]n rela\ia cu totul aparte]ntre opera sa =i viitor]n sensul c[este primul poet postbelic revendicat ca mentor

(sau model) de genera\ii]ntregi de urma=i,]n primul r`nd de genera\iile intrate]n literatur[ ]n jurul anilor 1959—1964, dar nu numai de ele. […]

De la *Primele iubiri*, la *Lupta cu iner\ia* trec (editorial) doar doi ani, dar timpul =i spa\iul liric sunt marcate de importante modific[ri. Investiga\ia poetic[se ad`nce=te, la fel distan\a semantic[ dintre termenii reveni\i ]n cuprinsul aceleia=i unice viziuni, cu efect, evident, puternic asupra gradului de complexitate =i de noutate al viziunii. }n planul procedeelor, pe l`ng[vizibila preferin\[fa\[de metaforele revelatorii =i de abandonare a celor plasticizante, apelul la tehnica inser\iei (modelul Rimbaud contribuie, poate, =i el la aceasta) plaseaz[ ]ntreg edificiul sub semnul orizontului poetic ilimitat simbolic.

Peisajul este cutremurat de ecoul palid dar penetrant al altor,]ndep[rtate, ecouri sau de un zbucium melodic nest[vilit, toate determin`nd st[ri suflete=ti ce cotropesc inefabil linia de gravur[ sau stamp[ a imaginii. „Temele“ interiorit[\ii c`=tig[ ]n fa\a celor ale exteriorit[\ii sau le intensific[pe acestea din urm[cu noi semnifica\ii. Erotica se abstractizeaz[gra\ios (linia Poe, Baudelaire pare a avea,]n Labi=, un continuator) pentru a se destr[ma]n vidul absolut, lipsit de culoare =i de =oapte, luminat doar de „lacomi ochi reci“, nesprijinit[de g`nduri. […]

„N[r[vitul lacom de idei“, iat[o tr[s[tur[f[r[de care (auto) portretul Labi= nu ar putea fi conceput.

Antoaneta T{N{SESCU, *Muzicala b[taie a timpului*, prefa\[la vol. Nicolae Labi=, *Poezii*, colec\ia „Lyceum“, Editura Albatros, Bucure=ti, 1985, p. VI—VII, XIII—XIV, XXII.

Este vorba de un fenomen poate unic]n literatura =i cultura rom`neasc[. M[ g`ndesc la prodigioasa genera\ie Labi=, alc[tuit[din acei scriitori de notorietate. […]

Pare a fi, p`n[ acum, cea mai bogat[ aglomerare de valori ]n cultura noastr[. O asemenea amplitudine se datore=te negre=it ]nceputului de acces general la carte ]n \ar[. Anterior se selectau scriitorii dintr-o minoritate alfabetizat[, =i, cu at`t mai str`ns, dintr-o minoritate cult[.

Totu=i, num[rul mare al valorilor nu spune]n sine prea mult. Mai r[m`ne ]ntruc`tva deschis[=i problema altitudinii acestor valori comparativ cu aceea a genera\iilor precedente. P[rerile pot fi]mp[r\ite sub aspectul

de fa\[. Personal]nclin s[cred c[ ]nl[untrul genera\iei Labi= ar exista unele evidente cuceriri]n premier[fa\[de patrimoniul trecutului.

Iat[, bun[oar[, cel mai amplu =i mai extins ciclu romanesc de factur[istoric[din literatura noastr[, *Z[pezile de-acum un veac*,]n zece volume de Paul Anghel, av`nd ca tem[ r[zboiul de independen\[ precum =i urm[rile sale. Dar nu numai extinderea uria=[ a acestui ciclu ne atrage interesul. Se relev[ aici f[r[ precedent faptul c[, ]n mod aplicat ra\ional, se ilustreaz[ participarea ]ntregii naturi, ]n primul r`nd a vie\uitoarelor de diferite specii, la evenimentele umane. Este iar[=i pentru prima dat[c`nd se ini\iaz[ la noi o foarte personal[ filosofie a r[zboiului, =i c`nd romancierul, dublat ca un g`nditor =i un erudit, descoper[ =i studiaz[ am[nun\it at`tea documente ne=tiute, d[ruind istoriei ceea ce aceasta,]n mod obi=nuit, d[ruie=te, ca materie, literaturii. Aceasta f[r[a sc[dea cu nimic substan\a artistic[de mare anvergur[a operei.

S[lu[m un alt caz, de ast[dat[din domeniul traducerilor poetice]n versuri. Este vorba de Aurel Covaci, care reprezint[un exemplu unic poate pe plan mondial. Cunosc[tor perfect al mai multor limbi romanice, germanice =i slave, Covaci a tradus aproape congenial cinci epopei sau poeme epice de mari propor\ii, fiecare din alt[limb[, =i fiecare]n forma fidel originar[. Pe l`ng[ aceasta a mai t[lm[cit, tot ]n versuri, =i cu acelea=i calit[\i, numeroase piese de teatru, ]ndeosebi din baroc =i din romantism, precum =i mii de poeme lirice, ]ncep`nd din Antichitate =i p`n[ ]n ultima actualitate a veacului nostru. Nu mai lu[m ]n considera\ie faptul c[ tot el a transpus unele proze rom`ne=ti de sute de pagini]n limbile spaniol[=i englez[. […]

S[ne dirij[m,]n sf`r=it, aten\ia =i c[tre un alt caz, acela al subtilului =i at`t de nuan\atului poet, dramaturg, romancier, eseist =i traduc[tor]n versuri Marin Sorescu. Deoarece mi-am propus,]ndeob=te, s[ilustrez contribu\ia genera\iei Labi= la dosarul genera\iilor precedente, m[voi opri =i aci la aspectul cel mai vizibil =i mai direct controlabil. M[refer la acel excep\ional ciclu *La Lilieci*, proz[cu lexic =i climat popular oltenesc. Este pentru prima dat[c[se adaug[geniului carnavalesc al lui Creang[(v. Petru Poant[) o a treia dimensiune, cea tragic[, sub chipul unui ansamblu de trenii sau bocete. Totul,]ns[, at`t de rom`ne=te discret =i sub]n\eles]nc`t nev[zutele lacrimi ale ciclului se imprim[ ]n ochii cititorului. Pe l`ng[aceasta Marin Sorescu este, f[r[precedent =i, p`n[acum, f[r[succedent, scrii-

torul rom`n c[ruia i s-a omologat]n modul cel mai cert universalitatea prin aprobarea entuziast[ob\inut[de crea\iile sale pe toate meridianele.

+i totu=i poate c[nu ace=tia sunt cei mai de seam[exponen\i ai genera\iei Labi=. Ar fi poate foarte mult de spus =i despre valoroasele expresii]nnoitoare ale celor omi=i. Ar]nsemna,]ns[, atunci s[redactez o carte]ntreag[, c`nd eu am inten\ionat numai o simpl[schi\[introductiv[la explicarea psihologic[a acestui amplu fenomen.

O asemenea deslu=ire se dovede=te cu at`t mai necesr[ cu c`t faptul ni se prezint[aparent inexplicabil. Aceasta \in`nd seama de momentul c`nd genera\ia Labi= a debutat cu un fel de erup\ie care a rupt p`nza groas[ a unor rezistente vederi agramate. Aceast[ genera\ie, a=adar, profit`nd]n prealabil de]nceputul alfabetiz[rii ob=te=ti =i a accesului la carte, =i-a]n=elat, totu=i, a=tept[rile la v`rsta unei tinere\i nes[\ioase de aflare. Componen\ii ei au deschis pe atunci ochii min\ii]ntr-un cvasipustiu. S-au v[zut f[r[c[r\i, f[r[mae=tri, f[r[perspectivele indicatoare ale adev[ratei lor meniri.

+i atunci li s-a trezit ca adjuvant *voin\a,* acea voin\[care n[ruie imposibilul. Acei tineri de prin al =aselea deceniu s-au integrat, *sans le savoir,*]n acel proces psihic pe care Alfred Adler l-a numit de „supracompensa\ie“. Efortul de a s[ri peste obstacolul momentului a fost at`t de puternic ]nc`t s-a lansat cu mult dincolo de locul inten\ionat. Numai c[Adler a ilustrat acest proces]n sens individual. Genera\ia Labi= l-a extins la un plan colectiv. […]

Edgar PAPU, *„Miracolul“ genera\iei Labi=*,]n vol. *Lumini perene*, Editura Eminescu, Bucure=ti, 1989, p. 388—389.

}n expresie frust[, individualizat[prin puterea ie=it[din comun a talentului, s-a declarat spiritul romantic]n poezia lui Nicolae Labi=. Fiu al p[durii, al codrilor din „\ara de sus“ a marelui +tefan, acest F[t-frumos r[pus]n floarea tinere\ii de c[tre „pas[rea cu clon\ de rubin“ s-a z[mislit artistic din Pu=kin, Lermontov, Hugo =i mai cu seam[din Eminescu, Sadoveanu, Goga. A ucenicit la Arghezi, trec`nd ]n acela=i timp =i prin atelierele altor mae=tri, diferi\i, de la Barbu la Rimbaud. Sf[r`m[tor de cli=ee, de stereotipii, poet ce =i-a f[cut din „lupta cu iner\ia“ un program =i o tem[de crea\ie, el a izbutit,]n condi\ii de maxim[presiune dogmatic[, s[scrie versuri de autentic[vibra\ie, aduc[toare de aer proasp[t]n climatul literar asfixiant al anilor de imediat dup[1950. […] Autorul *Mor\ii c[prioarei*

a n[zuit ca nimeni altcineva dintre confra\ii de genera\ie la perfec\iunea expresiei, =i rafinamentul atins]ntr-o seam[de versuri]ntrece aproape tot ce s-a realizat]n epoc[sub acest aspect. [...] Labi= =i-a formulat sim\[mintele, adeseori,]n fraze neve=tejite =i care nu se vor ve=teji niciodat[. Select`nd cuvinte din fondul comun al limbii, el a =tiut s[ le asocieze inedit, s[ le pun[ ]n asemenea rela\ii ]nc`t, prin actualizarea poeticit[\ii latente, s[dob`ndeasc[o nou[expresivitate. [...]

Artist al cuv`ntului, Nicolae Labi= s-a dovedit =i un remarcabil creator de imagini. }ntr-o *Ora\ie de nunt[*, b[rdacele „\in luna pe buze sc`nteind“. }n *Prietenul Glad*, inima se zv`rcole=te „ca o jivin[ str[in[ ce mu=c[“. }n *Rapsodia p[durii*, luna: „}ntreaga vale-n c`nt o]nfioar[/ Ca pe-o cutie-albastr[de vioar[“. Tot acolo: „Prin arborii de plumb]=i cerne luna / Lumina deas[-n aerul fluid“. Un autentic lirism, cu surse nutritive]n stihiile nordicelor meleaguri natale,]n experien\a existen\ial[dur[din timpul r[zboiului =i al secetei,]n folclor,]n mitologia copil[riei, men\ine opera lui Labi= nou[,]n pofida stilului ei „tradi\ional“. Ceea ce individualizeaz[deosebit imaginarul din opera acestui poet este crea\ia de viziuni. Poemele *Momente biografice*, *Primele iubiri*, *Rapsodia p[durii*, =i nu doar ele, includ tablouri de natur[p[durea\[comparabile cu acele din *Scrisori*-le eminesciene =i din *C[lin (file din poveste)*. }n]ntreaga oper[a poetului, lumea silvestr[se]nf[\i=eaz[ca fiind pentru el cadrul existen\ial optim. Sufletul lui]=i g[se=te]n climatul codrilor „merei“ o adev[rat[ambian\[placentar[, =i desp[r\irea de fauna =i flora mun\ilor]mp[duri\i este,]n biografia intim[, momentul ie=irii din paradis. Exemplu de d[ruire total[, ingenu[, entuziast[[...] Nicolae Labi= se ofer[tinerilor poe\i din urm[toarele promo\ii nu doar ca „o amintire frumoas[“ cum =i-a dorit-o, ci =i ca un scriitor care a vrut (=i a reu=it) s[-=i eternizeze elanurile suflete=ti printr-o art[ce une=te, asemenea celei argheziene — asemenea artei autentice]n general — „slova de foc“ cu „slova f[urit[“,]nalta g`ndire cu sim\irea cea mai delicat[, vigoarea cu ging[=ia, rafinamentul cu simplitatea.

Dumitru MICU, *Nicolae Labi=*,]n vol. *Scurt[istorie a literaturii rom`ne, II, Perioada interbelic[, Poezia contemporan[*, Editura Iriana, Bucure=ti, 1995, p. 302, 303—304.

CUPRINS

Tabel cronologic 3

PRIMELE IUBIRI (1956)

I. LILIACUL TIMPURIU 16
Me=terul 16
}nceputul 18
Zurg[l[ul 20
Ion 23
Moartea c[prioarei 24
100 27
R`sul 29
Versuri de diminea\[.......... 30
}nt`lnire cu tractori=tii 36
P[m`ntul 38
Ora\ie de nunt[.......... 39
Liliacul timpuriu 41
Prietenul Glad 44

II. SADOVENIENE 47
Mihail Sadoveanu 47
Rugul din Ia=i 48
Cozma R[coare 51
B[tr`nul p[durar 52

III. RAPSODIA P{DURII 55
I. Locuri =i]nt`mpl[ri 55
II. Descrierea chipurilor 61

III. Fr[m`ntarea intim[.......... 75
}ncheiere 84

IV. PRIMELE IUBIRI 86

LUPTA CU INER|IA (1958)

Poezia 92

CONFESIUNI 93

Confesiuni 93
Momente biografice 97
Biografie 100
Am iubit... 101
Fior 102
Umanism 103
Sunt spiritul ad`ncurilor 104

DESTINDERI 106

Uit[-te 106
Gol 106
Am uitat 107
Contempla\ie 107
Dor 108
Morarul 108
Cear[.......... 110
Cearc[n 110

OD{ SOARELUI 111

Scrisoarea mamei 111
Creion 112
Dans 113
Od[soarelui 114

INTIMA COMEDIE 115

Introducerea 115

Cercul I 116
Be\ia 117
Epoca 118

TREI SUBIECTE ANTIR{ZBOINICE 121

Subiect de balad[........ 121
Subiect de bocet 122

LUPTA CU INER|IA 124

Omul comun 124
I. Dilema 124
1. O viziune a omului comun 124
Omul comun ia o hot[r`re 126
II. Regenerarea 127
1. Omul comun pleac[din birou 127
III. Treapta superioar[........ 129
2. Tabloul general 129
4. Spre fericirea personal[........ 130
5. Poiana primei amintiri 133
Geneza 133
Balad[........ 134
Marin[........ 139
Idil[........ 142
Pierderile 146

PANTHEON 149

Arthur Rimbaud 149
François Villon 150
Miori\a 151

T~N{RA GARD{ 154

V`rsta 154
Drumul 155
Entuziasm 155

1. Ritm ini\ial 155
5. Dans ritual 157
6. Troia str`mb[.... 158

ALBATROSUL UCIS 160

Albatrosul ucis 160
Sunt dou[zeci de ani... 161
Epitaf I 162
Epitaf II 162
*** Pas[rea cu clon\ de rubin 162

POEZII ANTUME NEINCLUSE }N VOLUMUL *PRIMELE IUBIRI*

II. Geografia timpului 164
1. Palmele 164
2. Dragostea 164
3. Geografia timpului(1) 165
4. Geografia timpului(2) 166
Pe òbcinele Stâni=oarei 166
Impresii din mun\i 168
2. Ciutura 168
Lupt[tor]n atac 169
Lini=te de iarn[.... 170
Balad[obi=nuit[.... 172
Lupta dubl[.... 176
Al tuturor 177
Nourii 178

POEZII AP{RUTE POSTUM

C`ntec de]nceput 180
Bucurie 184
Tui 186
V`rsta de bronz 187

Dracul =chiop 195
Ancora 198
Circ 198
Schi\e pentru umanism proletar 199
}naintea serii 201
C`ntece de r[scruce 201
Am c[utat 202
(Am obosit de vin, de stele) 203
Ceas greu 204
Suha 205
(Trestie, trestie) 206

ADDENDA

Puiul de cerb (fragmente) 208
I. Prietenii 208
II. La st`n[..... 211
III. Toamna 218
Tez[la limba rom`n[..... 227
Carton 229
Discu\ie]ntre tineri. Pe marginea controversei despre spiritul modern 230
„Florile p[m`ntului“ 234
Dintr-un caiet de]nsemn[ri 237
Fragment]n proz[... 238

Aprecieri 240

BIBLIOTECA ŞCOLARULUI

Nicolae Labi=

POEZII

Ap[rut: 1998. Coli tipo: 11,90. Coli editoriale: 12,74.

GRUPUL EDITORIAL LITERA
str. B. P. Hasdeu, nr. 2, Chi=in[u, MD 2005, Republica Moldova

Editor: *Anatol Vidra=cu*
Redactor: *Tudor Palladi*
Corector: *Tatiana Vartic-Orlov*
Tehnoredactor: *Tatiana Covali*
Operator:

Tiparul executat sub comanda nr.
Combinatul Poligrafic, str. Mitropolit Petru Movil[, nr. 35,
Chi=in[u, MD 2004, Republica Moldova

Departamentul Edituri, Poligrafie =i Comer\ul cu C[r\i